פסח נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 326 ■ ערב פסח, תש״מ — ניו־יאָרק; אַפּריל, 1980 ■ 59טער יאָרגאַנג

אינהאלט:

פייערונג פאר איסאק און מאלי ריבאלאוסקי צום בויען קינדער־היים אין ישראל	1
די שמד שטיק פון שטן המקטרג — אשר שטשוטשינסקי	4
דער שענסטער זיג (ליד) — חנה שטיינמאן	5
קינדער יארן אין ביאליסטאק — פייוול לינענבערג (ברוקלין, נ.י.)	6
מיט ביאליסטאקער לאנדסלייט אין מיאמי ביטש — איסאק ריבאלאוסקי	8
זכרונות פון דער אמאליקער ביאליסטאק — מאיר באראק (וואלעי סטרים, נ.י.)	11
ביאליסטאקער אין ישראל	12
א ביאליסטאקער איד איז געווארן א גרויסער פילם־אונטערנעמער	13
אייגדרוקן פון דר. יעקב סאקאל פון זיין באזוך אין מעלבורן	14
דער טרייער נאכפאלגער (ליד) — בנימין אבעלסקי (סקאקי, איל.)	16
ניי די ביאליסטאקער לאנדסלייט אין מדינת ישראל — אברהם שייקעוויטש (תל אביב)	18
א שבת מיט פסח קאפלאן ע״ה — משה סערלין (ירושלים)	20
א גאס אין ניו יארק (ליד) — יעקב מעללער	21
37טע יערליכע אזכרה־פארזאמלונג נאך די 60,000 ביאליסטאקער קדושים	22
דער 37טער יזכור־פארזאמלונג פון די פרוזשענער לאנדסלייט — משה רודניצקי	23
דזשעק בערגער ע״ה — פיניע כאראוסקי (לאנג איילאנד סיטי, נ.י.)	24
מיין ליבער ערשטער חבר שלמה בורשטיין ע״ה — אריה שמיר (ירושלים)	25
אונזער אינסטיטוציע	26
אונזערע פארלוסטן	27

English Section

Message from our President — *Sam Solasz*	1
From the Desk of our Administrator — *Yehoshua Schachter*	2
The Weekly Torah Class — *Rabbi Lowell S. Kronick*	3
Izaak and Molly Rybal Guests of Honor at Testimonial Dinner	4
A Profile of David and Mollie Alpert	6
Our Recent Trip to Poland — *Eva Aronowsky Mandel*	7
Judge Philip Novick — A Retrospective on his 90th Birthday	8
Philip Klutznick, A Bialystoker, is New Secretary of Commerce	9
Dr. Nachman Kacen of Cleveland Reminisces about his Early Medical Training in Bialystok	10
Dedication of Martin and Natalie Ginsburg High School	11
Mr. and Mrs. Rybal Renew Ties with Bialystoker Landsleit in Miami Beach	12
Bialystoker Ladies Auxiliary — *Rose Finkelstein*	13
37th Annual Memorial Meeting In Memory of 60,000 Bialystoker Martyrs	17
Lord Samuel Fisher of Camden — An Obituary	18
Letters to our Editors	19
Latest Developments in the Case of Benjamin Lach	22
Our Institution	23
Happy Events	24
In Memoriam	27

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

אַ וועגדונג צו ביאַליסטאָקער אידן אין אַמעריקע און אין דער וועלט

מיט צופרידנהייט ווילן מיר מעלדן אַלע אונדזערע לאַנדסלייט אין אַמעריקע און איבער דער וועלט, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק איז צוגעטראָטן אַרויסצוגעבן דעם מאַנומענטאַלן

ביאַליסטאָקער יזכור בוך

צוליב דעם וואָס עס איז ניט געלונגען צו קומען צו אַ פֿאַרשטענדעניש, נאָך פיל יאָרן פֿאַר־האַנדלונגען, מיט אונדזערע לאַנדסלייט אין מדינת ישראל וועגן אַרויסגעבן געמיינזאַם — ווי דאָס איז געווען פלאַנירט — דאָס גרויסע ווערק, זיינען מיר איצט צוגעטראָטן דאָ, אין ניו־יאָרק, דורכצופירן די דאָזיקע וויכטיקע אויפגאַבע.

מיר, דער לעצטער דור אָפשטאַמיקע אידן פון ביאַליסטאָק, וואָס מיר זיינען געווען די עדות — און פיל אויך די קרבנות — פון דעם אידישן חורבן אין אונדזער היים־שטאָט אין דער גרויסער זאַמער היטלער־צייט, מוזן דאָס דורכפירן. מען טאָר מער ניט אַפלייגן, עס מוז וואָס גיכער אַרויסגעגעבן ווערן דער הייליקער

ביאַליסטאָקער יזכור בוך

אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, האָט זיך שוין אָנגעהויבן די אַרבעט פון צוגרייטן און אַרויסגעבן דעם גרויסן וויכטיקן ספר. דאָס ווערט געטאָן אונטער דער אויפזיכט און אָנפירערשאַפט פון אַ ספעציעלן בוך־קאָמיטעט וואָס איז אויסגעטיילט געוואָרן פון דער באַארד אָוו דירעקטאָרס, פון אונדזער צענטער. עס ווערט פלאַנירט, אַז די מאַנומענטאַלע אויסגאָבע, וואָס וועט זיין אין אידיש און ענגליש, וועט אָנטהאַלטן בייַ 700 זייטן אין ביידע שפראַכן, גרויסע פאָרמאַט־אויסגאָבע ווי אויך באַגלייט מיט פיל פאָטאָס בילדער.

כדי צו העלפן צוגרייטן דעם אָנהויב פון

ביאַליסטאָקער יזכור בוך

האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער איינגעלאָדן (פון וואַרשע) קיין ניו־יאָרק דעם באַקאַנטן היסטאָריקר דר. שמעון דאָטנער, וועלכער האָט אויך פערזענלעך דורכגעמאַכט די היטלער־צייט אין ביאַליסטאָקער געטאָ, און זיך באַטייליקט אין ווידערשטאַנד. דר. דאָטנער איז געווען איצט אין ניו־יאָרק עטלעכע חדשים, ער האָט דאָ צוגעגרייט אַ גרעסערער אָרבעט פאָר דער אויסגאָבע. דאָס נעמט אָרום די גאַנצע אין די ליידן פון אידן, דעפּאָרטאַציעס, ווידערשטאַנד און אָנדערע אייַנצעלהייטן.

לויט דעם פאָראויסגעזעענעם פּלאַן, וועט דער

ביאַליסטאָקער יזכור בוך

אַרומנעמען הויפּטזעכלעך דעם אָנהויב פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, די צייט פון אָנהויב־אַקופּאַציע, די אידישע ליידן אין ביאַליסטאָק שפּעטער בייַ די נאַציס, גאַנצע, דעפּאָרטאַציעס, חורבן, אומקום און פאַרניכטונג פון דער אָלטער קהילה. אַ וויכטיקע אָפּטיילונג אין דער אויסגאָבע וועט זיין אייַנצעלהייטן וועגן דעם פּראָוו פון די וויניק גערעטעוועטע, באָלד נאָך דער מלחמה, וויידער אויפּצושטעלן אַ אידיש לעבן אין ביאַליסטאָק. עס וועלן אויך זיין אָפּטיילונגען וועגן די אָרגאַניזאַציעס פון ביאַליסטאָקער אידן אין דער וועלט, און וועגן זייערע אַקטיוויטעטן. אין דעם ספר וועלן אויך זיין פאָקטן און שילדערונגען וועגן דער אידישער ביאַליסטאָק אין דער אָלטער צייט, ביז דער נייער צייט.

מיר וועגדן זיך צו ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע האָבן איבערגעלעבט די צווייטע וועלט־מלחמה בייַ די נאַציס, אַז זיי זאָלן אונדז אַריינשיקן (אויב זיי האָבן) מאַטעריאָלן וועגן אַנהויב ביים אויסברוך פון דער מלחמה, זייערע איבערלעבענישן בייַ די נאַציס, ווי אויך אין פאַרבינדונג מיט דיַ ליידן און חורבן פון די ביאַליסטאָקער אידן בייַ היטלער׳ן. אויב מעגלעך, שיקט אויך פאָטאָגראָפיעס פון יענער צייט.

אַלע צוגעשיקטע פאָסיקע מאַטעריאָלן, וועלן אויסגענוצט ווערן פאַרן ביאַליסטאָקער יזכור בוך. די מאַטעריאָלן דארפן געשיקט ווערן אויפן אַדרעס פון דעם בוך־קאָמיטעט:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway New York, N. Y. 10002

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אמעריקע

נומער 326 ■ ערב פסח, תש״מ — ניו־יארק: אפריל, 1980 ■ 59־טער יאָרגאַנג

פייערונג פאַר איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי צום בויען קינדער־היים אויף זייער נאָמען אין ישראל

גרויסער עולם זיך באַטייליקט אין עסעקס־הויז — 85 טויזנט דאָלאָר געשאַפן פאַר דער אונטערנעמונג —

איינדרוקספולע רעדעס און באַגריסונגען געהערט — לויב און אנערקענונג צו די ריבאַלאָווסקיס אַרויסגעבראַכט.

אן עולם פון עטלעכע הונדערט פערזאָן האָבן זיך באַטייליקט אין דעם פייערלעכן באַנקעט לכבוד דעם באַאַמטן געוועלטשאפט־לעכן טויער איסאַק ריבאַלאָווסקי, ענגעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, הימ און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן; וואָס איז אויף 228 איסט בראַדוויי, אין ניו יארק. דער גרויסער יום־טוב איז גלייכצייטיק אויך צוגעזאָגן אַן אויסדרוק פון אַנערקענונג צו ריבאַלאָווסקי׳ס ליבער פרוי, מאַלי. די איינדרוקספולע פייערונג, וואָס איז פאַרגעקומען שבת אונזן, דעם 10טן נאָוועמבער 1979, איז אַרגאַניזירט און דורכגעפירט געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יארק ווי אויך דער קאָנסיל פון אַרגאַניזאַציעס ביים פאַראייניקטן קאָמפּיזן פון יונאיטעד דזשואיש אפיל פעדעראַציע. דער גרויסער באַנקעט איז פאַרגעקומען אין דעם פרעכטיקן הויפט־זאל פון דעם אריסטאַקראַטישן עסעקס־הויז, וואָס איז אויף 160 סענטראַל פּאַרק סאוט, אין צענטער פון ניו יארק.

איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, א ליבהאַרציק פּאָרל אידישע פאַלקס־מענטשן, זיינען גוט באַקאַנט אין דעם היגן אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן. ביידע זיינען זיי זייער אקטיוו פאַר פאַרשידענע צוועקן, זיי ווערן ווי געהעריק אָפּגעשאַצט ביי אלעמען, דערפאַר טאָקע זיינען זיי אויך באַליבט ביי אלעמען. איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז דער ענערגישער געניראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, הימ און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, גיט כסדר אָפּ פיל און אומדערמידלעכע אנשטרענגונגען פאַר דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, פֿאַר האַלט אין פאַר־בינדונג די לאַנדסלייט פון איבער גאַנץ אמעריקע מיט ביאַליס־טאָקער אין פאַרשידענע לענדער. אריסער פאַר די ביאַליסטאָקער אקטיוויטעט, איז איסאַק ריבאַלאָווסקי אויך כסדר טעטיק פאַר פאַרשידענע אַלגעמיינע אידישע צוועקן, גאַר באַזונדערס פאַר מדינת ישראל. אזוי איז אויך זיין טרייע לעבנס־באַליטערין, מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי, וועלכע איז אקטיוו סאי צווישן די ביאַליס־טאָקער סאי אויך פאַר פאַרשידענע אַלגעמיינע אידישע צוועקן.

אַלס אויסדרוק פון פאַרדינטער אנערקענונג צו איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אונטער־גענומען א נייעם גרויסן פראָיעקט, צו בויען א טאָג־היים פאַר קינ־דער פון אַרבעטנדיקע פרויען, אין כפר תבור, מדינת ישראל. ביי דעם פייערלעכן באַנקעט, וואָס איז אַדורך אין א געהויבענער און גלייכצייטיק היימישער שטימונג, איז פראָקלאַמירט געוואָרן א ספעציעלער קאָמפּיזן וואָס זאל דערמעגלעכן צו בויען די אויבע־דערמאָנטע וויכטיקע אינסטיטוציע פאַר קינדער, אין מדינת ישראל. די דאָזיקע נייע קינדער־היים, אין כפר תבור, וועט טראָגן דעם נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

צווישן גרויסן עולם ביי דער איינדרוקספולער פייערונג, זיינען געווען אַנוועזנד פיל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אנגע־זעענע אידישע כלל־טוער, פראָמינענטע פערזענלעכקייטן, די פירער און אקטיוטע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, פערזענלעכע פריינט פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי און אנדערע. פאַרויצער פון דעם באַנקעט איז געווען הרב שמואל א. קראַניק, גייסטיקער פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים. ער האָט אויף א גרויס־אַרטיקן אופן אָנגעפירט מיט דעם יום־טוב׳דיקן צוזאַמענקונפט. הרב קראַניק האָט אויך געגעבן א קורצע איינדרוקספולע אפ־שאַצונג פון דער פערזענלעכקייט פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, מיט זיין פרוי. הרב קראַניק האָט פאַרן עולם אַרויסגעבראַכט פאַר־שידענע אינטערעסאַנטע שטריכן וועגן דעם לעבן פון איסאַק ריבאַלאָווסקי און זיינע דורכגעמאַכטע ליידן אין צייט פון דער מלחמה, וואָס ער האָט פאַרלאָרן אַלע זיינע נאָענטע ביי די היטלע־ריסטישע מערדערס. הרב קראַניק האָט אויך אָנגעוויזן אויף דער איבערגעבנקייט און טריישאפט פון איסאַק ריבאַלאָווסקי אין זיינע אקטיוויטעטן פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך פאַר אידישע ענינים בכלל. אויך פרוי מאַלי ריבאַלאָווסקי טוט מיט טרייר־שאפט איר וויכטיקער אידיש־געזעלשאפטלעכער ארבעט.

מעיאר מיכה גאַלדמאַן פרעזענטירט צו איסאַק ריבאַלאָווסקי א בוך וועגן די אנשטייאונג פון כפר תבור, ישראל. עס שטייען (אין מיטן) מאקס ראטנער און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

די פּראָמינענטע געסט ביי דעם ערן־באַנקעט. עס שטייען פון רעכטס: לואיס סילווער, י. שמולעוויטש, איסאַק ריבאַלאָווסקי, ברוס און דזשולי ראַטנער. עס זיצן פון רעכטס: מרים שמולעוויטש, פעני סילווער, יחיאל דאָבעקירער, מיכה גאָלדמאַן, מאַקס ראַטנער, גענ. עוזי נאַרקיס.

דער גאַסט־רעדנער ביי דעם פייערלעכן באַנקעט איז געווען געווען פון דער ישראל־אַרמיי, עוזי נאַרקיס, וועלכער האָט בעת דער זעקס טאָגיקער מלחמה, אין יוני 1967, אָנגעפירט מיט די קאַמפן פאַר דער באַפרייאונג פון אַלט ירושלים, און פאַר דער פאַראייניקונג פון ירושלים אַלס הויפט־שטאָט פון מדינת ישראל. געווען נאַרקיס, וועלכער איז ספּעציעל געקומען פון ישראל צום באַנקעט פון די ריבאַלאָווסקיס, האָט אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון בויען די נייַע קינדער־היים אין כפר תבור. געווען נאַרקיס האָט אויך געלויבט איסאַק ריבאַלאָווסקי מיט זיין פרוי, פאַר זייער איבערגעבנקייט ביים העלפן מדינת ישראל. דער העלד פון דער ישראל־אַרמיי האָט אויסגעדריקט אָנערקענונג צו די ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט אין ניו יאָרק און אין אַמעריקע בכלל, פאַר אונטערנעמען צו בויען דעם נייעם פּראָיעקט אין דער אידישער מדינה. געווען נאַרקיס איז פאַרגעשטעלט געווארן פאַרן עולם פון ידידיה ל. האָמבורג, ווייס־טשערמאַן פון באָארד פון דירעקטאָרן ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

דער יונגער מעיאָר פון כפר תבור, מיכה גאָלדמאַן, וועלכער איז אַן אייניקל און אור־אייניקל פון די ערשטע סעטלערס אין יענעם שטעטל אין גליל, האָט געהאַלטן אַ קורצע האַרציקע באַגריסונג אין העברעאיש. ער האָט אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון דער קינדער־היים אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, וואָס ווערט געבויט אין דעם שטעטל מיט וועלכן ער פירט אַן. אַלס אויסדרוק פון דאַנקבאַרקייט, האָט מעיאָר גאָלדמאַן פּרעזענטירט צו מר. און מר. ריבאַלאָווסקי אַ ספּעציעלן בוך, אין וועלכן עס ווערט דערציילט די געשיכטע וועגן כפר תבור.

סעם סאַלאָזש, פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן האָט אויסגעדריקט צופרידנקייט מיט דעם וואָרעמען אָפּרוף פון די פילצאָליקע ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט און פריינט פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, וועלכע זיינען געקומען צו דער גרויסער פייערונג כדי צוצוטיילן פאַרדינסט כבוד דעם באַליבטן פּאָרל. מר. סאַלאָזש האָט ארויסגעבראַכט פאַקטן וועגן דעם ווי אַזוי דער ביאַליסטאָקער צענטער, מיט די אַקטיוויטעט פירער און מיטגלידער אין ניו יאָרק און איבער אַמעריקע, ציען וויייטער דעם גרויסן יחוס פון די אומגעבראַכטע נאָענטע ביי היטלערן און פון דער פאַרשניטענער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק. דאָס קומט אויך צום אויסדרוק, האָט סעם סאַלאָזש צוגעגעבן, אין בויען די קינדער־היים אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. סעם סאַלאָזש, וועלכער איז קאַמפּעין־טשערמאַן פון דעם וויכטיקן פּראָיעקט, צוזאַמען מיט יחיאל דאָבעקירער, קאָארדינאַטאָר פון קאַנסיל אָוו ארגאַניזאַציעס ביים „אָפּיל" — פּעדעראַציע, האָבן דורכגעפּירט דעם אָפּיל. דער אָנוועזנדער עולם האָט זיך וואָרעם אָפּגערופן, סע איז אויפן אָרט געזאַמלט געוואָרן אַ גרעסערע סומע פאַר בויען די קינדער־היים אין כפר תבור. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז סעם סאַלאָזש איז געווען דער יעניקער וועלכער האָט פאַרגעשלאָגן ביי דער באָארד אָוו גאָווערנאָרס דעם פאַרשלאָג צו בויען די קינדער־היים אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. די איניציאַטיוו איז אויך געקומען פון ידידיה האָמבורג וויצע־טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס.

נאָכדעם ווי דער באַקאַנטער ראַבאַי יוסף סימקעס, פון דעם האָליס הילס דזשואיש סענטער, אין קווינס, האָט געזאָגט אַ פּאָסיקע תפילה און געמאַכט די ברכה איבער דער חלה, איז סער־ווירט געווארן אַ געשמאַקער מאָלצייט, מיט געטראַנק און כל־טוב. אַן ארקעסטער האָט בעתן עסן געשפּילט צוגעפּאַסטע מוזיק, באַגלייט מיט געזאַנג פון אידישע, ענגלישע און העברעאישע לידער.

מיט גרויס אינטערעס איז אויסגעהערט געוואָרן די קורצע איינידרוקספּולע באַגריסונג פון דעם באָוואָסטן אינדוסטריאַליסט, פילאַנטראָפּ און אידישער כלל־טוער מאַקס ראטנער, פון קליוולענד. ער איז ספּעציעל געקומען קיין ניו יאָרק, כדי זיך צו באַטיליקן אין דער פייערונג לכבוד איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. כאָטש מר. ראטנער איז אָוועק פון ביאַליסטאָק מיט יאָרן פריער פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז ער אַבער די גאַנצע צייט דאָ אין אַמעריקע פאַרבליבן, אַזוי ביז איצט, אַ היימישער ביאַליסטאָקער פאַלקס־מענטש. נאָך זיין קורצער באַגריסונג האָט מאַקס ראטנער פרעזענטירט איסאַק ריבאַלאָווסקי מיט זיין פרוי, אין נאָמען פון „אָפּיל"־פּעדעראַציע, אַ פיינע קינסטלערישע אויסגעארבעטע אָפּשפּיגלונג פון די עשרת הדברות. מאַקס ראטנער איז גוט באַקאַנט אין אַמעריקע ווי אויך אין מדינת ישראל, ער פאַרנעמט דעם פּראָמינענטן אָמט אַלס פרעזידענט פון דעם אַמעריקאַנער־ישראל טשעמבער אָוו קאָמערס. צוזאַמען מיט אים און ביים זעלבן טיש, איז ביי דער פייערונג אויך אָנוועזנד געווען ברוס ראטנער מיט זיין פרוי, דער קאָמישאַנער פון קאַנסומער אָפּעירס אין ניו יאָרק.

ביי דעם זעלבן טיש זיינען אויך געזעסן לואיס סילווער מיט זיין פרוי, עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון דער ארבעטער רינג היים און קולטור־טשערמאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַנשאַפט: י. שמולעוויטש מיט זיין פרוי, באַקאַנטער זשרנאַליסט און מיט־ארבעטער פון „פאָרווערטס" און אָנדערע חשובע געסט.

צווישן די גרעסט איז געווען דר. שמעון דאָטנער פון ווּאַרשע, וועלכער איז מיט עטלעכע טעג פֿאַר דער אונטערנעמונג אָנגעקומען קיין ניו יאָרק, אויף דער איינלאָדונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, צו העלפן צוגרייטן דאָס אַרויסגעבן אַ ביאַליסטאָקער יזכור־בוך.

דר. דאָטנער איז אַ באַוואוסטער היסטאָריקער, וועלכער האָט פֿערזענליך דורכגעלעבט דעם חורבן אין ביאַליסטאָק און איז אַ ספּעציאַליסט אויפן געביט פון דעם ביאַליסטאָקער חורבן.

מיט אַ קורצער איינדרוקספולער באַגריסונג איז אַרויסגעטראָטן מרס. מיפּא ראָגאָף, הויפּט־אָנפּירערין פון דער אָקטיוויטעטן אָפּטיילונג פון דער ביאַליסטאָקער היים. זי האָט באַגריסט די ריבאַלאָווסקיס אין נאָמען פון די עלטערע איינוואוינער אין דער אינסטיטוציע און דערביי אויך בייגעטראָגן, אין נאָמען פון די איינוואוינער, אַ פּיינע סומע ביישטייערונג פֿאַר דעם נייעם פֿראיעקט אין כפר תבור. עס האָט אויך באַגריסט דער באָקאַנטער געזעלשאַפטלעכן טוער, ווילי‌אָם גאָלוב, אַלס פֿארטרעטער פון דעם פֿרוזשענער רעליף־קאָמיטעט. ער האָט אויך צוגעטראָגן אַ שיינע סומע ביישטייערונג, אין נאָמען פון זיין אַרגאַניזאַציע. פֿיל שטימונג און דערהויבנקייט האָט צו דעם אָוונט צוגעטראָגן דער באַקאַנטער חזן הערי פֿיין־בערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער. מר. פֿיינבערג האָט געזונגען אידישע און העברעאישע לידער, ער איז באַשאַנקן געוואָרן מיט אַפּלאָדיס־מענטן פון דעם גרויסן עולם.

מיט גרויס וואַרעמקייט זיינען אויפגענומען געוואָרן מאַלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועלכע האָבן געהאַלטן קורצע איינדרוקס־פולע רעדעס. טיף געירטע האָבן זיי באַדאַנקט די הונדערטער אַנוועזנדע פֿאַר קומען צו דער אימפּאָזאַנטער פֿייערונג און דורך דעם זיי צוטיילן אַזאַ כבוד. איסאַק ריבאַלאָווסקי און זיין פרוי מאַלי האָבן געדאַנקט פֿאַר דעם נייעם פֿראיעקט, וויל דאָס וועט ברענגען פרייד און גוטסקייט פֿאַר די קינדער אין כפר תבור, וועלכע נויטיקן זיך אין אַזעלכעס. עס דאַרף געטאָן ווערן אַלץ, איז געווען דער אויספּיר פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, כדי צו העלפן מיט אַלעם נויטיקן מדינת ישראל, וואָס ראָגאַלט זיך כסדר מיט פֿאַרשידענע אינערלעכע און אויסערלעכע שווערישקייטן. דער חוב פון אידן אין אַמעריקע איז צו העלפן ישראל דורכצוברענגען די שווערישקייטן, ווי אויך העלפן אין פֿאַרפּעסטיקן די גאַנצקייט און זיכערקייט פון דער אידישער מדינה.

* * *

צו דער איינדרוקספולער פייערונג זיינען אָנגעקומען אַ גרויסע צאָל שריפטלעכע און טעלעגראַפישע באַגריסונגען פון אידישע געזעלשאַפטלעכע טוער, לאַנדסלייט, שרייבער, קולטור־טוער און פֿערזענלעכע פריינט פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. אין דעם איז אויסגעדריקט גרויסע גוטע וואונטשן צו די ריבאַלאָווסקיס ווי אויך ווערטער פון אָנערקענונג און לויב פֿאַר זייער גוטער אַרבעט פֿאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פֿאַר מדינת ישראל און כלל־ישראל. עס ווערט אויך אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון בויען די קינדער־היים אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. צוליב מאַנגעל אין פּלאַץ, קענען מיר ליידער ניט דרוקן אַלע צוגעשיקטע באַגריסונגען, ווי אויך אפלו ניט אַ טיילווייזן אינהאַלט פון דעם. מיר ברענגען דערי־בער דאָ בלויז די נעמען פון אַ טייל פון דער גרויסער צאָל פון די יענעקי, וועלכע האָבן צוגעשיקט באַגריסונגען:

שמעון וועבער,
רעדאַקטאָר פון „פֿאָרווערטס"
ניו יאָרק

דוד זיסמאַן,
ישראל־באָנד אַרגאַניזאַציע,
ניו יאָרק

שלמה בן ישראל,
שרייבער, ראַדיאָ קאָמענטאַטאָר
ניו־יאָרק

ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד,
אַרגענטינע
ז. ד. יעוואַסקי־פאַרזיצער
יצחק צעסלער־סעקרעטאָר

ארגון יוצאי ביאַליסטאָק,
תל־אביב
זלמן ירושלמי, קאַפּל לב,
צבי קלעמענטינאָווסקי

ביאַליסטאָקער צענטער,
מעלבורן, אויסטראַליע
פּ. אַלבערט — סעקרעטאָר

די פיר ברידער איצקאָוויטש,
אַבראַשע, חיים און וויקטאָר
/ מעקסיקאָ /
עלע / ניו יאָרק /

חיים און גיטל פיילענבאַגען,
בוענאָס איירעס

סאַניע און פּאָל ניוראָוו,
ניו יאָרק

רעגינא און בן ציון ברוקער,
בוענאָס

מיכאל עלקעס,
רמת גן

פּאַראיניקטער פרוזשענער
רעליף קאָמיטעט
ניו יאָרק
איטשע יאַנאָוויטש

שמעון אַסאָוויצקי,
תל־אביב

אַ האַרציקן דאַנק צום ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל

דער גורל האָט געוואָלט, אַז מיין פרוי, ראָזע זאָק און איך, זאָלן גלייכצייטיק ערנסט קראַנק ווערן. ראָזע האָט אין אַ שפּיטאָל דורכגעמאַכט אַ שוועריע אָפּעראַציע און איך, האָב געמוזט זיין גאַנצע 24 שעה אונטער דער אויפזיכט פון אַ נוירס כדי כסדר איינ־נעמען מעדיצין און באַקומען איינשפּריצונגען.

אויף דער עצה פון אונדזער נאָענטן פריינד, דעם באַקאַנטן געזעלשאַפטלעכן טוער, איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווארן סעקרע־טאַר פון ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל, איז באַשלאָסן געווארן, אַז אויף דער צייט פון מיין קראַנקייט, זאָל איך זיך איינארדענען אין דער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל, וואו איך וועל באַהאַנדלט ווערן לויט די אָנווייזונגען פון די דאָקטוירים.

זייענדיק אַ מיטגליד פון דער וויכטיקער אינסטיטוציע און וויסנדיק די אויסגעצייכנטע באַהאַנדלונג פון די אָנגעשטעלטע, בין איך מסכים געווען אויף דער עצה פון פּ׳ ריבאַלאָווסקי און זיך איינגעאָרדנט אין ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל.

3 וואָכן האָב איך זיך געפונען אין דעם דאָזיקן אָנשטאָלט, און עס פעלן מיר ממש אויס ווערטער אויסצודריקן מיין איבער־רַאשונג און דאַנק פֿאַר דער באַהאַנדלונג און באַציאונג צו יעדער פּאַציענט, אַ סטאַף פון דאָקטוירים באַזוכן דעם שפּיטאָל און זאָרגן פֿאַר יעדן קראַנקן, אונטער דער אָנפירונג פון דאָקטאָר שעראָווסקי.

גאָר אינגיכן האָב איך דערפילט אַ פֿאַרבעסערונג. די נוירסעס זענען פריינדלעך און מענטשלעך, זיי זענען גרייט אויף יעדן רוף. דער גענעראַל־סעקרעטאַר ריבאַלאָווסקי באַזוכט יעדן טאָג דעם קראַנקן, שמועסט מיט אים, און אינפֿאָרמירט זיך צי אַלץ איז אין אָרדענונג. די אָטמאָספערע איז אַ היימישע, עס איז ריין און ציכטיק אין יעדן פלאַץ, עס ווערט שטאַרק געזאָרגט פֿאַר היגעניע.

פֿאַר דעם אַלעם האָבן מיר צו פֿאַרדאַנקען די אָנשטרענונגען פון דעם פֿרעזידענט פון דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים, סעם סאַלאַזש, דעם גענעראַל־סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי, דעם אַדמיניסטראַטאָר יהושע שעכטער, ווי אויך דעם עקזעקוטיוו־דירעקטאָר הערי פיינבערג. באַזונדערס אָנערקענונג קומט דער הויפּט־נוירס, פלאָרענס לאָאוקרעטיס ווי אויך אַ דאַנק פרוי בראָניא סקורקא, די דירעקטאָרין פון דער שפּייז־אָפּטיילונג, פֿאַר צוגרייטן די גוטע און געשמאַקע מאכלים.

אַלס אויסדרוק פון דאַנק און אָנערקענונג שיקן מיר, דאָ בייגעלייגט, אַ טשעק אַלס אונדזער באַשיידענער ביישטייערונג פֿאַר דער אינסטיטוציע. מיר רעקאָמענדירן פון גאַנצן האַרצן צו שטיצן דעם מוסטערהאַפטן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פֿאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אָנגעפילט מיט אידישער האַרציקייט און מענטשלעכער ליבשאַפט.

שעפּטעל און ראָזע זאָק

דעצעמבער, 1979

די שמד שטיק פון שָׂטָן הַמַּקטרג

פון אשר שטשוטשינסקי

גרוי ווייסע שניי פלעקן אויף שאַטנדיקע זייטן פון די בערג און פון די וועגן האָבן אַנגעזאַגט אַז דער ווינטער לאָזט זיך אין וועג און טרעט אָפּ זיין אָרט פאַרן פרילינג. שניי פלאַמעס זיינען נאָך געלעגן אויף דער שוואַרצער פוילישער ערד, נאָר מען האָט שוין דערפילט אַ מילדע וואַרעמקייט פון דער זון, די ביימער האָבן געביטן דעם טונקל גרויען קאָליר און געווארן מער גאָלדיק, מען האָט דערפילט אַ נייעם ריח זיך טראָגן ווי ס׳וואָלט זיך בייטן די לופט, אַ פרילינג ריח, אין יענער צייט הייבט זיך אָן די שטעטל גרייטן אויף פסח.

ווי נאָר ס׳האָט אַ ביסל אָפּגעלאָזן די קעלט, ווי נאָר דער ווינטער האָט זיך אַנגעהויבן קלייבן אין וועג אַריין און לאָזט אַריינ־קומען דעם פרילינג אין שטעטל, לאַנג פאַר פורים, האָט מען שוין אַנגעהויבן קאָלכן אין די הייזער און זיך גרייטן פאַר פסח.

פון פאַר פורים ביז ערב פסח איז שמאַיכע דעם קושניר׳ס געווען פאַריאַגט מיט אַרבעט, זי פלעגט קאָלכן די הייזער ביי די מער פאַרמעגלעכע בעלי־ביתטעס, ביי די קרעמערקעס און בעקערקעס וואָס האָבן געהאָלפן די מענער און נישט געקענט זיך אונטערנעמען אויף אַזאַ שטיקל אַרבעט, שמאַיכע איז געווען די שטעלשע קאָלכערקע פון בארוף און זי האָט טאָקע געקענט די מלאָכה.

די מערסטע האָבן שמאַיכען געגומען צו אויסקאָלכן דעם זאָל, וואָס איז אויך געווען די עס שטוב, און די קיך וואָס איז געווען שוואַרץ פון סאַזשע פון אַ גאַנץ יאָר, דער שלאָף צימער איז נישט וויכטיק, ווייל ס׳איז אַלצאיינס אַ פינצטערער און דאָרט גייט קיינער נישט.

שמאַיכע איז נישט געווען קיין באַרייסערקע, זי האָט געהאָט געוויסן, מען טאָר נישט איבערכאַפן די מאָס, איבערַאיאָר וועט מען איר נישט רופן. חס וחלילה ס׳פאַרשפרייט זיך אַ קלאַנג אַז זי באַ־רייסט די קונדן איז אויס קאָלכערי, די בעלי ביתטעס וועלן דאָס טאָן אַליין.

שמאַיכע פלעגט פריער קאָלכן די אויבערשטע טייל פון די וועגט, זי פלעגט אַרויפשטעלן אויפן טיש אַ טאָבורעטקע, אויפן טאָבורעטקע אַ קעסטל און אָט דערלאַנגט זי שוין ביז הייבן, זי האָט נאָר געדאַרפט אַז די בעל הביתטע זאָל איר העלפן איבערטראָגן דעם טיש פון איין אָרט צום צווייטן, נאָך דעם וויז די האָט געענ־דיקט די אויבערשטע טייל פון די וועגט האָט זי זיך אַוועק־געשטעלט אויף דער פאַדלאָגע און פאַנאַנדערגענומען די הענט אויף אַן אמת. ווייל דאָ איז זי שוין געשטאַנען זיכער, און אַ מאָדנע זאָך, שמאַיכע, האָט געהאָט קורצע הענט און אַליין געווען אַ גאַנץ נידעריקע, נאָר ביים קאָלכן האָבן זיך אויסגעצויגן די הענט און זי איז ווי אויסגעוואַקסן.

טאָמער האָט מען געדאַרפט קאָלכן דעם סופּיט, איז גאָר אַן אַנדער מעשה, דאָ האָט מען שוין געדאַרפט אויסער דער קעסטל אויף דער טאָבורעטקע, און די טאָבורעטקע אויפן טיש, נאָך אַ קעסטל — און די זאָך איז שוין געוואָרן אַ ביסל גע׳פערלעכער. דאָ, אויף דער צווייטער קעסטל איז שוין געווען שטיין אויף משקלת, האָט טאָקע שמאַיכע נישט ליב געהאָט אַז בעת זי שטייט אויף דעם קעסטל טורעם זאָל די בעלי־ביתטע רייַדן צו איר און פרעגן שאלות.

די קעסטלעך פלעגט שמאַיכע מיטברענגען צוזאַמען מיט אירע געציַיג, דעם עמער און דעם פּענדל, ווייל נישט אַלעמאָל קריגט מען אַ קעסטל אין שטעטל. שמאַיכע איז געווען אַ קורצע, אַ נידעריקע און מיט אַן אַרויסגעשטאַרטשעטן בויך, ס׳זיינען געווען נסים מן השמים אַז פאַר די אַלע יאָרן וואָס זי קאָלכט סופּיטן און שטייט אויף דעם הילצערנעם טורעם איז זי קיינמאָל נישט אַראָפּ־געפאַלן.

פון דער פרנסה פון קאָלכן, וואָס האָלט אַן פון פאַר פורים ביז ערב פסח קען מען נישט לעבן אַ גאַנץ יאָר, האָט שמאַיכע געהאָט אויסער דעם קאָלכן נאָך אַ שטיקל פרנסה, זי איז געווען אַ באַ־ווייַנערין, אַז ס׳איז פאַר קיינעם געדאַכט געשען ביי אַ משפחה אַן אומגליק האָט זי געהאָלפן באַווייַנען. אין שטעטל האָט מען איר גע־רופן די קלאָג מוטער.

שמאַיכע איז געווען נישט נאָר אַ קלאָג מוטער נאָר אַ דין פילנדער מענטש וואָס האָט געווייטאַגט דעם צער פון די משפחות וואָס האָבן עמעצן פאַרלאָרן. ביי דער לויה פון דער רביצין האָט זי איינגעריסן די הימלען — „רבונו של עולם, גרויסער גאָט, פאָר־וואָס האָסטו דאָס געטאָן, צוגענומען דער מאַמען ביי פינף קינדער און זיי געלאָזן אויף הפקר״ ס׳האָט גריסן דאָס הארץ ווי שמאַיכע דעם קושניר׳ס האָט קלאָגנדיק זיך אויסגעטענט מיטן רבונו של עולם, וואָס איז מן הסתם נאָכגעגאַנגען נאָכן וואָגן און אַלץ אויסגעהערט.

פון קאָלכן און באַווייַנען מתים וואָלט נאָך שמאַיכע די אלמנה נישט געקענט אויסקומען, האָט זי אָבער געהאָט אַ גרויסע הילף, אפשר די גרעסטע פון דער קאָזע וואָס איז איר געבליבן בירושה נאָכן מאַן דעם קושניר עליו השלום.

דאָס איז נישט געווען גלאַט אַ קאָזע, ס׳איז גאָר צו איר נישטאָ קיין גלייכן, צו איר קלוגשאפט, ווו זי זאָל נישט זיין, צו אויפן שול באַרג, צו אויפן באַטשאַן באַרג, צו ביי דער באַד וואָס איז גע־שטאַנען נישט ווייט פון טייך, האָט זי געווואוסט אַז זי דאַרף קומען באַלד אין דער פרי איידער שמאַיכע גייט אַוועק קאָלכן די הייזער און זיך לאָזן אויסמעלקן דעם גרויסן הייטער וואָס האָט זיך גע־שלעפט ביז דער ערד, נאָר היינט פרייטיק, שמאַיכע דאַרף גיין קאָלכן ביי בערל דעם שענקער און די קאָזע איז נישטאָ.

באַלד האָט זיך צעטראָגן די ידיעה איבערן שטעטל און אַלע זיינען אַרויס זוכן און זיך אַרומקוקן, נאָר ס׳איז אומזיסט די מי, נישטאָ שמאַיכעס קאָזע וואָס אַלע האָבן געקענט. נישט אַנדערש אַז דער שָׂטָן האָט איר שוין ערגעץ פאַרשלעפּט און ווער וויס צו וועט איר אַפּלאָזן.

אַז יאָנקל דער דאַרפס גייער האָט זיך אומגעקערט ווי אַלע פרייטיק אַ היים, באַלאָדן מיט סחורה וואָס ער פאַרקויפט צו די פויערטעס און מיט סחורה וואָס ער קויפט איין ביי זיי, האָט ער ביי דער זייט פון דער זאַמדיקער וועג (באַטשנע וועג) וואָס ציט זיך לעבן וועלדל דערזען אַ פאַרבלוטיקטע ווייסע פעלכל מיט שוואַרצע לאַטעס, מיט אַ פּאָר לאַנגע הערנער און די קלאָען פון אַ קאָזע, ס׳האָט אים אַ קלאַפּ געטאָן אין האַרצן, ער האָט גלייך דער־קענט אַז דאָס איז שמאַיכע דעם קושניר׳ס קאָזע, ער האָט אַראָפּ־געקראָכן פון וואָגן און פון דער נאָנטן באַטראַכט די איבער־בלייבאַכצן און זיך איבערצייגט אַז דאָס אַלץ איז געבליבן פון שמאַיכעס קאָזע. ער האָט גלייך פאַרשטאַנען אַז דאָס האָבן וועלף דערטאָפּט ביינאַכט די אַרעמע קאָזע און געזעטיקט מיט איר זייער הונגער.

די ידיעה האָט זיך פאַרשפרייט איבערן שטעטל ווען די בעלי־ביתטעס האָבן געטראָגן דעם טשאָלנט צו ביילקע פּעשעס בעקעריי צו פאַררוקן אין אויוון, די טרויעריקע ידיעה האָט אַנגעווואַרפן אַן אימה און צער אויף דער גאַנצער שטעטל.

קיינער אין שטעטל האָט נישט געסַפקט אַז דאָס איז דעם שָׂטָן המקטרג שטיקל אַרבעט.

* * *

אַז ביי איטשע דעם טשומאַק — דער וואָסער פירער איז דער פערד אַנידערגעפאַלן פונקט ביים אויסגעהאַקטן פּרעראַמפּ אויפן אייז, און ס׳איז געבליבן אַ משפחה זאָלבע זיבעט אַן פרנסה, פּריער, מיטן פערד זיינען זיי געווען אכט, האָט די גאַנצע שטעטל גע־שאָלטן דעם שטן המקטרג, ווייל נאָר דער לץ, אָט דער פינצטערער נפש וואָס אָט אַלעמען אויף צו להכעיס קען אָפּטאָן אַזאַ שטיקל בייזע אַרבעט. אָבער אַז ס׳איז געקומען צו אויפקלייבן געלט, אַז איטשע דער שטומאַק זאָל איינקויפן אַ צווייטן פערד און די בעקע־רייַן, און די היימען זאָלן נישט בלייבן אַן וואָסער, איז נישט

דאַנק אויסדרוק

צו מר. און מרס. מאַקס שאוב

די אייגנטימער פון דעם „ביטש האַרבאָר ריזאָרט מאָטעל״
אין מיאַמי ביטש

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, צוזאַמען מיט דעם ניי־געגרינדעטן „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט און אומגעגנט״ אין מיאַמי ביטש, שיקן איבער דורך דעם וועג אַ האַרציקן דאַנק און דריקן אויס אַנערקענונג צו מר. און מרס. מאַקס שאוב, די אייגנ־טימער פון

BEACH HARBOR RESORT MOTEL
189th Street and Collins Avenue
Miami Beach, Florida

פאַר אָפּגעבן דעם גרויסן אוידיטאָריום פון זייער עלעגאַנטן מאָטעל, ווי אויך פאַר העלפן אָרגאַניזירן און דורכפירן אויף אַ ווירדיקן אופן, די יערלעכע יזכור־פאַרזאַמלונג געווידמעט דעם 37טן יאָרצייט זינט דער פאַרניכטונג פון דער אידישער ביאַליס־טאָק ביי די נאַצים. עס קומט אַנערקענונג מאַקס שאוב מיט זיין פרוי, פאַר אָפּגעבן דעם גרויסן אוידיטאָריום אין זייער מאָטעל פריי, אַן שום אָפּצאָל און אַלס ביישטייערונג צו די ביאַליסטאָקער. די יזכור־פאַרזאַמלונג איז פאָרגעקומען זונטיק, דעם 10טן פעב־רואַר 1980, איינס בייטאָג (אַ באריכט וועגן דער אזכרה איז גע־דרוקט אויף אַן אָנדערן פלאַץ אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע״).

מאַקס שאוב, וועלכער איז אַן אָפשטאַמיקער פון ווילנע, איז אַ נאָענטער פריינט פון די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאָנדסלייט, דורך זיין פאַרבינדונג מיטן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק און מיט דעם ניי־געגרינדעטן „קלוב ביאַליסטאָקער און אום־געגנט״, אין מיאַמי. מיר שאַצן זייער אָפּ די וואַרעם־פריינטלעכע האַנדלונג פון מר. און מרס. מאַקס שאוב, אַלע ביאַליסטאָקער און אונדזערע פריינט, ווייסן ווי געהעריק דאָס אָפּצושאַצן.

געקוקט פאַר דער מורא טאָמער ברעכט אויס אַ פייער אין שטעטל — און מען שטייט אַן וואַסער, זיך קיינער נישט געיאָגט צו געבן אין פאַראויס אַ פאַר גילדן און איטשע זאָל זיי אָפּצאָלן מיט וואַסער.

* * *

אַז ביי אַלטער צאָלעס, דעם טויבן, וואָס האָט געטראָגן אַ קאָפּושאָן סיי ווינטער סיי זומער, ווייל ס׳איז אים שטענדיק געווען קאַלט האָט זיך אַרויסגעכאַפּט אַ טאָג פאַר פּסח די בהמה פון שטאָל, זי האָט זיך מיטן אָנקום פון פרילינג מיט צערייצטער תאווה געלאָזט זוכן אַ חתן. זי איז געווען זיכער אַז דאָרטן אויף די לאָנקעס וואָרט אויף איר דער אויסגעחלומטער חתן פון אַ גאָנץ ווינטער. זי האָט אָנגעהויבן לויפן איבער די זומפיקע לאָנקעס פון צעגאָנגענעם שניי און אייז פון ווינטער און גאָרנישט פאָרשטאָנען אַז זי וועט דאָרטן איבערלאָזן די יאָרן וואָס זיינען איר נאָך פאָר־בליבן האָט איר אַלטער צאָלעס נאָכגעלאָפן און געשריען ביז ער איז אויך אַריין אין די זומפן און שניי צוריק נישט געקענט גיין.

נישט די בהמה, נישט אַלטער צאָלעס האָבן געקענט אַרויס־קריכן פון זומפ און געבליבן אַ גאַנצע נאָכט ליגן וויל מען האָט צו זיי נישט געקענט צוקומען, און אַז ס׳איז געוואָרן פינצטער האָט מען זיי מער אינגאַנצן נישט געזען.

ווען ס׳האָט אָנגעהויבן שלאָגן אויף טאָג, האָבן אידן זיך אָנגע־הויבן קלייבן ביי די זומפן און האָבן דערזען צוויי קעפ, דער בהמה׳ס מיט די הערנער און אַלטער צאָלעס מיטן קאָפּטושאָן, מען האָט געלייגט ברעטער און קלעצער פון נאָנטן טאָרטאָק צו־צוקומען צו זיי, ווען מען איז צוגעקומען נעענטער האָט מען געזען אַז ס׳איז אומזיסט די מי, ביידע, אַלטער צאָלעס און די בהמה האָבן געהאָלטן די קעפ איבערן זומפ מיט פאַרמאָכטע אויגן.

איבערן אַלטן מאַרק וואו ס׳קומען אַלע ידיעות פריער, און איבערן נייעם מאַרק וואו מ׳האָט אָנגעהויבן עפענען די קראָמען האָט זיך פאַרשפרייט גלייך אַ קלאָנג אַז דאָס איז די ארבעט פון שטן המקטרג, אידן האָבן געטענהט אַז דאָס איז שוין צופיל, אַז געוויס האָט אין דעם אויך געהאָלפן אַ נישט גוטער, צוצונעמען די לעבנס ביי דער בהמה און אויך ביי איר בעל־הבית, אַלטער צאָלעס.

דער שענסטער זיג

פון **חנה שטיינמאַן**

לכבוד איסאַק ריבאַלאָווסקי
צו זיין טעסטימאָניעל דינער

1.

עס האָט דער דייטש אויף אונז ערקלערט,
טאָטאָלן אויסראָט, אַן אייביקן קריג.
עס האָט אַ איד, דורך נס, וואוהין אָנטלאָפן,
און אָפּגעהאָלטן אויפן דייטש דעם שענסטן זיג.

2.

געהערט האָט ער אַ רוף: „ברענג הילף,
וואו נאָר אַ אידיש הויז, אַ אידיש טיר!
לייכט האָפנונג אויף, ברייגן טרייסט און מוט,
די וואונדן היילן און באַנדאָשירן!״

3.

האָט זיך דער מאַן אַ לאָז געטאָן מיט ברען,
מיט האָרץ, און מענשליך טיף געפיל.
בייטאָג, ביינאַכט, ניט וויסנדיק קיין רוה,
ניט בלייבנדיק, איין אייניציג רגע, שטיל.

4.

וואו נאָר עס האָט געקלאָפט אַ אידיש האָרץ,
וואו נאָר עס האָט געאָטעמט אַ איד,
דערגרייכט האָט דאָרט זיין אויסגעשטרעקטע האַנט:
דעם צווייטן העלפן, קיינמאָל, ניט געוואָרן מיד.

5.

פון ביאַליסטאָק, ביים באַן ביז באַרג תבור
אַ גרויסער מרחק — אַ אמת הייליגע דיסטאַנץ.
ווייל וואו נאָר ס׳איז אַ איד געווען צעבראָכן,
האָט ער באַוויזן אים צו מאָכן גאַנץ.

6.

פאַרשפילט האָסטו, דייטש! ווייל דורות מענטשן
פאַראָכטן וועלן דיר, און אַנווייזן מיט הענט
אַז האָסט אַ דריטל פון אַ פאָלק געשטאָכן,
אַ מיליאָן קינדער, אין קאָלך־אויוונס פאַרברענט.

7.

היינט שפּילן קינדערלעך זיך, אין אַ „הויז ביים באַרג תבור״,
אויף איסט בראָדווי, אַן אָלטיטשקע אין „היים פאַר עלטערע מענטשן״, ליגט.
זיי אָלע בענטשן, דעם דורך נס, געראָטעוועטן איד:
זיין חסד האָט די רשעות פון דעם דייטש, באַזיגט.

8.

עס האָט דער דייטש אויף אונז ערקלערט
טאָטאָלן אויסראָט, אַן אייביקן קריג.
אַ איד, דורך נס, איז וואו אָנטלאָפן,
און אָפּגעהאָלטן אויפן דייטש דעם שענסטן זיג.

• שלוסט זיך אָן אַלם מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל !

קינדער יאָרן אין ביאַליסטאָק

פון פייוול לינענבערג (ברוקלין, נ. י.)

געווען אמאל אין ביאַליסטאָק אַ געגנט וואָס מען האָט געפרופן פּאַוואַטשיזנע, אַן ארעמער געגנט, מיט שמאָלע און קליינע געסלעך, לעבן מאָטל וואסער־פירער. אין אָט דער געגנט יענער, אויף קאַווענסקי גאסל נומער צען, בין איך, אין יאָר 1912, געקומען אויף דער וועלט. קורץ נאָכדעם, אין יאָר 1915, איז מיין פאָטער געשטאָרבן. די מאַמע איז געבליבן אַן אלמנה מיט אונדז, אירע פיר קינדער, אַן מיטלען צום לעבן. עס האָבן דאָן ניט געפעלט קיין שווערישקייטן, געווען ווייניק הילף, ווייל עס איז געווען די צייט פון דער ערשטער וועלט־מלחמה. איז די מאַמע אַווען צו אירע ראַזי־לאַווער לאַנדסלייט עפּעס צו קענען אַרבעטן, כדי צו באַשפּייזן אירע קינדערלעך. און אַזוי אַרום פלעגט זי יעדן טאָג ברענגען אַהיים אַביסל עסן. אַבער אויך דאָס דאָזיקע „גליק" איז פאַר־שטערט געווארן...

געווען איז דאָס זונטיק פרי, ווען די מאַמע איז געקומען טאָן

פייוול לינענבערג

איר הויז־אַרבעט. היות ווי זי איז געווען הונגעריק האָט די באַלע־באָסטע איר געגעבן צו עסן אַ צימעס, וואָס איז פאַרבליבן פון שבת. די מאַמע האָט אַנגעהויבן אַרבעטן דאָרט מיט נייע כוחות, אַבער ניט אויף לאַנג. עפּעס וויזט אויס האָט איר פאַרשאַדט דער צימעס און זי איז אַוועקגעלאָפן אין מיטן דער אַרבעט. אַ דאָקטאָר און מעדיצינישע הילף איז ניט געווען אויפן ארט, האָט מען גע־דונגען אַ פּויר און פערד מיט אַ באַלעגאַלע, וועלכער האָט אָפּגע־פירט מיין מאַמען אין דעם אידישן שפּיטאָל, אויף וואַרשעווער גאס. אַבער אין טויער פון שפּיטאָל, איידער נאָך מען האָט איר גע־געבן עפּעס מעדיצינישער הילף, האָט מיין ליבע מאַמע אויסגע־הויכט איר יונגער נשמה.

מיר אַלע, די קליינע קינדערלעך אירע, האָבן געוואַרט אויף דער מאַמע׳ס קומען, וואָס וועט מיט זיך נאָטירלעך אויך ברענגען עפּעס צו עסן פאַר אונדז. אַבער אַנשטאָט די מאַמע, זיינען גאָר אין הויז אַריינגעקומען שכנים און מיט זייערע טרויעריקע פּנימ׳ער אונדז אַנגעזאָגט די טרויעריקע נייעס. די שכנים האָבן מיט זיך אויך געבראַכט אַ גרויסן ראַזוואַוועט ברויט, כדי מיר זאָלן דערווייל האָבן צו עסן. און אָט אַזוי האָט זיך פאַר אונדז, די קליינע קיילעכדיקע יתומים, אַנגעהויבן אַ נייער, שווערער לעבן.

מיין עלסטער ברודער, וועלכער איז איצט אין מאַנטעווידעא, איז דאמאָלט געווען עלף יאָר. אַ צווייטער ברודער מיינער, וועל־כער איז געווען 9 יאָר, איז געווען אַ קאַליקע מיט דער „ענגלישער קרענק", וואָס פלעגט זיך מאַטערן ביים גיין כמעט אויף אַלע פיר. נאָך אַ ברודער איז געווען זעקס יאָר און איך, דער אינגסטער, בין דאָן געווען דריי מיט אַ האַלבן יאָר. אויך דער שכן, ניסן דער בעקער, פון דעם קאָוונסקי געסל נומער זעקס, האָט יעדן טאָג פאַר אונדז אַריינגעבראַכט ברויט ביז מען האָט אונז פאַרזאָרגט.

מיין עלטסטער ברודער, איז געוואָרן אַ טרעגער אויף ליפאָווע גאס. ער איז געווען ביי מיין שוועסטער, פון אונזער פאָטער׳ס ערשטער הייראט. דער צווייטער ברודער מיינער, דער קאַליקע, האָט מען אַריינגעגעבן אין הקדש וואָס איז געווען אויף סוראָזער גאס. דעם דריטן ברודער און מיך, האָט מען אַריינגעגעבן אין דעם יתומים־הויז, וואָס איז געווען אויף יוראָוועצקי נומער 7. דאָס האָט געדויערט חדשים ביז מען האָט דאָס דורכגעפירט, ווייל וואו מען איז געאַנגען און געקומען בעטן הילף, איז געווען איין ענטפער: „עס איז מלחמה!" דאָס אַלץ האָט צום סוף דורכגעפירט דער גבאי פון תורת חיים בית־המדרש, חיים לייב סולקעס. די באַדינגונגען אין דעם אידישן יתומים־הויז זיינען דאמאָלט געווען שלעכטע, ווייל די קהילה האָט ניט געהאָט גענוג געהעריקע מעגלעכקייטן און נויטיקע מיטלען, צוליב דער מלחמה.

נאָך אַ קורצער צייט, איז אויך מיין ברודער מאיר אָווען אין דער אייביקייט. איך בין געבליבן אין דעם יתומים־הויז ביז מיין שוועסטער, אַליין ניט קיין פאַרמעגלעכע, האָט באַשלאָסן מיט איר מאַן און מיט מיין עלטסטן ברודער, אַז מען דאַרף מיך אַרויס־נעמען פון יתומים־הויז. „וואָס מיר וועלן עסן — האָבן זיי געזאָגט — וועסטו אויך עסן". געווען איז דאָס אין אַ קאָלטן ווינטער־טאָג ווען מיין ברודער איז געקומען צום יתומים־הויז. ער האָט מיך אַרויפגעזעצט אויף אַ שליטעלע און מיך געבראַכט אין הויז פון מיין שוועסטער, אויף גראַדזענסקי גאסל נומער פיר. אַזוי בין איך שוין פאַרבליבן ביי מיין שוועסטער. אַבער מיין ברודער איז אָווק־געפאָרן קיין ראַדזילאָוע, צו אַ קוזין, כדי זיך צו לערנען אַ פאַך. איידער ער איז אָווק, האָט ער מיך געמומען מיט זיך אַרויס אין גאָס לעבן דעם שטאָט־זייגער. עס זיינען דאָרט געשטאַנען קרייז־לער מענטשן און צווישן זיך געשמועסט, אַז די מלחמה איז שוין פאַרענדיקט. געווען איז דאָס אין יאָר 1918.

דער הונגער און טיפוס האָט אַבער זייער שטאַרק געהערשט דאמאָלט, ביי אונדז אין ביאַליסטאָק. טאָפּיצער פלעגט קומען מיט אַ פור און אויסשפּריצן אין פאַרשידענע ערטער קארבאָל־דיזענפעקציע. אין די געסלעך דאָרט האָט מען געפילט דעם ריח אַ לאַנגע צייט. אַ טייל מענטשן, קראַנקע אויף טיפוס און אויף אַנדערע זאָכן, האָט מען אַוועקגעפירט אין שפּיטאָל וואָס איז געווען אין וואַלד. אַבער זיי זיינען שוין ניט מער צוריק־געקומען...

דאמאָלט טאָקע, ביי די פאַרשידענע שווערע באַדינגונגען פון לעבן, האָט מיין שוועסטער מיך צום ערשטן מאָל אַוועקגעפירט אין דער תלמוד־תורה. מיין ערשטער לערער, פון 1918 ביז 1925, איז געווען טשערטאָק. יעדן זמן האָב איך אַליין געמוזט ברענגען אַ צעטל פון ראַבינאָט און שפּעטער פון ועד־הקהל, כדי מען זאָל מיך אַריינענעמען לערנען אומזיסט, ווייל איך האָב ניט געהאָט ווער עס זאָל פאַר מיר צאָלן שכר־לימוד. דאָס לעבן איז געווען שווער, מיין שוועסטער האָט געאַרבעט פון פארטאָגס ביז שפּעט ביינאָכט ביי חיה פון די מצה־מעל אויף קאָוונסקי 11 פאַר קליינע פאַרדינסטן, כדי צו קענען מיך אויסהאַלטן און מיך מאָכן פאַר אַ לייט. אין חדר פלעגט מען געבן יעדן אינגל אַ טעפּעלע קאַקאַו מיט אַ ווייס בולקעלע. איך גלויב אַז דאָס איז געווען הילף פון די לאַנדסלייט פון אַמעריקע, וואָס איז דאמאָלט געגאַנגען דורך דוד סאָהן ע״ה. מיין ברודער, דער קאליקע פון הקדש, איז געשטאָרבן אין יאָר 1919.

נאָך דער מלחמה, אין יאָר 1920, האָבן אויך ניט געפעלט קיין צרות. געווען איז דאָס בעת דער מלחמה פון די פּאָליאַקן מיט די באַלשעוויקעס, וועלכע זיינען באַפאַלן די בעקאריי׳ען און ארויסגע־נומען אפילו רויע ברויט פון די אויוועגס. די באַלשעוויקעס האָבן דערביי געפרעגט אויב עס איז נאָך וויט דער וועג קיין וואַרשע. אויף יעדן הויף כמעט זיינען געווען פּוילישע זעלנער. עס איז אַנגעגאַנגען אַ קאַמף, עס זיינען געווען קרבנות. וויידער איז יעדן טאָג געקומען טאָפּיצער פון דעם רויטן־קרייז און ער האָט אַוועק־געפירט פאַרוואונדעטע און אויך טויטע אין שפּיטאָל אַריין.

איך געדענק אויך יענע טרויעריקע צייט אין ביאַליסטאָק ווען די פּאָליאַקן האָבן באַשולדיקט אידן אין פאַראַם. צוליב דעם בלבול און שרעק זיינען דאמאָלט אַ טייל אידן אַוועק מיט די באַלשע־ויקעס און זיינען שוין פאַרבליבן אין סאָוועט־רוסלאַנד. אין שטאָט

איז ווידער געווען אַ הונגער און מיין שוועסטער מיט איר מאַן זיינען אַוועק צופוס קיין טערסטינע, אַ מהלך פון 50 קילאָמעטער, צו מיין מומע דאָרט, כדי צו באַקומען אַ ביסל שפּייז. און מיך, דעם קליינעם פּייוועלע, האָבן זיי איבערגעלאָזט אין דעם שטיבלע, אויף גראָדזענסקי געסל נומער פּיר. אין פּאַרלויף פון די דריי טעג, ביז מיין שוועסטער מיטן מאַן זיינען צוריקגעקומען, פלעגט אַ שכנה מיך אַביסל באַשפּייזן. איך וויל דערמאָנען, אַז דאָס גראָדזענסקי געסל האָט מען געוווינט אין פאַרבינדונג מיט פּרוי שרה גראָדזענסקי, וועלכע האָט גהאַט צוויי טעכטער. די עלטערע האָט גהייסן ברכה און די צווייטע פּעשע, וועלכע האָט גהייראַט מיט פּסח פּוקס, דער היטל־מאַכער. ער איז געווען דער פּאַשאַרניק פון די ביאַליסטאָקער פריוויליקע פייערלעשער. אין די שפּעטערדיקע יאָרן האָב איך גהייראַט מיט זיין שוועסטער׳ס טאָכטער, שרה וואָלדמאַן, פון דעם שפּיטאלנע געסל נומער פּינף.

נאָכדעם ווי איך בין געווארן 12 יאָר, האָט מיין מומע פון ראָדזילאָווע מיר גענומען אַ פּאָר תּפילין וואָס איז געבליבן נאָך איר פּאַרשטאָרבענעם מאַן, אַז איך זאָל זיין אַ איד. איך בין אַליין גע־גאַנגען אין בית מדרש צום שמש און ביי אים געבעטן ער זאָל מיר וויזן ווי אַזוי צו לייגן די תּפילין. אַזוי ווי דער שמש האָט מיך גוט געקענט און ער האָט געווואוסט אַז ער וועט פון מיר פּאָר דעם ניט באַקומען באַצאָלט, האָט ער מיר בלויז איינמאָל געוויזן. אָט אַזוי בין איך געווארן בר־מצווה און געמוזט דאָוונען יעדן טאָג, ווייל אויב ניט האָט מיין שוועסטער ניט געגעבן צום עסן. נאָכדעם ווי איך בין שוין געווארן אַ בר־מצווה בחור איז שוין אויך געווען געגנוג דאָס לערנען, מען האָט גענדאָרפט מיך פאַרזאָרגן אויך מיט אַ פּאָר.

דעם אמת געזאָגט האָב איך געהאָט חשק צו ווערן אַ מע־כאַניק, אַ סטאָליאר, אַ שלאָסער אדער גאָר אַ ווּעבער. אָבער כדי צו לערנען איינע פון די דאָזיקע פאַכן — אין יענער צייט אין ביא־ליסטאָק — האָט מען פאָר דעם געדאָרפט באַצאָלן דעם באַלע־באָס. אָבער מיר האָבן פאָר דעם ניט געהאָט קיין געלט. מיין שוועסטער האָט כסדר געזאָרגט וועגן דעם וואָס עס וועט זיין פון מיר, ווייל איך פלעג נאָכלויפן דאָראָזשקעס און שליטענס, איך האָב אומאויפהערלעך צעריסן מיינע הויזן און שיך, וואָס וועט זיין? איז מיין שוועסטער מיט מיר אַוועק צו איר מאַנ׳ס אַ ברודער, אַ היטל־מאַכער אויף סוראָזער גאַס נומער עלף. זי האָט געבעטן אַז ער זאָל מיך אויסלערנען דאָס פאָך צו זיין אַ היטל־מאַכער.

און אָט ביי דעם בין איך פאָרבליבן ביזן היינטיקן טאָג. גראָד אָט דאָס ביליקע פאָך איז מיר גוט צונוץ געקומען אפילו אין די טראָגישע יאָרן פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, אין אוישוויץ און דאַכאָו און אַנדערע ענלעכע קאַצעטן, אין דער שרעקלעכער צייט פון 1939 ביז 1945. דאָס איז מיר אויך גוט צונוץ געקומען אין ניו יאָרק, פון יאָר 1949 ווען איך בין דאָ אַנגעקומען, אַזוי ביז איצט ווען איך בין שוין אויף פענסיע, אָבער לעצטענס שוין אויס קאָפּעלוש־מאַכער...

פּייערונג ביי די גאַניאַנדזער־טערסטינער אין ביאַליסטאָקער צענטער, דעם 25טן מאַי

זונטאָג, דעם 25טן מאַי, 1980, 1 אַזייגער בייטאָג, וועט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, ניו־יאָרק, פאָר־קומען דער גרויסער יערלעכער באָל פון די גאַניאַנדזער־טערסטינער לאַנדסלייט. דאָס איז די איינציקע גרויסע און וויכטיקע אונטערנעמונג, וואָס ווערט דורכגעפירט אין פאָרלויף פון יאָר, פאָר די לאַנדסלייט און פריינט. אַ פולער געשמאַקער מאָלצייט וועט סערווירט ווערן. עס וועט אויך זיין פיינע מוזיק און געזאַנג. אָלע לאַנדסלייט און פריינט זיינען געפרופן צו קומען צו דער היימישער פּייערונג וואו מען וועט פאַרברענגען אין אַן אייגענער סביבה.

די גאַנצע איינקונפט פון דער אונטערנעמונג וועט זיין פאָר אונזערע צוויי ליי־קאָסעס אין ישראל.

צום סוף אַפּריל אַדער אַנהויב מאַי וועלן בריוו אַרויסגעשיקט ווערן צו אָלע מיטגלידער אין וועלכע מיר וועלן אייך בעטן אַריינ־שיקן אייערע טשעקס. ביטע ברענגט מיט אייערע פריינט.

משה מאָלאָזאָווסקי

פּרעזידענט

גרויסער דערפאָלג פון דעם ביאַליסטאָקער יערלעכן קאָנצערט אין לינקאָלן־צענטער

אַ דאַנק געהערעיקע צוגרייטונגען און גרויסע אַנשטרענגונגען מצד דער פּירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, איז אויך דער לעצטער גרויסער יערלעכער טעאַטער־בענעפּיט, וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 16טן סעפּטעמבער 1979, אַדורך מיט גרויס דערפאָלג. די אונטערנעמונג איז פאָרגעקומען, אַזוי ווי דאָס איז געווען אויך אין די פאָרגאַנגענע יאָרן, אין דעם פּרעכ־טיקן אייווערי פּישער האָל פון דעם באָרימטן לינקאָלן־צענטער, אין ניו יאָרק. דער זאָל איז געווען אויסגעפּילט מיט אַ יום־טוב׳דיקן עולם פון עטלעכע טויזנט פּערזאָנען, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, קולטור־טוער ליבהאָבער פון אידישן געזאַנג, מוזיק און הומאָר, ווי אויך שטיצער פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאָר עלטערע מענטשן.

די פּראָגראַם פון דער אונטערנעמונג איז געווען אונטערן נאָמען „דער געזאַנג פון שלום", לכבוד דערגרייכן דעם שלום צווישן מדינת ישראל און עגיפּטן. דאָס איז אַראָנזשירט און אויפ־געפירט געווארן פון דער פּראָדיוסערין עידא מ. איינהאָרן. אין דער אימפּאָזאַנטער פּראָגראַם פון דעם קאָנצערט האָבן זיך בא־טייליקט די באַוואוסטע קינסטלער: דזשעקי מייסאָן, דער קעניג פון הומאָר; הערמאַן מאַלאָמוד, דער פּרעכטיקער אַפּערע זינגער; אסתר טאָבי, אַ באַאָבטע זינגערין אין אַ סך שפּראָכן; און מערי סאַריאַנו, די באַוואוסטע בינע־קינסטלערין און וואונדערלעכע זינגערין, פון מדינת ישראל. יעדער פון זיי, אויף זיין שטייגער, האָבן צוגעגעבן צו דער אונטערנעמונג פיל גלאַנץ און גייסטיקן פאַרגעניגן. אַ פולער ערשטקלאַסיקער אַרקעסטער האָט אַקאָמ־פּאַנירט די אַרטיסטן און אויך געגעבן אַ פיינעם קאָנצערט.

פאָרן אָנהויב פון דער צווייטער טייל, איז דער פיל קעפּיקער באַגייסטערטער עולם באַגריסט געוואָרן, פון דער בינע, פון איסאַק ר׳באַלאָווסקי, געניראַל סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאָר עלטערע מענטשן; סעם סאַלאָש, פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע; און הערי פיינבערג, עקזע־קוטיוו דירעקטאָר. זיי האָבן גערעדט וועגן די אָקטיוויטעטן פון וויכטיקער באַדייטונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, וויי אויך באַדאַנקט פאָר דער אונטערשטיצונג וואָס די אינסטיטוציע באַקומט. איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט אויך באַגריסט די ספּעציעלע איינגעלאַדענע געסט און פאַרטרעטער פון פאַרשידענע אַרגא־ניזאַציעס, וואָס זיינען געווען אין זאָל צווישן דעם גרויסן עולם. ער האָט אויך באַדאַנקט די גרויסע צאָל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון ניו יאָרק און אומגעגענט, וועלכע קומען יעדעס יאָר צו די גרויסע טעאַטער־בענעפּיטס און העלפן אַזוי אַרום ביים שטאַרקן דעם אַנזען און פּרעסטיזש פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

דער פּריידיקער עולם איז זיך פונאַנדערגעאַנגען צום סוף פון דעם קאָנצערט אין אַ געהויבענער שטימונג און מיט ווערטער פון דאַנק און אַנערקענונג, פאָר די פּירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאָר דורכפירן אַזעלכע פיינע יערלעכע אונטער־נעמונגען וואָס פאַרשאַפן יעדעס מאָל אַ גייסטיקן גענוס.

אַ דאַנק צום קינסטלער בען מיט זיין פרוי, אין פּאַריז

מיר ווילן דורך דעם וועג אויסדריקן אַ האַרציקן דאַנק צו אונדזער חשובן לאַנדסמאַן און באָרימטן קינסטלער בען, מיט זיין ליבער פרוי גערא, פאָר צושיקן צו דער פייערונג לכבוד אונדז אַ גרויס און שיין קינסטלעריש בילד, אַלס מתנה. מיר שאַצן דאָס זייער אַפּ. דאָס דאָזיקע בילד פאָר אונדז האָט בען מיט זיין פרוי צו אונדז געשיקט דורך דעם באַקאַנטן אידישן שרייבער ש. ל. שניידערמאַן, וועלכער איז גראָד געווען אויף אַ באַזוך אין פּאַריז.

איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי

מיט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געזעלשאַפט-סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

ווען איך מיט מיין פרוי זיינען דאָס מאָל געווען אויף אַ קורצער וואַקאַציע אין מיאַמי ביטש, איז דאָס פאַר אונז געווען אַ גרויסע איבערלעבעניש. עס איז הויפּטזעכלעך דערפאַר, ווייל זייענדיק דאָרט האָבן מיר באַגעגנט אַ גרויסע צאָל אונדזערע האָר־ציקע אידישע מענטשן פון ביאַליסטאָק, ווי אויך פון דער אום־געגנט פון אונדזער אַמאָליקער היים.

ווי ביי אַן אייגענער משפּחה

זייענדיק אין מיאַמי ביטש בין איך געווען איבעראַשט צו זען, ווי אַזוי די גרופּע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט דאָרט האַלטן זיך צו־זאַמען ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן, ווי איין טרייַע משפּחה. אויך איך מיט מיין פרוי האָבן זיך אַזוי געפילט. דאָס פאַרשאַפט טאַקע גרויס צופרידנהיינט ווען מען זעט דאָס פון דער נאָענט. איך וויל דערביי באַמערקן, אַז די מערסטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וואָס האָבן זיך באַזעצט אין מיאַמי — אַזוי ווי דאָס איז אויך מיט די יעניקע וואָס פאַרברענגען דאָרט בעת די ווינטער חדשים — זיינען ווייטער שטענדיקע מיטגלידער אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, זיי צאָלן יערלעכע דיוס און שיקן אויך ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן געהעריקע ביישטייערונגען.

אין דער זעלבער צייט ווען איך מיט מיין פרוי האָבן פאַר־ברענגט מיאַמי ביטש אין סוף דעצעמבער 1979, איז דאָרט אויך געווען אונדזער ליבער פריינט ראובן בינדלער, דער ערן־פּרעזי־דענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים. איינעם פון די

איסאַק ריבאַלאָווסקי, דוד היין און רובין בינדלער.

ערשטע גוטע פריינט אונדזערע, וועמען איך האָב באַזוכט צו־זאַמען מיטן פריינט בינדלער, איז געווען דוד היין. ער האָט אונדז איינגעלאָדן אין זיין הויז, ער איז אויך געקומען מיט זיין קאָר און אונדז געזומען צו זיך. מיר האָבן פאַרברענגט ביי אַ היימישן מאָל־צייט און ביי אַן אינטערעסאַנטן שמועס, אין וועלכן עס זיינען באַ־רירט געווארן פאַרשידענע וויכטיקע פראַגן אין פאַרבינדונג מיט אַקטיוויטעטן פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. פריינט דוד היין, וועלכער איז פּרעזידענט פון דער „קרית ביאַליסטאָק פאונ־דעישאַן", האָט דערביי איבערגעגעבן וויכטיקע איינצעלהייטן וועגן קרית ביאַליסטאָק אין מדינת ישראל. מיר האָבן אויך אַרומגערעדט וועגן דער וויכטיקייט פון אַרויסגעבן דעם „ספר ביאַליסטאָק", כדי וויי געהעריק צו פאַראייביקן דעם אומקום און חורבן פון אונדזער אַלעמענס אַמאָליקער טייערער אידישער היים־שטאָט. ניט געקוקט

ביי אַ ניי־יאָר צוזאַמענטרעף וואו עס זיצן פון רעכטס: מאַלי ריבאַלאָווסקי, טשאַרלס פייגנבלאַט, ראַיע אַרקער. עס שטייען פון רעכטס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, נעשקע דאָברימאַן, ראַשל גור, יוסף דאָברימאַן, מלך גור.

אויף זיין ניט צו־גוטן געזונט־צושטאַנד, האָט פריינט היין געמאַכט געהעריקע אַנשטרענגונגען, כדי צו זען זיך און שמועסן מיט אונדז וועגן געמיינזאַמע ענינים וויי אויך וועגן דער נויטיקער שטיצע פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק.

די פאַרבינדונג ביי לאַנדסלייט

דעם נייעם יאָר 1980 אין מיאַמי ביטש, האָב איך מיט מיין פרוי געהאַט דעם פאַרגעניגן צו פאַרברענגען מיט אַ גרופּע ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט. געווען איז דאָס ביי אַ גרויסער נייי־יאָר פייערונג וואָס איז דורכגעפירט געוואָרן פון דעם דוד בן־גוריון קלוב, אַן אַרגאַניזאַציע פון נייי־געקומענע אין די נאָך מלחמה־יאָרן קיין אַמעריקע. מיר האָבן פאַרברענגט אויף אַ זייער גוטן, היימישן ביאַליסטאָקער שטייגער און אויסגעדריקט אונדזערע גוטע וואונטשן אייניער פאַרן אַנדערן. אין די פייערונג האָבן זיך באַ־טיליקט עטלעכע הונדערט פערזאָן, דאָס האָט אויף אונדז אַלע־מען איבערגעלאָזט אַ פיינעם איינדרוק.

אין פאַרלויף פון דער צייט וואָס מיר האָבן פאַרברענגט אין מיאַמי ביטש, האָבן מיר דאָרט געהאַט האַרציקע און ביז גאָר ווארעמע באַגעגענישן מיט ביאַליסטאָקער, סאַי גרופּן און סאַי אויך יחידים און פאַרברענגט אויף אַ גוטן אופן. יעדער אַזאַ צוזאַמענ־טרעף איז אויך געווען, פאַרשטייט זיך, באַגלייט מיט שמועסן וועגן אונדזערע געמיינזאַמע אויפגאָבן און צילן לטובת די אינטערעסן פון ביאַליסטאָקער אומעטום. אַלע האָבן אויך אַרויסגעוויזן גרויס אינטערעס, ווי דאָס איז דער שטייגער, צו די אַקטיוויטעטן און פראַבלעמען פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. ביי יעדער געלעגנהייט האָב איך איבערגעגעבן אונדזערע לאַנדסלייט אין מיאַמי ווען די טעטי־קייטן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וועגן די אויפ־גאָבן וואָס מיר האָבן פאַר זיך ווי אויך וועגן די פּראָבלעמען וואָס זיינען פאָרבונדן מיט אויפהאַלטן און אָנפירן אַזאַ גרויסע וויכטיקע אינסטיטוציע.

צווישן די פיינע און פאַר אונז אומפאַרגעסלעכע צוזאַמענ־טרעפן — פון מיר און מיין פרוי מיט לאַנדסלייט — סאַי אין זייערע וואוינונגען ביי היימישע מאָלצייטן וויי אויך ביי אָנדערע

עס זיצן פון רעכטס: מאַקס און פאַניא מישקאָף, עסטעל און אייב גאָרדן. עס שטייען פון רעכטס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, רובין בינדלער, מאַלי ריבאַלאָווסקי און פישל פיינפעלד.

געלעגנהייטן, זיינען געווען מיט: דוד און ראָזע גאָלדבערג, געוועזענער פאַר פיל יאָרן טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק; מיט מעקס און פאַניע מישקאָף, ווי אויך מיט זייערע קינדער; מיט באַרני און סאַי סאַקס, אידיט גערינג, אייב און עסטעל גאָרדאָן, מעקס און דזשודי באַלאָס, אילאי לאַזאַר און פרוי, עלי און סילוויא איצקאָוויטש (ער האָט אויך געבראַכט א גרוס פון זיינע דריי ברידער אין מעקסיקא), אַלעקס און מיני יוטואנסקי מיט זייער פאַמיליע, מלך און ראַשעל גור, אהרן און מיני פיינמאן, אבראשא און ריטע וואַקסמאַן, יוסף און נעשקע דאָברימאַן, ראַיא אַרקער און פריינט טשאַרלי פייגנבלאַט, סילוויא קאַזאַק, פישל פיינפעלד, זיינוול לאַנגליב, סעם און לאה טשודין, אַבראַשא גרשוני, מירא לאַנצאָוויצקא, סעם באס מיט זיין פרוי, ריווא קעיליש, בערנארד קאגאנאָוסקי (וועלכער וואוינט שוין אויך אין מיאַמי), וויקטאָר און סארא סאַנשיין.

ביי אט די אלע באַגעגנישן און צוזאַמענטרעפן, סאי מיט גרופּן, סאי מיט יחידים, האָב איך איבערגעגעבן א לעבעדיקן גרוס וועגן די אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. אלע זיינען צופריידן געווען צו הערן וועגן דער גוטער ארבעט וואס מיר טוען דא, וואס איז לטובת ניט נאָר ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו יאָרק און איבער אמעריקע, נאָר אויך די ענגע פאַרבינדונגען מיט ביאליסטאָקער איבער אלע טיילן וועלט. די לאַנדסלייט וואס איך האָב באַגעגנט אין מיאַמי זיינען פון פאַרשידענע שטעט אין אמעריקע, ווי שיקאַגא, ניו יאָרק, פילאַדעלפיע און פון אַנדערע ערטער. זיי אלע האָבן אויך געבעטן איבערגעבן האַרציקע גרוסן און גוטע וואונטשן צו די פירער, טוער און בריטער מיטגלידערשאפט פון אונדזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, ווי בכלל אויך צו ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט.

א נייע וויכטיקע ארגאַניזאַציע

מיט גרויס צופרידנהייט האָב איך אַנגענומען די איינלאַדונג פון אונדזער ליבן פריינט סעם טשודין מיט זיין פרוי, זיך צו באַטיליקן אין זייער הויז אין א ספעציעלער צוזאַמענקונפט פון ביאַליסטאָקער. דער דאָזיקער צוזאַמענטרעף האָט געהאָט דעם ציל צו לייגן דעם גרונטשטיין פאַר א נייער וויכטיקער ארגאַניזאַציע, אן אפטיילונג פון „קלוב ביאַליסטאָקער און אומגעגנט פריינט" אין מיאַמי ביטש. צו דער דאָזיקער פאַרזאַמלונג זיינען געקומען א גרעסערע צאָל לאַנדסלייט. צווישן זיי זיינען, אגב, די מערסטע נייגעקומענע נאָך די מלחמה־יאָרן.

סעם טשודין, וועלכער וואוינט מיט זיין פרוי אין די ווינטער־חדשים אין מיאַמי ביטש, האָט מיט הארציקע ווערטער באַגריסט דעם פאַרזאַמלטן עולם. ער האָט מיך פאַרגעשטעלט צו רעדן פאַר די פאַרזאַמלטע, אלס דער גענעראל סעקרעטאַר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. „אין נאַמען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק — האָב איך געזאָגט — זיינען מיר זייער צופריד צו וויסן, אז אין מיאַמי ביטש וואס איז געוואָרן א גרויסער צענטער פון אידן פון גאַנץ אַמעריקע, וועט געשאַפן ווערן אן אָפּטיילונג פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער און אומגעגנט פריינט". דאָס וועט געוויס פיל העלפן אין פאַרשטאַרקן די אַקטיוויטעטן לטובת אונדזערע געמיינזאַמע אינטערעסן, וואס מיר פירן אן מיט אַזוי פיל טריישאַפט".

איך האָב דערביי צוגעזאָגט די פאַרזאַמלטע, אז מיר פון דעם צענטער אין ניו יאָרק, און איך שפּעציעל אלס געווען־סעקרעטאַר, וועלן מיר מיט אלע מעגלעכקייטן העלפן, אז די נייע וויכטיקע ארגאַניזאַציע פון אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש זאָל וואַקסן, פירן געהעריקע טעטיקייטן אין דעם אידישן ביאַליסטאָקער גייסט. דאָס מיינט פאַרשידענע אַקטיוויטעטן, כדי צו שטאַרקן און אויפהאַלטן די פאַרבינדונג פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום, זיין פאַרבונדן מיטן צענטער אין ניו יאָרק, אויפנעמען ווי געהעריק אין מיאַמי לאַנדסלייט־געסט וואס קומען אַהינצו פון אומעטום, העלפן לאַנדסלייט אין פאַרשידענע ענינים וואס וועגן זיך וועגן דעם און ענלעכעס. אין יעדער אויסגאַבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" וועלן מיר אויך געזן אַרײַנגעבן באריכטן וועגן די טעטיקייטן פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט און אומגעגנט", פון מיאַמי.

נאָך מיין אַרויסטריט וואס איז אויפגענומען געוואָרן פון דעם פאַרזאַמלטן עולם מיט וואַרעמקייט, איז פאַרגעקומען אן אינטערסאַנטע דיסקוסיע אין וועלכער מען האָט אַרויסגעבראַכט צופרידנקייט מיט דעם שאָפן פון דער דאָזיקער נייער ארגאַניזאַציע אין דער שטענדיק זוניקער פלאָרידע.

דער גרינדונגס־זיצונג פון נייגעשאַפענעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט אין מיאַמי ביטש". עס שטייען פון רעכטס: זאַוול לאַנגליב, מירא לאַנצעוויצקא, מינא יוטיאַנסקי, מאַלי ריבאַלאָווסקי, אַבראַשא גרשוני, פישל פיינפעלד, אייב בעקער, מלך גור. עס זיצן פון רעכטס: העלענא בעקער, מינא פיינמאַן, פייגל באַס, ראַשל גור, נעשקע דאָברימאַן, לאה טשודין.

דער עקזעקוטיוו קאָמיטעט פון נייַ־געשאַפענעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט". עס זיצן פון רעכטס: אהרן פיינמאַן, סעם טשודין, סעם באָס. עס שטייען פון רעכטס: יוסף דאָברימאַן, איסאַק ריבאַלאָווסקי, אַלעקס יוטיאַנסקי.

מיט געמיינזאַמע כוחות צו נייַ פאַרמעסטן

צום סוף פון דער פיינער פאַרזאַמלונג איז אויסגעוויילט געוואָרן פאַלגענדער קאָמיטעט, וואָס טרעט גלייך צו די אַקטיוויטעטן פון דער נייַ־געשאַפענער ארגאַניזאַציע „קלוב ביאַליסטאָקער און אומגעגנט פריינט", אין מיאַמי ביטש: סעם טשודין, טשערמאַן; סעם באָס, וויצע־טשערמאַן; אהרן פיינמאַן, סעקרעטאַר; אַלעקס יוטיאַנסקי, קאַסירער; יוסף דאָברימאַן, טראָסטי. איך האָב צום סוף פון דער פאַרזאַמלונג אויסגעדריקט מיין גרויסע צופריידנהייט וואָס גראָד בעת מיין באַזוך אין מיאַמי ביטש איז דאָרט געשאַפן געוואָרן אַ נייַע און אָזא וויכטיקע ארגאַניזאַציע ווי דער „קלוב ביאַליסטאָקער און אומגעגנט פריינט", וואָס וועט געוויס אַנפירן וויכטיקע אַקטיוויטעטן און ברענגען כבוד און גוטע רעזולטאַטן לטובת אונדזערע געמיינזאַמע ביאַליסטאָקער צילן. איך האָב זיי געוואונטשן גרויס דערפאָלג אין דער ארבעט. צום סוף האָבן מיר אַלע געטרונקען לחיים מיט אַ פיינעם צובייס און געוואונטשן דערפאָלג דער נייַער, דער אינגסטער און וויכטיקער ארגאַניזאַציע, וואָס איז נאָך אַ בליענדער צוויג פון דעם גרויסן און בריט־צעוואַקסענעם ביאַליסטאָקער שטאַם.

עס דאַרף באַמערקט ווערן, אַז צווישן די מיטגלידער און טוער פון דער נייַער ארגאַניזאַציע אין מיאַמי ביטש, זיינען אויך אונדזערע פריינט פון ארומיקע שטעט און שטעטלעך פון ביאַליסטאָק, אַזוי ווי דאָס איז אויך אין ניו יאָרק. דאָס איז געוויס אַ פיינע און וויכטיקע דערשיינונג וואָס איז ווערט באַגריסט און געלויבט צו ווערן. עס באַווייזט, אַז אַפּשטאַמיקע פון די ארומיקע ערטער ביי ביאַליסטאָק, וואָס זיינען פאַרניכטעט געוואָרן פון די נאַציס אַזוי ווי די אידישע ביאַליסטאָק, גרופירן זיך איצט און ווילן זיך אויסלעבן אויף אַ גוטן אופן ארום דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, וואָס איז דער צענטער פאַר אידן אַפּשטאַמיקע פון יענער גאַנצער געגנט, נאָכן גרויסן אידישן חורבן אין דער היטלער־צייט.

איך וויל צום סוף אויסדרוקן, דורך דעם ווען, אַ האַרציקן דאַנק אין מיין נאָמען און אין נאָמען פון מיין פרוי, צו אַלע ביאַליסטאָקער פריינט אין מיאַמי ביטש, וועלכע האָבן איינגעאָרדנט ביי זיך אין זייערע היימען לכבוד אונדז היימישע אויפנאָמעס, וואו מיר האָבן זיך באַגעגנט מיט פיל לאַנדסלייט. איך וויל אויך דאָ אויסדריקן אַ האַרציקן דאַנק אַלעמען אין מיאַמי ביטש, וועלכע האָבן אַרויסגעווייזן וואַרעמקייט און אויפריכטיקע פריינטשאַפט צו מיר און צו מיין פרוי, בעת אונדזער זיין אין מיאַמי. מיר שאַצן דאָס זייער אַפּ. איך וויניטש אַלעמען גוטן, נחת אין זייערע משפחות, לאָמיר זיך ווידער טרעפן ביי פיל אַזעלכע געלעגנהייטן.

מען זוכט לאַנדסלייט פון ביעלסק־פּאָדלאָסקי

איך, דר. בנימין אייזן /אייזנשטאָט/, זוך לאַנדסלייט פון ביעלסק־פּאָדלאָסקי. איך האָב פאַרלאָזט ביעלסק אין יאָר 1937. איך בעט שרייבן צו מיר אויפן אַדרעס:

Docteur B. AISENE
6, rue de Pont-à-Mousson 57000 METZ, FRANCE

ערשטע גרויסע 37טע יזכור־פאַרזאַמלונג ביי די ביאַליסטאָקער אין מיאַמי ביטש

אַן עולם פון איבער הונדערט פערזאָן האָבן זיך באַטייליקט אין דער גרויסער איינדרוקספולער יזכור־פאַרזאַמלונג, געווידמעט דעם חורבן פון די אידן אין ביאַליסטאָק ביי די נאַציס, וואָס איז צום ערשטן מאָל איצט דורכגעפירט געוואָרן אין מיאַמי ביטש, פלאָרידע. די טרויער־פאַרזאַמלונג, צום 37טן יאָרצייט פון אומקום פון דער אידישער ביאַליסטאָק, איז פאָרגעקומען זונטיק, דעם 10טן פעברואַר, איינס בייטאָג, אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון דעם ביטש האַרבאָר ריזאָרט מאָטעל, 189טע גאָס אין קאָלינס עוועניו, מיאַמי ביטש.

די אזכרה־פאַרזאַמלונג איז דורכגעפירט געוואָרן פון דעם נייַעם „קלוב ביאַליסטאָקער פרינט און אומגעגנט", וואָס איז לעצטנס געגרינדעט געוואָרן אין מיאַמי, אַלס רעזולטאַט פון באַזוך דאָרט פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווערקאַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאָר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. די טרויער־פאַרזאַמלונג איז דורכגעפירט געוואָרן אונטערן פאָרזיץ פון אהרן פיינמאַן, דער גאָסט־רעדנער איז געווען סעם טשודין, חזן דזשאָו פיעטקאָווסקי האָט געזונגען פאָסיקע תפילות און געמאַכט די אזכרה, און מירא סאיער־לאנצעוויצקא האָט פאָרגעלייענט זכרונות פון ביאַליסטאָקער גטאָ. די זעקס יאָרצייט־ליכט, אין אַנדענק פון די זעקס מיליאָן אומגעברענטע אידן ביי די נאַציס, האָבן אַנגעצונדן: באַשקע קריגער, מלך גור, סאָל לאַנגליב, לאה טשודין, מינא יוטיאנסקי און פישל פיינפעלד. אַ ספּעציעל ליכט, אין אַנדענק פון די געפאַלענע סאָלדאָטן־העלדן אין מדינת ישראל, האָבן אַנגעצונדן נעשקע און יוסף דאָברימאַן.

די טרויער־פאַרזאַמלונג איז דורכגעפירט געוואָרן אויף אַ ווירדיקן אופן, וואָס האָט ביי אַלע אַנווועזנדע איבערגעלאָזט אַ טיפן איינדרוק. דער עולם האָט אויסגעדריקט אַנערקענונג פאַר די פירער פון דעם נייַ־געגרינדעטן „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט און אומגעגנט", אין מיאַמי ביטש, פאַר אַרגאַניזירן און דורכפירן די ווירדיקע און וויכטיקע אונטערנעמונג.

אַ באַזונדערן דאַנק קומט מיישל קרעמערן געוו. פּרעזידענט פון „קלוב גראָדנער פריינט" פאַר זיין גרויסע הילף צו פאַרארגן דעם זאָל פאַרן יזכור־פאַרזאַמלונג.

ביי דער גרויסער איינדרוקספולער טרויער־פאַרזאַמלונג זיינען אַנווועזנד געווען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פון אומגעגנט פון פאַרשידענע שטעט אין אַמעריקע, ווי אויך אַ צאָל וועלכע וואוינען שטענדיק אין מיאַמי.

ביים אָנצינדן די יזכור ליכט. פון ר. צו ל.: יוסף און נעשקע דאָברימאַן, פישל פיינפעלד, מינאַ יוטיאנסקי, לאה טשודין, מלך גור, באשקע קריגער (פאַרשטעלט אונטער די ליכט), סעם טשודין, אַלעקס יוטיאנסקי, חזן פיעטקאווסקי, מירא לאנצעוויצקא.

זכרונות פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק

פון מאיר באַראַק (ברק) וואָלעי סטרים, נ. י.

דער ביאַליסטאָקער מגיד

איינער פון די מערקווירדיקסטע רבנישע פערזענלעכקייטן אין פעלד פון אַלט־מאָדישער מגידות, איז בלי ספק געווען דער רעדנער בחסד עליון, דער ביאַליסטאָקער שטאָט־מגיד הרמ"ה ראַפאַפּאָרט נ. ע. ער איז געווען אַ הויכער, שטאַרקער הדרת־פּנימ'דיקער איד, מיט קלוגע שטראַלנדיקע אויגן. אַ ליבער שמייכל האָט תמיד געשוועבט אויף זיין ליכטיקן געזיכט. געטראָגן האָט ער גראָד אַ לאַנגע שוואַרצע קאַפּאָטע לויטן חסידישן שטייגער. ריין, זויבער ניט געהאָט קיין „רבב על בגדו" (פּלעק) ווי עס פּאַדערט זיך פון אַ ווירדיקן תלמיד־חכם, און האָט באַאיינדרוקט דעם בריטן אידישן עולם פון אַלערלי קלאַסן און שיכטן מיט זיין ספּעציפּיש אַריסטאָקראַטישער האַלטונג און ווַארעמער פריינטלעכער באַצי־אונג צי זיינע מיט־מענטשן. ער האָט שטאַרק אַפּגעשאַצט די חשיבות און ווערדע פון דעם מין מענטש — דער בחיר היצורים. אין מאַמענט, וועו דער ביאַליסטאָקער מגיד הרמ"ה ראַפאַפּאָרט איז דערשינען אויף דער שוהל־בימה, צו האַלטן איינע פון זיינע מייסטערהאַפּטע דרשות, האָט ער תיכף עלעקטריזירט דעם עולם מיט זיין גאָט־געבענטשטן כח־הדיבור און אַראַטאָרישן טאַלאַנט.

ער האָט געריידט אין אַ געשמאַקן ליטווישן אידיש, וואָס האָט געשפּרודלט מיט אַריגינעלע אויסטייטשונגען און אייגנאַרטיקע הסברה פון פערשידענע פסוקים אין דער תורה. ער פלעגט שעה'ן לאַנג אויסזינגען מיט אַ טראַדיציאָנעלן ניגון ענינים פון עטיק, מאַראַל און מוסר־געדאַנקן דורכגעפלאָכטן מיט מאמרי חז"ל. זיינע שיינע טרעפלעכע משלים, מעשהלעך און בליציקע ווערטלעך, האָט געמאַכט אַן אונגעהויערן רושם און פאַרשאַפט אַן אמת'ן גייסטיקן פאַרגעניגן צו די צאַלרייכע אַנוועזנדע ביאַליסטאָקער באַלעבאָטים.

אין זין פון „דרשנות" און האַמילעטיקס אין גייסט פון ישראל־סבא, איז דער ביאַליסטאָקער מגיד געווען אַ זעלטנהייט, אַ יחיד במינו. זיינע אינטערעסאַנטע דרשות האָט צוגעשמידט דעם עולם פאַר לאַנגע שעה'ן. שילדערנדיק דערביי רעאַלע בילדער און פאַקטן פונעם אידישן גלות'דיקן לעבן, זייערע ליידן און פיין, אויפ־שטייג אין נידערלאַגעס, זייער שטענדיקער געראַנגל פאַר עקזיס־טענץ און אייביקער שרעק און זאָרג פאַר פרנסה, אונטער שווערע באַדינגונגען ביי די האַרצלאָזע וועלט־מושלים. און הויפּטזעכלעך, זיינס אַ דרשה איז געווען בבחינת „וכפטיש יפוצץ סלע", מה פּטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות, אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים" (סנהדרין, ל"ב). דער ביאַליסטאָקער מגיד האָט אַנגעוועגדעט כלערליי תחבולות און מיטלען, כדי צו פאַרשפּרייטן אידישקייט ביים פאָלק. איך דערמאָנער זיך: אין די הייסע זומערדיקע שבתים אין ביאַליסטאָק, וועו די נאַטור האָט זיך הערלעך צעבליט, און די גליענדע תמוז־זון האָט געווארפן אירע גאָלדענע שטראַלן אויף דעם גאַנצן האַריזאָנט, האָט דער ביאַליסטאָקער מגיד אויסגענוצט די גינסטיקע צייט, די הייליגקייט פון שבת־טאָג צי ביריינגען גאָט'ס וואָרט צווישן די בריטע מאַסן, און דווקא אין אַ פלאָץ, וואו די שטאָטישע באַפעלקערונג האָט זיך דאָן קאַנצעטרירט אַממייסטן. ער האָט, נעמלעך, אויפגעטראָטן מיט זיינע באַלערנדע דרשות אין שטאָטישן פּאַרק, ניט ווייט פון „בית שמואל" בית המדרש (אויפן נאַמען פון וועלט־באַרימטן ביאַליסטאָקער רב, רבי שמואל מוהיליווער זצ"ל גרינדער פון דער רעליגיעז־נאַציאָנאַלער פּאַרטיי „מזרחי") און האָט געצויגן אַ ריזיקע צאָל צוהערער פון מענער פרויען און קינדער.

דער שרייבער פון די שורות געדענקט נאָך אויך דעם שוועד פון ביאַליסטאָקער מגיד, רבי יוסף ניסן זאמעק ז"ל. ער איז געווען אַ חשובער באַלעבאָס פון קאָלנאָ, לעבן לאַמזשע. ער איז געווען אַ גרויסער למדן און משכיל, מיט אַ סך וועלטלעכע ידיעות, און מיט פיינע מאַניערן. זיין דיקציע און אויסשפּראַך איז געווען דייטש־מעריש, מחמת ער האָט יאָרן לאַנג אַרומגעריייזט אין בייערן, דייטשלאַנד און אויך ימים־טובים זיך צוריקקערן צו זיין נאַבעלע הויז־געזינט אין קאָלנאָ. ס'איז כדאי צו באַמערקן, אַז דער געלערנטער ביאַליסטאָקער תושב ר' אברהם שלמה הערשבערג, מחבר פון פנקס ביאַליסטאָק, איז געווען אַ יליד קאָלנאָ, פון די מיוחס'דיקע משפחות אין שטאָט.

וועו דער ביאַליסטאָקער מגיד פלעגט אַראָפקומען אין אונזער שטאָט צו באַזוכן זיינע שוויגער־עלטערן, האָט ער גלייכצייטיק מהנה געווען די קאָלנער באַלעבאָטים, (אגב, געווען איידעלע פרומע אידן, תלמידי חכמים) מיט אַ ספּעציעלע דרשה אין גרויסן בית־המדרש, וואָס איז באַוואונדערט געווארן פון אַלעמען.

לייַדער, מיטן אומקום פון מזרח־אייראָפּעאישן אידנטום ביי די דייטשע רוצחים ימח שמם, אין דער צווייטער וועלט־מלחמה, וועו די בליענדע אידישע שטעט און שטעטלעך אין פוילן זיינע אויסגע־ליידיקט געווארן פון אידן, זענען מגידים פון דעם קאַליבער פאַר־שוואונדן פון דעם אידישן ציבור לעבן. און דער ביאַליסטאָקער מגיד, קומענדיק אין אַמעריקע, אין אַ לאַנד וואו דער מאַטעריי־אַליזם פאַרנעמט די מזרח־וואַנט, און אַלץ ווערט געמאָסטן לויט דעם פינאַנציעלן שטאַנד, און וואו דער דאָלער שפּילט די הויפּט־ראָלע, האָט ער שוין ניט געפונען זיין אינטימען קרייז, פריינט און פאַרהערער, וואָס זאָלן אים צופרידנשטעלן און אים געבן דעם מנוחת־הנפש, סיי גייסטיק סיי מאַטעריעל ווי אין דער אַלטער היים. איך וואָלט פאַראַפּריזירט דעם באַקאַנטן גמרא אויסדרוק: „משמת המגיד הביאַליסטאָקאי בטלו הדרשנים מהדור הישן, וחבלו!"

איך גלויב ניט

פון מירא סאַיער־לאַנצעוויצקא

איך גלויב ניט אַז איך שטיי ביי דיין .רעג ים המלח,
איך בין באַצויבערט פון דיין פּראַכט,
פון די גאָלדענע בערג ארום אויף דער וואַך,
אַז ניט קומען זאָל דער שונא!

דו, מעכטיקער ים המלח,
דו רוסט מאיעסטעטיש אין דיין באַוועגונג.
שווער אַנגעזאַפּט מיט דיין זאַלץ,
מיט די טערען פון פיין
פון דיין פארוואַגלטן פאָלק...

און איך שטיי דאָ ביי דיר, מעכטיקער ים המלח,
פאַרקלעמט איז מיין הארץ פון פרייד און צער.
און נאָך אַ טרער קומט צו אין דיין ים
פון מיר, אַן על פּי נס געראַטעוועטער,
פון די היטלעריסטישע רציחות.

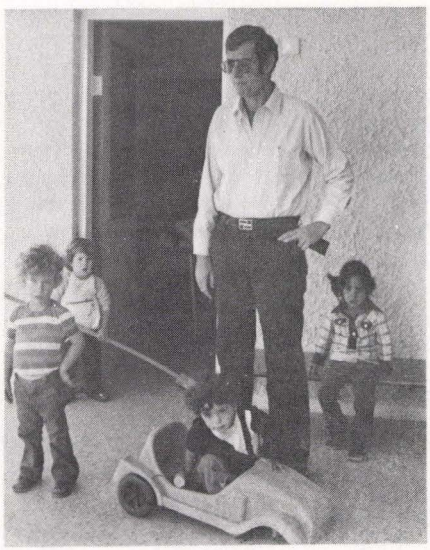
איך גלויב קוים אַז איך קום צוריק
צו דיין שויס, גרויסער ים המלח.
איך בעט דיך ניט פאַרגעסן
די זעקס מיליאָן:

וויי אויף די ליפּן ביי יעדן פון זיי,
אונדזערע הייליקע קדושים,
איז געווען דער געבעט
שמע ישראל...

ספּעציעלע גרופּע ביאַליסטאָקער פּאַרן קיין ישׂראל צו דער פּייערלעכער דערעפענונג פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי טאָג־צענטער אין כּפר תּבור.

באַלד נאָכדעם ווי עס איז דורכגעפּירט געוואָרן די גרויסע פּייערונג פּאַר איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי לכּבוד דעם בויען פון אַ קינדער־צענטער אויף זייער נאָמען, אין כּפר תּבור, מדינת ישׂראל, האָט מען אָנגעהויבן מאַכן געהעריקע פּלענער אין ביאַליס־טאָקער צענטער פּאַר אַ צווייטער וויטיקער אונטערנעמונג, וואָס וועט דורכגעפּירט ווערן סוף היינטיקן חודש אַפּריל. ווי באַקאַנט, איז די פּייערונג לכּבוד איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי פּאַר־געקומען דעם 10טן נאָוועמבער 1979, אין דעם אַריסטאָקראַטישן עסעקס־הויז, אין ניו יאָרק.

איצט ווידער, גרייטן זיך אַ גרעסערע גרופּע ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט און פריינט צו פּאָרן אויף אַ ספּעציעלן באָזוך קיין מדינת ישׂראל, כדי דאָרט זיך צו באַטייליקן אין דער פּייערלעכער דערעפענונג פון דעם קינדער־צענטער, אין כּפר תּבור. פּאָרשטייט

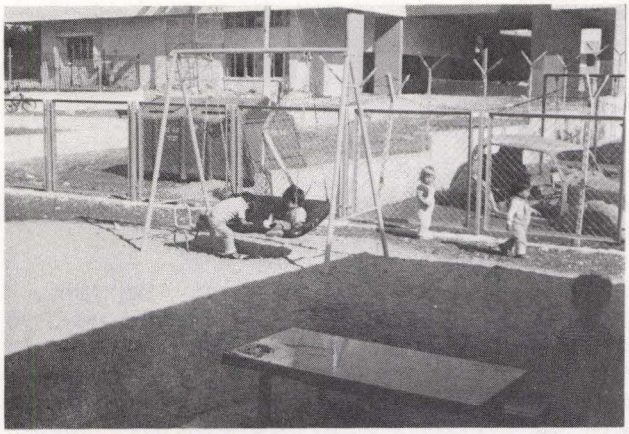

מעיאָר מיכה גאָלדמאַן שטייט מיט קינדערלעך לעבן דעם טאָג־היים פּאַר די קינדער אין כּפר תּבור.

זיך, אַז אין דער גרופּע וועלן אויך זיין די בעל־שמחה ווען מענען נאָמען די ווייכטיקע קינדער־אינסטיטוציע וועט טראָגן, דאָס מיינט איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

ביים סוף נאָוועמבער 1979, איז אין ישׂראל געווען אויף אַ באַזוך יהושע שעכטער, דער אַדמיניסטראַטאָר פון דער ביאַליס־טאָקער היים און שפּיטאָל פּאַר עלטערע מענטשן. מר. שעכטער האָט באַזוכט דעם נייעם ריבאַל קינדער־צענטער אין כּפר תּבור און נאָך זיין צוריקקומען קיין ניו יאָרק האָט ער באַריכטעט, אַז דער צענטער איז נאָרוואָס געעפּנט געוואָרן און אַז דאָרט ווערן שוין באַדינט קינדער אָנהויבנדיק פון פינף יאָר אַן. פּריינט שעכטער האָט מיט זיך אויך צוריק מיטגעבראַכט פון ישׂראל אַ צאָל בילדער פון דעם קינדער־צענטער אין כּפר תּבור, וואָס זיינען געדרוקט אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע".

די פּייערלעכע דערעפענונג פון דעם ריבאַל קינדער־צענטער אין כּפר תּבור וועט פּאַרקומען אין סוף היינטיקן אַפּריל און אָנהויב מאַי, אין פּאַרלויף פון די צווויי וואָכן וועלן די גרופּע ביאַליסטאָקער און פּריינט פּאָרן אויף דעם ספּעציעלן באָזוך קיין מדינת ישׂראל. עס איז צו דערוואַרטן, אַז די אַרטיקע פּירער פון כּפר תּבור, בראש מיט דעם מעיאָר מישאָ גאָלדמאַן (וועלכער האָט זיך דאָ באַ־טייליקט אין דער גרויסער פּייערונג לכּבוד די ריבאַלאָווסקיס), וועלן אין פּאַרבינדונג מיט דעם אַרגאַניזירן און דורכפירן אַ ספּעציעלע פּאָסיקע פּראָגראַם. ביים אַריינגאַנג אין דעם נייעם

אין גאָרטן פון דעם טאָג־היים פּאַר די קינדער וואו זיי שפּילן זיך.

קינדער־צענטער דאָרט, וועט פּאַראייביקט ווערן אַ גרויסער ספּעציעלער פּלאַק מיט אַ געהעריקן אויפשריפט וואָס וועט דער־ציילן, אַז דאָס איז געבויט געוואָרן אין כבוד פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, מיט דער מיטהילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט שוין דורכגעפּירט טורס קיין ישׂראל, אין 1970 און 1973. אָבער דער איצטיקער טור קיין ישׂראל, אין סוף פון דעם חודש אַפּריל 1980, וועט זיין פון אַ ספּעציעלער וויכטיקער באַדייטונג אין פּאַרבינדונג מיטן דאָרטיקן נייעם קינדער־צענטער. די באַטייליקטע אין דעם איצטיקן טור וועלן אויך האָבן אַ מעגלעכקייט פון דער נאָענט און פּערזענלעך צו זען די דאָרטיקע נייע וויכטיקע קינדער־אינסטיטוציע, וואָס איז אויפגעבויט געוואָרן מיט דער מיטהילף פון די ביאַליסטאָקער אין אַמעריקע. די נייע אינסטיטוציע וועט אויך העלפן אַריינברענגען אַן אויפלעבונג און וויכטיקע דערציערישע און קולטורעלע אַקטיוויטעטן אין כּפר תּבור.

דוד און מאַלי אַלפּערט גיבן אַלס מתּנה אַ נייע פּיאַנאָ צום ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן

אין דער לעצטער אויסגאָבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" האָבן מיר געמאָלדן, אַז עס איז נויטיק אַ פּיאַנאָ פּאַר אונדזער גרויסער אינסטיטוציע, וואָס זאָל ווי געהעריק באַדינען די עלטערע איינוואוינער ווי אויך פּאַר אַנדערע אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער. איצט זיינען מיר צופרידן צו באַריכטן, אַז דוד און מאַלי אַלפּערט, פון מעריט איילענד, פלאָרידע, זיינען געווען אַזוי גוטהאַרציק און זיך אָפּגערופן אויף אונדזער וועגדונג. זיי האָבן צוגעשיקט אַ געהעריקע סומע, אָלס מתּנה, כדי צו קויפן אַ נייע פּיאַנאָ.

אויף דער פּיאַנאָ וועט זיין אַ ספּעציעלער פּלאַק מיט אַ געהע־ריקער אויפשריפט וואָס וועט באַצייכענען, אַז די פּיאַנאָ איז אַ נדבה פון מר. און מרס. אַלפּערט אין אָנדענק פון צילע גאָלד־בערג־אַלפּערט, לואיס מעקס אַלפּערט און אָנעט אַלפּערט־קלעיד.

מיר ווילן דערמאָנען, אַז דוד אַלפּערט'ס מומע, פרוי פּאָלין סיגעל, איז פּאַר פיל יאָרן געווען די איבערגעבענע הויפּט־קעכין פון דער ביאַליסטאָקער היים. מר. אַלפּערט'ס פּאָרשטאַרבענע עלטערן, לואיס און צילע אַלפּערט, האָבן געשטאָמט פון ביאַליס־טאָק. די פּירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן, די באַאַרד דירעקטאָרס, די מיטגלידער פון דער גרויסער אינסטיטוציע, די אָנגעשטעלטע און איינוואוינער, דריקן דורך דעם וועג אויס לויב און דאַנקבאַרקייט צו דוד און מאַלי אַלפּערט, פּאַר זייער בריטהאַרציקער און אידיש־מענטשלעכער האַנדלונג וואָס מיר שאַצן אָפּ אויף אַ געהעריקן אופן.

(געגנויע איינצאָלהייטן וועגן די אַלפּערטס, איז געדרוקט אין דער ענגלישער אָפּטיילונג פון דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע").

אַ ביאַליסטאָקער איד וואָס איז געוואָרן אַ גרויסער פילם־אונטערנעמער

צו אונדז איז לעצטנס דערגאַנגען די נייעס וועגן אַ ביאַליסטאָקער איד, וועלכער האָט געהאָלפן אַנטוויקלען און אויפבויען די פילם אינדוסטריע אין דער ווייטער אויסטראַליע. ער איז פאַרבונדן אין די פילם ביזנעס אויך אין קאַליפאָרניע, אין מדינת ישראל און אַנדערע ערטער. אויך זיין געראַטענע טאָכטער, רות, שטודירט פילם־ביזנעס אין קאַליפאָרניע. מיט דעם קאָן מען אַנווייזן אויף נאָך אַ ביאַליסטאָקער איד, צווישן אַנדערע, וועלכער איז גוט באַקאַנט אין דער וועלט און וואָס פאַרשאַפט כבוד און שטאָלץ אונדזער ביאַליסטאָקער אידישן יחוס.

מאָרעק יאָסעם, וועלכער איז געבוירן געווארן אין ביאַליסטאָק, איז אינער פון 9 קינדער אין זייער פאַמיליע. זיין פאָטער, בצלאל, איז געווען אַן אייגענטימער פון אַ געשעפט אויף סוראזער גאַס, אין ביאַליסטאָק. אַלע 9 קינדער האָבן באַקומען אַ פיינע דערציאונג, ספעציעל אידישער דערציאונג. וועו מאָרעק איז נאָך געווען אַ יונגער בחור, האָט ער געשטרעבט צו ווערן אַן אונטער־

מאָרעק יאָסעם

נעמער מיט אַ גרויסן פאָרנעם. און דאָס טאָקע האָט ער, אַ דאַנק זיינע פעאיקייטן און אַנשטרענגונגען, דערגרייכט אין זיין לעבן. ביים אַנהויב פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, וועו ביאַליסטאָק איז געווען אונטער סאָוועטישער אָקופּאַציע, איז מאָרעק יאָסעם געווען אַנפירער פון איינער פון די גרויסע בענק אין שטאָט. שפעטער, וועו די נאַציס זיינען אַריין און עס איז פאָרגעקומען די עוואָקואַציע, האָט מען געהאָט גרויס צוטרוי צו מאָרעקן וועמען מען האָט אַנפאָרטרויט גרויסע סומעס געלט מיט וועלכן ער איז אַוועק קיין טיף רוסלאַנד. צוזאַמען מיט זיינע צווייי ברידער, האָט ער דאָרט פאָרנומען וויכטיקע און פאָראַנטוואָרטלעכע שטעלעס.

נאָך דער מלחמה איז מאָרעק יאָסעם אַוועק קיין אויסטראַליע, צוזאַמען מיט זיין ליבער פרוי, דאנקא, וועלכע שטאַמט פון לאָדזש. דאָרט האָבן זיי אויפגעבויט אַ צופריעדענעם פאַמיליע־לעבן. ווי דער שטייגער איז, איז דער אַנהויב געווען אַ שווערער. אָבער איינציק־ווייז, אַ דאַנק די שווערע אַרבעט און פיל אַנשטרענגונגען, האָט מאָרעק יאָסעם זיך דערשלאָגן צו הויכע שטאָפלען. ער האָט אפילו אויך פאָראייביקט זיין פאָטער און מוטער, בצלאל און רבקה ע"ה, מיט אַ נאַמען אויף אַ גאַס אין מעלבורן. מאָרעק האָט שטענדיק געשטרעבט צו זיין אין פילם־ביזנעס, ער האָט דאָס אָרויסגעוויזן בייַ פאָרשידענע געלעגנהייטן. און ער האָט טאָקע זיין שטרעבונג דערגרייכט.

מאָרעק יאָסעם, וועלכער איז פאָרבונדן מיט דער פילם־פּראָדוקציע אין אויסטראַליע, קאַליפאָרניע, מדינת ישראל און אין אַנדערע ערטער, האָט אויפגעבויט אַ מין קליינע פילם־אימפעריע אין מעלבורן. ער איז פאָרבונדן און האָט אויך ענגע קאָנטאָקטן מיט דער אינטערנאַציאָנאַלער פילם־וועלט. זיין פאָרצווייגטע פילם־געזעלשאַפט אין מעלבורן, וואָס איז געשאַפן געוואָרן מיט אַ צען יאָר צוריק, האָט אַ ברייטע נעץ פון אייגענע קינאָ־זאַלן, טויזנטער פילמען און ענלעכעס. לעצטנס איז די גרויסע אונטערנעמונג, פון מאָרעק יאָסעם, אויך צוגעטראָטן אַליין צו פראָדוצירן פילמען. אין פאָרבינדונג מיט זיין גרויסער אונטערנעמונג, באַזוכט מאָרעק יאָסעם אויך פאָרשידענע לענדער. ער איז אומעטום גוט באַקאַנט, פאָפולער און אויך באַליבט.

מאָרעק יאָסעם מיט זיין ליבער פרוי דאנקא, האָבן צוויי געראָטענע קינדער, אַ זון דזוליוש און אַ טאָכטער רות, וועלכע זיינען שוין אויך אין די פילם־ביזנעס. מיר, דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, זיינען זייער שטאָלץ מיט אונדזער פראָמינענטן לאָנדסמאַן, מאָרעק יאָסעם, אין דער וויייטער אויסטראַליע. מיר וויינטשן אים פיל נייעס דערפאָלג אין זיינע גרויסע אונטערנעמונגען, מיר וויינטשן אים מיט זיין פרוי און גאַנצער משפּחה, פיל גליק און נחת אין זייער משפּחה־לעבן.

אַ גרוס פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין דער וויייטער אויסטראַליע

מיר האָבן באַקומען אַ וואַרעמען בריוו פון אונדזערע ליבע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מעלבורן, אין וועלכן מען שרייבט אונדז פאָלגענדעס:

חשובע פריינד!

אייער בריוו, האָבן מיר דערהאַלטן מיט אַ פאַרשפעטיקונג, צוליב אַ סטרייק פון די פאָסט אַרבעטער אין מעלבורן. מיר שיקן אייך איצטער איבער אין אַ קורצן באַריכט, וועגן אונדזערע לעצטע טעטיקייטן.

צוליב דעם, וואָס עס האָט זיך אָפּגעשטעלט די אימיגראַציע פון ביאַליסטאָקער קיין מעלבורן, דאָס ביאַליסטאָקער הויז איז מער נישט געווען באַוואוינט און די דעפּיציטן פון צענטער האָבן זיך כסדר פאַרגרעסערט, איז מיט לערך 12 יאָר צוריק, געוואָרן באַשלאָסן דאָס הויז פון צענטער צום פאַרקויפן.

די פּסח קאָפּלאָן ביבליאָטעק, איז געוואָרן געשאַנקען דעם „קדימה" קולטור־צענטער, ביי אונדז אין מעלבורן, בעת זייער ביבליאָטעק איז געוואָרן פאַרברענט. אַ טייל פון דער סומע פון פאַרקויפטן הויז, 20 טויזנט אויסטראַלישע דאָלאָרן, האָט דער צענטער איבערגעגעבן דעם מגן דוד אדום, אויף צו קויפן אַן אַמבולאַנס פאַר ישראל אויפן נאָמען פון ביאַליסטאָקער צענטער אין אויסטראַליע.

מיר שיקן הילף, פאַר נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין ישראל, אויף ימים־טובים, פּסח און ראש־השנה, ווי אויך מאַנאַטלעכע שטיצעס, פאַר היגע באַדערפטיקע לאַנדסלייט.

מיר אַרדענען איין יאָר־יערלעך, אין חודש אויגוסט, טרויער־אַקאַדעמיעס צום אויפשטאַנד און אומקום פון די קדושים פון די ביאַליסטאָקער און אומגעגנט. מיר נעמען אַן אַקטיוון אַנטייל יעדן יאָר פאַרן פאַראייניקטן ישראל־אַפּיל און עס ווערט געשאַפן באַדייטנדיקע סומעס.

מיר האָבן, מיט אַ צייט צוריק, געשיקט צום ביאַליסטאָקער צענטער אין ישראל 1000 (טויזנט) אויסטראַלישע דאָלאָרן. פאַרן ביאַליסטאָקער יזכור בוך, וואָס דאָרף דערשיינען.

מיר פאַרבלייבן מיט די בעסטע גרוסן און וואונטשן צו אייך, און צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע. מיר וויינטשן אייך פיל דערפאָלג.

מיט דרך־ארץ,
פ. אַלבערט
סעקרעטאַר.

איינדרוקן פון דר. יעקב סאָקאָל פון זיין באַזוך אין מעלבורן

אונדזער חשובער לאַנדסמאַן און דער באַוואוסטער מעדיצינער דר. יעקב סאַבאָל, מיט זיין ליבער פרוי שושנה, זיינען לעצטנס געווען אויף א קורצן באַזוך אין מעלבורן, אויסטראַליע. עס דאַרף דערמאַנט ווערן, אז דר. סאָקאָל, וועלכער איז א געבוירענער אין ביאַליסטאָק, האָט שוין פראַקטיצירט מעדיצין אין דער אמאָליקער ביאַליסטאָק. ער האָט שפּעטער פאַרפולקאָמט זיינע מעדיצינישע שטודיעס אין פּראָג, באַזעל, בערן און אַנדערע ערטער. ער איז איצט איינער פון די אַנערקענסטע מעדיצינער־עקספּערטן אויפן געביט פון אַריינציען דורך דער נאָז פאַר־שידענע ריחות. דר. סאָקאָל מיט זיין פרוי, וואוינען אין בעווערלי הילס, קאַליפאָרניע. דר. סאָקאָל פאַרנעמט וויכטיקע מעדיצינישע

פון רעכטס: פרוי סאָקאָל, פרוי סאָקאָלסקי, מאיר קרינסקי, דר. סאָקאָל, אהרן סאָקאָלסקי.

פאַזיציעס און ער איז קאַנסולטאַנט פון דעם געזונטהייטס־דעפּאַרטמענט אין קאַליפאָרניע, ער איז באַשעפטיקט אין סידאַר סיני מעדיצינישן צענטער און ער פאַרנעמט אַנדערע וויכטיקע פאַזיציעס אין דער אַמעריקאַנער און אינטערנאַציאָנאַלער מעדיצינישער וועלט.

נאָך זיין צוריקקומען פון אויסטראַליע, דעם פאַרגאַנגענעם חודש נאָוועמבער, האָט דר. סאָקאָל אונדז צוגעשיקט, פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע" די איינדרוקן פון זיין רייזע. און אָט וואָס אונדזער חשובער לאַנדסמאַן דערציילט אין זיין קורצער באַשרייבונג:

איך מיט מיין פרוי זיינען געווען אין מעלבורן בלויז פיר טעג. פונדעסטוועגן האָב איך געהאט א מעגלעכקייט זיך צו באַקענען מיט דעם דאָרטיקן אַלגעמיינעם אידישן לעבן, גלייכצייטיק האָבן מיר געהאט א געלעגנהייט זיך צו באַגעגענען דאָרט מיט קרובים, פריינד פון אַמאָל וווי אויך מיט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. איך האָב אויך באַזוכט די אידישע קהילה דאָרט, וואָס פירט אַן מיט וויכטיקע קולטורעלע, סאָציאַלע און דערציערישע אַקטיוויטעטן. זייער שטאָלץ, איז דער שול־וועזן. הונדערטער קינדער לערנען אין די טעגלעכע שולן. איבער צוויי טויזנט תלמידים, אינגלעך און מיידלעך, באַזוכן די הר־הצופים מיטל־שולע, וואָס איז א רעליגיעז־ציוניסטישע שולע. עטלעכע הונדערט תלמידים און תלמידות, לערנען אין דער ביאַליק־שולע וואָס איז אויך א ציוניסטישע. אויך די עקסטרעם אידיש־ארטאָדאָקסישע גרופּירונגען האָבן זייערע ישיבות מיט א גרויסער צאָל תלמידים, אַזוי אויך די מזרחי. עס עקזיסטירט אויך א שולע וואו מען לערנט אין אידיש און מען דאַרף דערמאַנען, אז די טעמפּלען האָבן אויך זייערע איינטאָגיקע שולן. מען דאַרף אויך דער־מאַנען די ב' ווייצמאַן און קדימה, די מוסד ותרבות אידיש.

און איצט דערלויבט מיר צו דערמאַנען מיינע פּערזענלעכע איבערלעבענישן:

פון רעכטס: אַדוואָקאַט לעוו, דר. סאָקאָל, אינדזשעניר מאַריין.

זייער רירנד איז געווען אונדזער ערשטע באַגעגעניש, כמעט נאָך פופציק יאָר, מיט אונדזערע קרובים — געווען קרינסקיס — מרים רודיאנסקי, א געלערנטע און אינטליגענטע האַרציקע פרוי און איר ברודער, מאיר קרינסקי, די אייניקלעך פון משה קרינסקי און קינדער פון יעקב קרינסקי. מאיר איז אַן אבסאָלוועַנט פון אידישן טעכניקום אין ווילנע, זיין פרוי לאָלא איז אַן אקטיוויסטער מיטגליד פון דער קהילה. זייער זון, דוד, לערנט אויף דער אינזשעניר־אַפּטייל פון אוניווערסיטעט. זייער טאָכטער, סילוויאַ, איז פאַרהייראַט צו א באַקאַנטן אַדוואָקאַט.

פרייטיק אָוונט זיינען מיר, מיין פרוי און איך, געווען די געסט פון מיין יוגנט־חבר אהרן סאָקאָלסקי, דער זון פון דעם אַמאָליקן באַקאַנטן פאַבריקאַנט סאָקאָלסקי, אין ביאַליסטאָק. ביים טיש זיינען געזעסן זיינע צוויי טעכטער, מיט זייערע מענער און אייניקלעך.

פון רעכטס: דר. בערנשטיין, פרוי רודניאַנסקי, פרוי קרינסקי, דר. סאָקאָל, פריינד קריגסקי.

דאָס א וואַרעם אידיש טראַדיציאָנעל הויז, אָלע האָבן זיי באַקומען א גוטע טראַדיציאָנעלע אידישע דערציאונג. די אייניקלעך לערנען אין א טעגלעכער העברעאישער שולע. ווען איך האָב דערזען סאָקאָלסקי מיט זיין פרוי, בין איך פשוט געווארן ווי אויפגע־ציטערט. אויסער דעם וואָס ער איז געווען מיין יוגנט־חבר איז זיין פרוי די טאָכטער פון מיין געווועזענעם לערער און דעם מדיצין־דירעקטאָר פון דעם אידישן שפּיטאָל אין ביאַליסטאָק, דר. קאַפּלאַן. פאַר מיינע אויגן האָט זיך דעריבער אַנטפּלעקט די גאַנצע גרויסע טראַגעדיע וואָס האָט געטראָפן אונדזער אידישער ביאַליסטאָק, ווי אויך דעם אידישן פאָלק בכלל, אין דער גרויזאַמער היטלער צייט. איך וויל דערמאַנען, אז אהרן סאָקאָלסקי האָט געגומען א וויכטיקן אַנטייל אין דעם ווידערשטאַנד־קאַמף אין וואַרשע בעת דער היטלער־אָקופּאַציע. וועגן זיינע ממש אומגלויבלעכע מעשים איז באַשריבן אין דעם בוך „דער בונקער 7".

חשובע געסט באַזוכן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

אין דער לעצטער צייט האָבן מיר געהאַט, ווי דאָס איז שטענדיק, אַ צאָל חשובע געסט אָלס באַזוך אין דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

דר. מרדכי סאלמאן פון ארגענטינע

דער צווייטער גאָסט וועגן וועמען מיר ווילן דאָ איבערגעבן, איז געווען דר. מרדכי סאלמאן, וועלכער איז אַ באַוואוסטער חזן אין איינעם פון די גרעסטע טעמפּלען אין בוענאָס־איירעס. ער איז אויך אַ באַקאַנטער אָפּערע־זינגער און ער ווערט אומעטום אויפגע־נומען מיט גרויס וואַרעמקייט. ער איז אַ זון פון דעם ביאַליס־טאָקער ש"ץ אליעזר סאלמאן. זייענדיק אין ניו יאָרק, האָט דר. סאלמאן זיך אויך באַקענט און פאַראינטערעסירט מיט די קרייזן פון היגע חזנים, ווי אויך מיט דער געזאַנג און אָפּערע־וועלט בכלל, וואָס איז פאַרבונדן מיט זיין וויכטיקער פּראָפעסיע.

פרוי גאָלדע באַגיש פון בוענאָס איירעס

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין ניו יאָרק געווען אויף אַ באַזוך פרוי גאָלדע באַגיש, פון בוענאָס איירעס, ארגענטינע. זי איז דאָ געווען צו גאָסט ביי איר ברודער, חיים פאָקס מיט זיין פרוי.

פרוי באַגיש, וועלכע איז אַ קרובֿה פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָט אויס־גענוצט די געלעגנהייט פון איר זיין אין ניו יאָרק און אויך באַזוכט דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. זי האָט באַזוכט אָלע אָפּטיילונגען, געשמועסט מיט די עלטערע איינוואוינער און איז געווען באַגייסטערט פון דעם, וואָס זי האָט געזען אין דער אינסטיטוציע.

עס דאַרף, אגב, דערמאָנט ווערן, אַז פרוי גאָלדע׳ס מאַן, יאָנקל באַגיש, וועלכער איז געשטאָרבן מיט אַ קורצער צייט צוריק, איז געווען אַ וויכטיקער טוער און שטיצער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין בוענאָס איירעס.

ביים פאַרלאָזן דעם צענטער, האָט פרוי באַגיש אויסגעדרוקט אַנערקענונג פאַר דער גוטער אַרבעט וואָס ווערט געטאָן דאָ, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אויף 228 איסט בראָדווי, אין ניו יאָרק. פרוי באַגיש האָט דערבּיי איבערגעלאָזט אַ פּיינע ביישטיי־ערונג פאַר דער אינסטיטוציע.

אין הויז פון מיינע קרובים האָבן מיר זיך באַגעגנט מיט דער געוועזענער סאָניע יאָנאָווסקי, די שיינהייט פון דער אָקאַדע־מישער יוגנט פון די דרייסיקער יאָרן אין ביאַליסטאָק. מיר האָבן זיך געטראָפן מיט דעם אינזשינער מאַריין, און מיט זיין פרוי די געוועזענע שמוקלער, פון אַ משפּחה באַקאַנטע אינדוסטריעלער. מיר האָבן אויך געזען סאשא אָלעקסאַנדער מיט זיין פרוי, ער איז אַ זון פון דעם אַמאָליקן פאַבריקאַנט יוסף און אַן אייניקל פון שייע בלאָק. פרוי אָלעקסאַנדער איז די טאָכטער פון דר. מעדיצין לינא שאַפּירא. מיר האָבן זיך אויך באַגעגנט און גוט פאַרברענגט מיט די יוגנט־פריינט אינזשינער שבתאי אראָנאָווסקי, לעאָן לעוו מיט זיין פרוי, דר. פרוי נאָטקיין, די געוועזענע פירא גאָרדאָן און אַנדערע. די באַגעגענישן מיט די דאָזיקע און מיט פיל אַנדערע, אַפּ־שטאָמיקע פון ביאַליסטאָק, און דאָס פאַרברענגען און שמועסן מיט זיי, איז פאַר מיר מיט מיין פרוי געווען אַ גרויסע איבערלעבעניש.

בעת מיין זיין אין מעלבורן מיט מיין פרוי, איז דאָרט אויך געווען אויף אַ באַזוך דר. פעלאַ באַרנשטיין, פון מדינת ישראל, וועלכע איז געקומען אין דער אידישער מדינה פון סאָוועט־רוס־לאַנד. זי איז אַן אייניקל פון דעם באַקאַנטן אַמאָליקן פאַבריקאַנט אין ביאַליסטאָק, משה קרינסקי.

שמאי זיידענבערג פון ישראל

שמאי זיידענבערג, וועלכער איז געבויערן געוואָרן אין יאָר 1923, אויף סוראזער 32, איז געווען אין ביאַליסטאָקער געטאָ צו־זאַמען מיט זיינע עלטערן. אין זומער 1943 איז ער אַרויסגעפירט געוואָרן אין לאַגער בליזשין, און פון דאָרט קיין אוישוויץ און נאָכ־דעם קיין בוכענוואַלד וואו ער איז באַפרייט געוואָרן פון די אַמעריי־קאַנער. ער האָט נאָכדעם געהיירט, אין בערגן־בעלזן, מיט מרים

שמאי זיידנבערג

גראודיאַנס, וועלכע שטאַמט פון טורעק, פוילן. אין יאָר 1948 איז דאָס פאַרל געפאָרן קיין ישראל, זיך דאָרט באַזעצט אין קרית מאַצקין, וואו די משפּחה וואוינט ביז היינט. דאָס פאַרל האָבן צוויי זין, אין עלטער פון 32 און 27 יאָר. איינער, חיים, איז קאַפּיטאַן פון אַ האַנדלס־שיף. דער צווייטער אַרבעט אין דער עלעטריע־קאַמפּאני, אין חיפה. שמאי זיידענבערג אַרבעט אין דעם ישראל אינדוסטרי־טוריסט מיניסטעריום.

אַ פיינער ביישפיל פון אַ טרייען ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, האָט באַקומען אַ האַרציקן בריוו פון אונדזער ליבן לאַנדסמאַן חיים איצקאָוויטש, וועלכער וואוינט מיט זיין משפּחה אין מעקסיקאָ. אין זיין בריוו שרייבט ער:

„טייערע פריינט,

נעמענדיק אין באַטראַכט, אַז די אינפלאַציע איז גרויס און די פרייזן שטייגן פון טאָג צו טאָג און דעם אָלעם ניט קיין אויס־נאָם, האָב איך באַשלאָסן פרייוויליק צו העכערן מיין יער־לעכן מיטגלידס־אָפּצאָל, פון צען אויף צוואַנציק דאָלאָר. בייגעלייגט, שיק איך אייך 20$, אַ יערלעכן אָפּצאָל פאַר 1980. איךווינטש זיך, אַז אויך אַנדערע מיטגלידער פון אונדזער באַליבטער און זייער נוצלעכער אינסטיטוציע וועלן נאָכטאָן מיין ביישפּיל. מיט פריינטלעכן גרוס און בעסטע וואונטשן פאַר אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט".

חיים איצקאָוויטש

מיר שיקן איבער אונדזער האַרציקן דאַנק דעם ליבן פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן חיים איצקאָוויטש, פאַר זיין פיינער האַנדלונג. מיר וועלן, פאַרשטייט זיך, זיין צופריד אַז אויך אַנדערע מיטגלידער פון אונדזער גרויסער אינסטיטוציע וועלן נאָכטאָן דעם ביישפיל.

אשר שטשוטשינסקי

פּייערלעכער אָוונט לכּבוד אשר שטשוטשינסקי
צום דערשיינען פון זיין נייעם בוך

א גרויסע צאָל טויער פון ציוניסטישן אַרבעטער פאַרבאַנד, ליטעראַטור־ליבהאָבער, פאַרלעגער און פריינט פון אשר שטשוטשינסקי האָבן זיך פאַרזאַמלט מיטוואָך, דעם 7־טן נאָוועמבער, אין פאַרבאַנד הויז, כדי אויף אַן אינטימען אופן אָפּשאָצן זיין נייַ־דערשינענעם בוך „פון לאַנד צו לאַנד" און באַגריסן דעם שריפט־שטעלער און באַקאַנטן געזעלשאַפטלעכן עסקן.

י. ק. גאָלדשטיין, אַדמיניסטראַטיוויער פאַרזיצער פון שטאָט קאָמיטעט, האָט באַגריסט מיט פריינדלעכע ווערטער אשר שטשוטשינסקי'ן, ווי א לייענער און א פאַרלעגער. ער שטעלט זיך אָפּ אויף די סאָציאָלע און זכרונות־מאָמענטן אין דעם בוך.

חיים בעז, עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון אַלוועלטלעכן אידישען קולטור־קאָנגרעס, האָט געהאַלטן א זייער אינטערעסאַנטן רעפעראַט ווען אַלע דריי טיילן פון בוך וואָס באַהאַנדלען טעמאַטיק פון שטעטלער, פון די עמיגראַציע יאָרן אין קובא און פון די ערשטע שריט אין אַמעריקע. ער לויבט דעם שרייבער'ס סטיל, דעם טיפן אַריינבליק אין דער נשמה פון די העלדן וואָס זענען מערסטנטייל הומאַנע פּערזענלעכקייטן. ער רעדט אויך ווען סימבאָליק פון א טייל פון די דערציילונגען.

דר. בערל פרימער שטעלט זיך אָפּ אין א געראָטענע עסעי אויף דעם אייגנטלעכן לירישן־פּאָעטישן געפיל פון דער נאָטור, וואָס קומט צום אויסדרוק אין דעם בוך. ס'איז א פאַרמעסט צו ארומנעמען דריי ווערטלעך־קאָנטינענט אין א קאָנצענטרירטער פאָרם. ער רעדט אויך ווען אומעט וואָס וויקלט אַרום די העלדן פון די דערציילונגען.

דער בעל שמחה אַליין האָט געהאַלטן א קורצע רירנדע רעדע. ער האָט געדאַנקט פאַר דעם כבוד וואָס ווערט אים צוגעטיילט, און דערביי אָנגעוויזן, אז זיין ווערק פון געשעפטן איז קיינמאָל נישט אין סתירה מיט זיינע ליטעראַרישע שאָפונגען. דאָס זענען צוויי רשויות.

ישראל ווילטשאַנסקי, באַוואוסטער קינסטלער און רעציטאַטאָר, האָט פאַרענדיקט מיט דעם שיינעם פאַרלייענען פון שטשוטשינסקי'ס לידער, דעם פייערלעכן און אינטערעסאַנטן אָוונט.

דער טרייער נאָכפאָלגער

פון **בנימין אָבעלסקי** /סקאָקי, איל./

לכבוד איסאַק ריבאַלאָווסקי
פאַר זיין טרייער אַרבעט
אין ביאַליסטאָקער צענטער

אונדזער גענעראַל־סעקרעטאַר פאַר פיל יאָרן,
גייט אין די פוסטריט פון דוד סאָהן און ניט מיד געווואָרן,
צו ציען דעם גאָלדענעם פאָדים פון ביאַליסטאָקער יחוס,
אָלס אַמבאַסאַדאָר אין דער וועלט פאַר וויכטיקער שליחות.

עס שרעקט אים גאָרניט, קיין שטורעם קיין פראָסטיקע קעלט,
טיר און טויער פאַר אים אָפן פון פרעמדע ניט פאַרשטעלט.
נאָר שטאַרקער און לענגער ער שמידט די גאָלדענע קייט
פון ביאַליסטאָקער גייסט איבער דער וועלט צעשפרייט.

פון דעם אינהאַלטספולן זשורנאַל אין דער וועלט מ'הערט,
ווי א בריק פאַרבינדט אונדז מיט זיין גרויסן וועלט.
פון ביאַליסטאָקער וויינגאָרטן די זאָפטיקע פּירות
וואָס עס איז פאַרפלאָנצט דורך לאָנגע דורות.

שפייזט מיין נשמה און וועקט אין מיין האַרץ א גלויבן,
נאָר שטאַרקער און העכער מיין גייסט האָט זיך דערהויבן.
מיינע בליקן צום ביאַליסטאָקער צענטער געווענדט
און מיין האַרץ דער פאַטריאָטיזם ווי א פלעמל ברענט.

צו מיין געווועזענער היים מיט א פאַרבענקטן בליק,
מיט מיין גוף און נשמה זינט נאָך פון דער וויג.
פאַרבליבן איז אין מיר א זיסער טרוים,
וואָכן זאָל דער צענטער ווי א בליענדיקער בוים.

דיין שעפערישע הייליגע אַרבעט באַלייכט דיינע דרכים,
קלינגען אָפּ פון אומעטום פאַר דיר פיל שבחים.
טוט מיין פילבאַר האַרץ צעבליען ווידער
ווערט שטאַרקער מיין מוט צו שרייבן לידער.

עס שפּיגלט אָפּ ווי א צירונג דער מושב־זקנים,
ממש א גן־עדן פאַר קראַנקע וואָס האָבן קיינעם.
דו, באַשיצער פון דעם צענטער, מיט דיין שטאַרקער האַנט,
זיי געשטאַרקט און מוטיג גיי ווייטער מיט דיין פאַרשטאַנד.

צו אַלע אַרגאַניזאַציעס פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין דער וועלט!

מיר וועגדן זיך צו די פירער פון די אַרגאַניזאַציעס פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט איבער דער וועלט, אין אַלע לענדער וואו עס זיינען דאָ גרופּן ביאַליסטאָקער, אז זיי זאָלן אַרײַנשיקן קורצע באַשרייבונגען וועגן די אַקטיוויטעטן פון זייערע אַרגאַניזאַציעס, וועו די אַרגאַניזאַציעס זיינען גרינדעט געוואָרן, נעמען פון די פירער, פאָטאָגראַפיעס פון די קאָמיטעטן א. ד. ג. דער דאָזיקער פאָסיקער מאָטעריאל וועט געדרוקט ווערן אין דעם ביאַליסטאָקער יזכור בוך, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק גרייט אַרויסצוגעבן. מיר בעטן אונדזערע לאַנדסלייט דאָס צו טאָן גלייך!

ביאַליסטאָקער צענטער
בוך־קאָמיטעט

שיקט די מאַטעריאַלן אויפן אַדרעס:
BIALYSTOKER CENTER
Book-Committee
228 East Broadway
New York, N. Y. 10002

דער לערער און דער תלמיד

נאָך 42 יאָר האָבן זיך איצט (אין נאָוועמבער 1979) באַגעגנט אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק דער לערער פון דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק אין פאַרמלחמהדיקן פוילן, דר. שמעון דאַטנער, מיט זיינעם אַ תלמיד, שמעון ראַקאָווסקי. דר. דאַטנער וואוינט איצט אין וואַרשע און ראַקאָווסקי אין ניו יאָרק, וואו ער האָט זיך באַזעצט קורץ פאַר דער מלחמה.

אַ רפואה שלימה

דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, שיקט איבער אַ רפואה שלימה און בעסטע וואונטשן צו די ליבע לאַנדסלייט און טרייַע אָקטיוויסט טויער פאַר אונדזער אינסטיטוציע, שעפטל און ראיע זאק, וועלכע האָבן לעצטנס דורכגעמאַכט קראַנקהייטן. מיר ווינטשן די האַרציקע שעפטל און ראיע געזונט און צופרידנהייט אין זייער לעבן און צו זיין ווייטער אָקטיוו, אַזוי ווי ביז איצט, אין אונדזערע געמיינזאַמע אָקטיוויטעטן. איר זאָלט מער ניט וויסן פון קראַנקהייטן, זייט געזונט!

* * *

דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, שיקט איבער אַ רפואה שלימה און האַרציקע וואונטשן צו אונדזער ליבן פריינט הערשל מאַראָן, טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

פריינט מאַראָן, וועלכער האָט לעצטנס דורכגעמאַכט אַ קראַנקהייט, איז שוין אין דערהיים און פילט שוין בעסער. מיר ווינטשן אונדזער ליבן פריינט מאַראָן אַ שנעלן און פולן גזונט ווערן, ער זאָל וואָס גיכער זיין צוריק ביי זיין וויכטיקער אָקטיווער טעטיקייט אין אונדזער אינסטיטוציע און לטובת כלל ישראל. מיר ווינטשן אים, מיט זיין גאַנצער משפּחה, פרייד און נחת אין זייער לעבן.

* * *

אונזער חשוב'ער און איבערגעגעבענער טראָסטי און געווע־זענער פּראָטאָקאָל סעקרעטאַר, היימאן מאַן, איז געווען קראַנק און האָט זיך געפונען פאַר עטלעכע וואָכן אין שפּיטאָל.

אין דער זעלבער צייט איז פריינד מאַנ'ס פרוי אויך געווען אין שפּיטאָל.

מיר ווינטשן מר. און מרס. מאַן אַ רפואה שלימה, פאַר־האָפנדיג אַז זיי וועלן זיין געזונט און שטאַרק.

* * *

מיט אַ צייט צוריק האָט פיליפ נאָוויק, דער ערן־פאַרזיצער פון אונזער באָארד אָוו גאָווערנערס, דורכגעמאַכט אַ שווערע אָפּעראַציע. מר. נאָוויק איז געווען דער אָדוואָקאַט פון אונזער אינסטיטוציע פאַר אַ סך יאָרן, זינט עס האָט זיך געעפענט די ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן. אין אַפּריל 1980, פייערט ער זיין 90טן געבורטסטאָג און אין נאָוועמבער, 1979, האָט ער און זיין פרוי געפייערט זייער 60טן חתונה יובילאום.

די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון אונזער אַרגאַניזאַציע ווינטשן פיליפ נאָוויקן אַ רפואה שלימה, מיט נאָך לאַנגע און געזונטע יאָרן צוזאַמען מיט אונז.

פּראָמינענטער ביאַליטאָקער לאָנדסמאַן פיליפּ קלוצניק באַשטימט געוואָרן אויף וויכטיקן רעגירונגס־אַמט

מיט גרויס שטאָלץ און צופרידנהייט האָבן די ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט אומעטום אויפגענומען די נייעס, אַז אונדזער חשובער לאָנדסמאַן און בארימטער אידישער פירער, פיליפּ קלוצניק, איז באַשטימט געוואָרן פון פרעזידענט דזשימי קאַרטער אַלס האַנדלס־מיניסטער פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג. פיליפּ קלוצניק האָט צוליב דעם אויך רעזיגנירט פון זיין וויכטיקן אַמט וואָס ער האָט ביז איצט פאַרנומען, אַלס פּרעזידענט פון דעם אידישן וועלט־קאָנגרעס.

פיליפּ קלוצניק האָט ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן דער־קלערט און ער ברענגט דאָס כסדר אַרויס, אַז ער איז שטאָלץ מיט דעם וואָס ער שטאַמט פון ביאַליסטאָק. מר. קלוצניק איז, אגב, אַ האַרציקער אידישער מענטש, ער ווייזט שטענדיק אַרויס גרויס אינטערעס און זאָרגפעליקייט פאַר אידישע ענינים. אויך מיר, די ביאַליסטאָקער אידן אין אַמעריקע און אומעטום, זיינען שטאָלץ מיט אונדזער פּראָמינענטן לאָנדסמאַן.

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס איז די צענטראַלע קערפּערשאַפט פון ביאַליסטאָקער אידן אומעטום, שיקט איבער די האַרציקסטע וואונטשן צום חשובן פיליפּ קלוצניק פאַר דערפאָלג און וויכטיקע דערגרייכונגען, אויף זיין נייעם הויכן אַמט צו וואָס ער איז באַשטימט געוואָרן אין דער אַמעריקאַנער רעגירונג.

אַ רפואה שלימה צו ישראל מינעס פון שיקאַגאָ

אונזער ביאַליסטאָקער „אַמבאַסאַדאָר" אין שיקאַגאָ, ישראל מינעס, איז אין די לעצטע חדשים קראַנק געוואָרן. מיר ווילן אויסדריקן צו פריינד מינעס אונזערע האַרציקע וואונטשן פאַר אַ רפואה שלימה. ער זאָל געזונט און שטאַרק זיין און קענען אַנגיין מיט זיין וויכטיגע אַרבעט לטובת קראַנקע און נויטבאַ־דערפטיגע.

ביז לעצטן יאָר, פלעגט ער אַנגיין מיט זיין נאָבעלער טראַדיציע פון שאַפן ביישטייערונגען פון לאַנדסלייט אין שיקאַגאָ פאַר דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק.

מיר ווילן בעטן אין פריינד מינעס' נאָמען די אַלע לאַנדס־לייט וועלכע האָבן זיך אָפּגערופן צו זיין אָפּיל אין די לעצטע יאָרן, ווידעראַמאָל אַרויסהעלפן די ביאַליסטאָקער היים מיט אַריינשיקן בריייטהאַרציגע בייטראָגן. מיר דאַנקען אייך פאַראויס פאַר אייער גוטהאַרציגקייט.

ביי אַ ערן־באַנקעט דורכגעפירט פון „ישראל באָנדס" אין כבוד פון מר. און מרס. יוסף לונער אין פלאַזאַ האָטעל. פון ר. צו ל.: געוו. ישראל פרעמיער־מיניסטער יצחק ראַבין, אימאַק ריבאַלאָווסקי, פּאָול שאָכעט, אייראַ גילדן, פרעזידענט פון בויסטאָן אין ירושלים.

ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל

פון אברהם שייקעוויטש (תל אביב)

דער קינדער־צענטער אין כפר חבור אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי

ניט אַלע אידן פון אַמעריקע אָדער פון אַנדערע לענדער, קענען קומען זיך באַזעצן אין מדינת ישראל. פאַראַן אַבער אַזעלכע אידישע מענטשן וועמענס נעמען ווערן איצט — פאַר זייערע גוטע מעשים — פאַראייביקט אין דער אידישער מדינה אויף אַלע דורות, מעשים וואָס איז לטובת דעם אידישן כלל. אַזעלכע זיינען אויך אונדזערע גוטע פריינט, די באַליבטע און טרייַע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. זיי פאַרדינען געוויס דעם גרויסן כבוד, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק טיילט זיי איצט צו, מיט פאַראייביקן זייערע נעמען דורך אויפּבויען דעם נייַעם וויכטיקן קינדער־צענטער אין כפר תבור, אין דער אידישער מדינה. אָט דאָס איז אַ זייער פיינער אויסדרוק פון אַנערקענונג צו איסאַק ריבאַלאָווסקי פאַר זיין טרייַער אַרבעט פאַר ביאַליסטאָקער אומעטום, ווי אויך פאַר זיין ליבער פרוי.

מיר דאָ, די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל, באַגריסן דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק פאַר דעם גוטן אויסוואָל פון צוצוטיילן אַזאַ פאַרדינטן כבוד, מיר באַגריסן אויך פון טיפן האַרצן די בעלי־שמחה, וועלכע ווערן פאַראייביקט אויף אַזאַ פיינעם אופן אין דעם אידישן היימלאַנד. ווען די פייערונג וועט פאַרקומען אין חודש אַפּריל אין כפר תבור, ביי דער ערעפענונג פון דעם נייַעם קינדער־צענטער, וועט דאָס אויך זיין אַ יום טוב פאַר די ביאַליסטאָקער אין ישראל. מיר ווינטשן די ריבאַלאָווסקיס נאָך אַ סך יאָרן פון געזונט, דערפאַלג און גוטע אויפטוען אין די אַקטיוויטעטן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, און פאַר אידיש־ביאַליסטאָקער אינטערעסן בכלל.

פאַר אונדז דאָ איז אויך געווען אַ גרויסע פרייד צו הערן וועגן דער גרויסער פייערונג, אין דעם אַריסטאָקראַטישן עסעקס־הויז אין ניו יאָרק, לכבוד איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי, וואָס איז געווען אין פאַרבינדונג מיט בויען דעם קינדער־היים אין כפר תבור. מיר זיינען צופרידן־געווען צו הערן וועגן דעם גרויסן דער־פאַלג פון דער שמחה וואָס איז באַשיינט געוואָרן פון דעם באַוואוסטן געזעלשאַפטלעכן עוזי נאַרקיס, אַלס פאַרטרעטער פון דער סוכנות אין מדינת ישראל. אויך דער אַמטייל פון דעם באַליבטן ישראל־געזעלשאַפטלעכן פייערונג, איז געווען אַ גוטע און פאַרדינטע מתנה פאַר איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי.

פסח בורשטיין סטיפענדיעס

צום צוויטן יאָרצייט נאָך פסח בורשטיין ע״ה איז איינגעאַרדענט געוואָרן אַ הזכרה פון די אַרגאַניזאַציעס פון די געוועזענע קאַצעטלער און ווידערשטענדלער, פון דעם אירגון יוצא ביאַליסטאָק, צוזאַמען מיט ״יד ושם״ און אַנדערע, ביי וועלכער עס איז געגעבן געוואָרן אַ פאַסיקע אָפּשאַצונג וועגן דעם פאַרשטאָרבענעם פסח בורשטיין. אין דער טרויערפאַרזאַמלונג האָט זיך אויך באַטייליקט די חברה הכנסת, די פראַמינענטע ביאַליסטאָקערין חייקע גראָסמאַן. זי האָט אין איר אינדרוקספולער קורצער רעדע געזאָגט, אַז בורשטיין האָט שטענדיק געלעבט מיטן אידישן חורבן ביי די נאַציס און ער האָט אומאויפהערלעך געמאַנט און געוועקט די וועלט, אַז מען זאָל דאָס קיינמאָל ניט פאַרגעסן.

דר. משה שאַר און סטעפאַן גרייַעק, דער העלד פון אויפּשטאַנד אין דער וואַרשעווער געטא, האָבן געגעבן אַן אָפּשאַצונג וועגן דער פערזענלעכקייט פון פסח בורשטיין. שלמה נצר האָט אַרויסגעבראַכט די מאַטיוון פון דער ספּעציעלער זשורי, וואָס האָט אויסגעקליבן פיר געווינער וועלכע האָבן באַשריבן פאַרשידענע טעמעס וועגן אומקום פון דעם פוילישן אידנטום. דאָס האָט אַרומגענומען: 1. דער אויפשטאַנד אין דער ביאַליסטאָקער געטא, 2. די נאַצישע קאַנצענטראַציע לאַגערן, 3. די געטאָס פאַר אידן, און 4. דער העלדישער אויפשטאַנד אין וואַרשעווער געטא.

פרוי מרים בורשטיין, די אלמנה פון פסח בורשטיין, האָט איבערגעגעבן די מתנות פאַר די געווינער פון די סטיפּענדיעס פאַר די שילער, פון פאַרשידענע הויך־שולן. איינער פון די שילערס האָט, אין קורצע איינדרוקספולע ווערטער, געדאַנקט פאַר די סטיפּענדיעס וואָס מען האָט זיי צוגעטיילט.

אַזוי ווערן דאָ פאַראייביקט די יעניקע וואָס גייען פון אונדז אַוועק אין דער אייביקייט. זיי לאָזן אַזוי אַרום אויך אַ זכר פון זייער גוטער אַרבעט, וואָס זיי האָבן געטאָן ביי זייער לעבן, לטובת הכלל.

מרדכי קרוגליאק צענטער

דער תיכון דריי אין תל־אביב האָט געשאַפן אַן אוידיאַ וויזשיאַן־צענטער וואו מען לערנט די קינדער, דורך פאַטאַגראַפישע בילדער און טעלעוויזיע, פאַרשידענע קעגנשטאַנדן פון געשיכטע. דער צענטער איז אין אַ גרויסן צימער אין דער הויך־שולע, וואו עס איז אויך אַ סקרין צו וויזיין פילם בילדער. דער צענטער איז אויפן נאָמען פון דעם באַקאַנטן געוועזענעם ביאַליס־טאָקער טוער, מרדכי קרוגליאק ע״ה. דער צענטער איז געשאַפן געוואָרן מיט דער פינאַנציעלער הילף פון דעם אירגון יוצא ביאַליסטאָק, די הסנה ביטוח־געזעלשאַפט און פריינד. באַזונדערס האָט זיך אין דעם באַטייליקט מיט אַ געהעריקער סומע די משפחה פון דעם פאַרשטאָרבענעם מרדכי קרוגליאק. אויך דער יובילעי פון דער 80 יאָריקער געבורטס פייערונג לכבוד זלמן ירושלמי, איז אויסגענוצט געוואָרן צו העלפן איינשטעלן דעם צענטער.

די ערעפענונג פון דעם אוידיאַ־וויזשיאַן צענטער אויפן נאָמען פון מרדכי קרוגליאק, איז פאַרגעקומען אונטערן פאַרזיץ פון זלמן ירושלמי. אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי האָט אין זיין קורצער וואָרעמער רעדע געשילדערט די פערזענלעכקייט פון מרדכי קרוגליאק, און אַנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון שאַפן אַזאַ צענטער אויפן נאָמען פון דעם פאַרשטאָרבענעם. עס האָבן אויך באַגריסט פרוי שולמאן, פון דער הסנה־געזעלשאַפט, און פרוי חנה שלייַן־קרוגליאק, די טאָכטער פון מרדכי קרוגליאק. דער מנהל פון תיכון 3, דן לעווין, האָט אויסגעטייטשט ווי וויכטיק דער נייער צענטער איז פאַר דער שולע. שילער פון דער הויך־שולע האָבן צום סוף דורכגעפירט אַ פאַסיקע פראַגראַם. אָט אַזוי האָבן מיר דאָ, אין תל אביב, איצט פאַראייביקט דעם אַנדענק פון אומפאַר־געסלעכן מרדכי קרוגליאק, וועלכער האָט אַלע יאָרן פון זיין לעבן אַפּגעגעבן אויך מיט טריישאַפט פאַר אַקטיוויטעטן פון די ביאַליסטאָקער, ווי לטובת כלל ישראל אין אַלגעמיין.

יהושע שעכטער

מיט צופרידנהייט האָבן די ביאַליסטאָקער אין מדינת ישראל אויפגענומען דעם באַזוך דאָ פון פריינט יהושע שעכטער, אַדמיניס־טראַטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. א קאַמיטעט פון די ביאַליסטאָקער האָבן זיך באַגעגענט מיט דעם חשבון גאַסט און מיט אים אַרום־גערעדט פאַרשידענע ענינים פון ביאַליסטאָקער אינטערעס. מיר האָבן אויך מיט אים אויפגענומען די פראַגע וועגן ״ביאַליסטאָקער ספר״. פריינט שעכטער האָט איבערגעגעבן אַ וואָרעמען גרוס פון סעם סאַלאַזש, פרעזידענט; איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר, און פון די אַנדערע פירער און טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. מיר, ווידער, האָבן פאַר מר. שעכטער אַרויסגעבראַכט און געשילדערט וועגן די אַקטיוויטעטן פון דעם אירגון יוצא ביאַליסטאָק אין מדינת ישראל. דער חשובער גאַסט, יהושע שעכטער, האָט דאָ ביי אַלעמען געמאַכט און איבער־געלאָזט אַ גוטן איינדרוק. מיר דאַנקען אים דורך דעם וועג פאַר זיין קורצן באַזוך אין ישראל, און פאַר באַגעגענען זיך און האָבן אַן

דער לעבנס־וועג און שאַפונגען פון באָרימטן ביאַליסטאָקער קינסטלער „בען"

ביים סוף פון פֿאַרגאַנגענעם יאָר 1979, איז דער באָקאַנטער אידישער שרייבער ש. ל. שניידערמאַן געווען אויף א באַזוך אין פֿאַריז. ער האָט דאָרט, צווישן אַנדערעס, אויך געהאַט א באַגעגעניש און שמועסן מיט דעם באָרימטן ביאַליסטאָקער קינסטלער בען. אין צוויי אַרטיקלען זיינע, וואָס זיינען געווען גע־דרוקט אין „פֿאָרווערטס" דעם 18־טן און 24־טן דעצעמבער 1979, דערציילט שניידערמאַן וועגן זיין באַגעגעניש און אינטערעסאַנטע שמועסן מיט אונדזער חשובן און באָרימטן קינסטלער, בען. צוליב מאַנגל אין פּלאַץ, ברענגען מיר דאָ בלויז אויסצוגן פון ש.ל. שניידערמאַנ'ס דערמאָנטע אַרטיקלען.

איינער פון די אינגסטע אידישע קינסטלער — שרייבט שניידערמאַן — וועלכע זיינען ביים אַנהויב פון איצטיקן יאָרהונ־דערט געקומען פון מזרח־איראָפּע קיין פֿאַריז, איז געווען דער ביאַליסטאָקער בחור בן־ציון ראָבינאָוויטש, וועלכער איז אין דער פּראָנצויזישער קונסט־וועלט אַריין אונטערן נאָמען ב ע ן. שוין אין אַנהויב פון די דרייסיקער יאָרן, האָבן די קונסט־בילדער פון בען אַרויסגערופן א גרויסן אָפּקלאַנג אין פּראָנקרייך. אָזוי אַלע יאָרן, ביז איצט. בענ'ס בילדער ווערן אויך אויסגעשטעלט אין די פּראָמינענטע עפנטלעכע פּלעצער און מוזעאומס, ער האָט אין משך פון די יאָרן באָקומען פיל אויסצייכענונגען, די פּראָנצויזישע קריטיק שרייבט פיל און לויבט זיינע שאַפונגען. בען איז אויך אויס־געצייכנט געוואָרן ביי פֿאַרשידענע געלעגנהייטן פון דער פּראָנצויזישער רעגירונג. א באָזונדערס גרויסן רושם האָבן אַרויס־גערופן בענס באָרימטע מאָלעריין אויף ביבלישע מאָטיוון, וואָס איז געבויט אויף פסוקים פון חומש, תהילים און שיר־השירים.

אין דעם שמועס, האָט בען דערציילט פֿאַר ש.ל. שניידערמאַן וועגן זיין אָפּשטאַם און יוגנט פֿאַלגענדעס:

„מיין פֿאָטער, סאָלאָמאָן ראָבינאָוויטש — האָט בען דערציילט — איז געווען א מאָדערנער איד, אַן אַרכיטעקט פון באָרוף, און דערביי א גרויסער בעל־תנ"ך. ער האָט געבויט א ריי שולן אין די שטעטלער אַרום ביאַליסטאָק און אין ביאַליסטאָק גופא האָט ער געבויט א שול, וואָס איז באָקאַנט געווען אונטערן נאָמען „ליבע־רחל'ס בית־המדרש", וואו ער איז א צייט געווען אָפּילו דער גבאי. מיין פֿאָטער איז געווען א גרויסער פֿאָרערער און פּריינד פון ר' שמואל מאָהליווער, גרינדער פון דער חובבי ציון באָווענונג, וועל־כער האָט ביים סוף פון זיין לעבן פֿאַרנומען דעם כסא־הרבנות אין ביאַליסטאָק. צוזאַמען מיט הרב מאָהליווער האָט מיין פֿאָטער זיך באַטייליקט אין דער גרינדונג פון דער „מזרחי".

ווי בען דערציילט, איז זיין פֿאָטער געווען א באַגאַבטער צייכנער. ער האָט אַלעמאָל אין דער קעשענע פון זיין רעקל געטראָגן א בלאָק צום צייכענען און האָט אויפגעכאַפּט אידישע טיפֿן, וואָס ער האָט באָצירט מיט אַרנאָמענטן אין סטיל פון פּערסישע מיניאַטורן. פון זיין פֿאָטער האָט בען טאָקע געירשנט די געוואוינהייט צו טראָגן שטענדיק מיט זיך א צייכנונגס־בלאָק, כדי צו סקיצירן אינטערעסאַנטע פּנימער, וואָס ער באָגעגנט אויף דער גאַס, אַדער אין קאָפע, אַדער אַנוואַרפן אידעען פֿאַר קאָמפּאָ־זיציעס, וואָס פֿאַלן אים איין.

„איך אַליין — האָב בען ווייטער דערציילט פֿאַר שניידערמאַן — האָב אַנגענהויבן צו צייכענען אין עלטער פון דריי יאָר און געגעבן לעקציעס פון צייכענען אין עלטער פון צען יאָר. צו אָכט יאָר האָב איך שוין געלערנט גמרא, אָבער מיין פֿאָטער האָט מיך כסדר געשטויסן צו לערנען תנ"ך און באַזונדערס אין מיר איינגע־פלאַנצט גרויס פֿאַרערונג פֿאַר תהילים, וואָס האָט פרי פֿאַרכאָפּט מיין קינדעריש פֿאַנטאַזיע".

ביים אויסברוך פון דער ערשטער וועלט־מלחמה, האָבן בענ'ס עלטערן אים אַוועקגעשיקט אין שטעטל דיאַטלאָוואָ נעבן מינסק, וואו זיין זיידע פון דער מוטערס צד האָט פֿאַרנומען דעם כסא־הרבנות. מיט באָזונדערער פֿאַרערונג רעדט בען וועגן זיין מוטער, אסתר גלאָגאָווסקאַיאַ, וועלכע האָט געשטאַמט פון וויז. זי איז געווען א בלאָנדע, זעלטן שיינע פרוי. זי האָט חתונה געהאַט צו 17 יאָר, אָבער א יאָר שפּעטער האָט זי זיך געׂגט און חתונה געהאַט מיט בענ'ס פֿאָטער. אין דער משפּחה פון זיין מוטער זיינען געווען אַקטיאָרן. וועז דאָס ערשטע העברעאישע טעאַטער „הבימה" איז געגרינדעט געוואָרן אין ביאַליסטאָק, האָט בענ'ס קוזין, שלום שוואַרץ, געשפּילט צוזאַמען מיט שלמה צמח, וועלכער איז אין 1917 אַוועק קיין מאָסקווע און דאָרט באָרימט געמאַכט די „הבימה".

אין 1929 האָט בען פון דער שטאָט־פֿאַרוואַלטונג אין ביאַליס־טאָק באָקומען א סטיפּענדיע אויף דריי יאָר, כדי צו פֿאָרן שטודירן אין דער פֿאַריזער קונסט־אַקאַדעמיע.

„ביים אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה — האָט בען דערציילט — בין איך פלוצים באָהערשט געוואָרן פון א דראַנג צו צייכענען און מאָלן גרויל־וויזיעס וועגן דער אַנקומענדיקער קאַטאַסטראָפע. צווישן אַנדערע האָב איך געמאָלדט די גרויסע קאָמפּאָזיציע „שמע ישראל", וואָס איז פֿאַרפֿאַלן געוואָרן, וועז איך בין אין 1940 אינטערנירט געוואָרן אין א לאָגער מיטן פֿאָטישן נאָמען „פֿאָנטאָן־א־ראָז" (רויזן־פֿאָנטאָנע)".

אין דעם דאָזיקן לאָגער איז בען פֿאַרבליבן 42 טעג. אין געהיים האָט ער געצייכנט די פֿאַרטרעטן פון זיינע גורל־חברים, וועלכע זיינען כמעט אַלע אומגעקומען. נאָך דער באָפרייאונג זיינען די דאָזיקע צייכענונגען דערשינען אין א ספּעציעלן אַלבאָם.

א טיפער איבערבליק אין שאָפן פון בען איז פֿאַרגעקומען אין א צווייטן לאָגער, אין באָן־לע־ראָלאָן, וואו ער האָט געמוטמען מאָכן די ערשטע סקיצן פֿאַר קאָמפּאָזיציעס, געבויט אויף פסוקים פון תהילים, וואָס זענען אים געהאָט פֿאַרבליבן אין זכרון פון זיינע פריע יוגנט־יאָרן.

פון דעם לאָגער איז בען באָפרייט געוואָרן דורך א צופֿאַל. נאָכדעם האָבן בען, מיט זיין פרוי געראָ, זיך אויסבאָהאַלטן אין א פּראָנצויזישן דאָרף. נאָך דער באָפרייאונג האָט בען מיט זיך מיט־געבראָכט פון דער באָהעלטעניש פֿאַרשיידענע קונסט־ווערק אויף ביבלישע מאָטיוון. ביים סוף פון זיינע צוויי אַרטיקלען דערציילט ש. ל. שניידערמאַן:

„מיין וויזיע פון תנ"ך — האָט בען אונטערגעשטראָכן — איז ביי מיר א צוריקקער צום אידישן אור־קוואַל, וואָס איז טיף מענטש־לעך און אוניוועראַל. פון מיין פריעסטער יוגנט האָב איך געזוכט א וועג, ווי אַזוי צו געבן א פֿאָלקסטישן אויסדרוק דער דאָזיקער אויפּפּאָסונג".

שליסט זיך אָן אַלם מיטגליד אין ביאַליסטאָקער צענטער און היים פֿאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

אינטערעסאַנטן שמועס מיט די פירער פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ישראל.

ליטעראַרישע פרעמיע פֿאַר נינא טענענבוים — בעקער

נינא טענענבוים־בעקער איז די שוועסטער פון מרדכי טענענבוים־טאָמאַראָף, דער העלד פון אויפשטאַנד אין דער ביאַליסטאָקער גטא, וועלכער איז אומגעקומען צוזאַמען מיט אַנדערע ביאַליסטאָקער העלדן בעתן אויפשטאַנד קעגן די נאַצישע מערדערס. נינא טענענבוים, וועלכע איז דאָ געקומען פון אַרגענטינע האָט אָנגעשריבן צוויי ביכער וועגן איר העלדישן ברודער, וואָס האָט אַרויסגערופן א גרויסן אָפּקלאַנג אין דער אידישער וועלט. פֿאַר אָנשרייבן די צוויי ביכער, האָט נינא טענענבוים־בעקער באָקומען דעם ליטעראַרישן פּרייז אויפן נאָמען פון דר. מאָרק דוואָשעצקי.

די אונטערנעמונג פון צוטיילן די פּרעמיע צו פרוי טענענבוים־בעקער, וועלכע האָט זיך באָזעצט אין מדינת ישראל אין יאָר 1972, איז פֿאַרגעקומען אין דעם לייוויק־הויז, דער צענטער פון די אידישע שרייבער און זשורנאַליסטן אין תל־אביב. נינא טענענבוים, וועלכע איז אַליין אויך א גערָאטוועטע פון היטלער'ן, האָט אין די צווייי ביכער באָשריבן דעם לעבנס וועג פון איר העלדישן ברודער, זיין קאַמף און וויידערשטאַנד קעגן די היטלעריסטן און זיין אָנטייל אין דעם וויידערשטאַנדס־קאַמף פון די אידן אין ביאַליסטאָק. די צווייי ביכער האָבן אומעטום געהאָט גוטע אָפּשאַצונגען.

אַ שבת מיט פּסח קאַפּלאַן ע״ה

פון משה סערלין ע״ה (ירושלים)

ווער האָט אין ביאַליסטאָק נישט געקענט דעם קליינעם אידעלע, מיט דער גרויסער טשופּרינע, (נישט קורץ געשאָרן די האָר אויפן קאָפּ) מיטן גראָבן שטעקן מיט אַן אויסגעבויגענער הענטל? קיינמאָל פלעגט ער זיך נישט איילן, תמיד גיין פֿאַמעלאַך און אַזוי אויך רייַדן. וואָס אַן אמת, קיין גרויסער „אַראָטאָר״ (רעד־נער) איז ער טאָקע נישט געווען, אָבער דערפֿאַר האָט ער געקענט שרייבן. אויף אים פלעגט מען זאָגן: „ער האָט אַ פּעדער אין דער האַנט״. וועגן וואָס און איבער וואָס האָט אָט דער קליינער אידעלע נישט געשריבן? עס איז דען געווען איין שטח וועלכער איז געווען פרעמד פֿאַר אים? אַנהויבנדיק פון סתם רכילות ביז צו די העכסטע טעמעס פון וויסנשאַפט. געווען איז עס נישט סתם געשריבן, נאָר צום קושן יעדן וואָרט, שוין אַפֿגערעדט פון קולטור, מוזיק, טעאַטער און קונסט. מעגלאַך, אַז די אַלע זאָכן זיינען געווען זיין „קאַניאַק״ (אַ רייט פערדל) ווי מען פלעגט זאָגן, אָבער אַנדערע פלעגן מיינען, אַז אין פֿאַליטיק איז ער געווען נאָך בעסער ווי אין די אויבן דערמאָנטע ענינים. אויך אַנדערע שפּראָכן זיינען אים נישט געווען פרעמד און אפֿט פלעגט ער איבערזעצן אויף אידיש פון זיי. ווייט נישט פרעמד איז ער אויך געווען אין העברעאיש און תלמוד.

אָט דער קליינער אידעלע, איז געווען דער גרויסער זשור־נאַליסט און דיכטער, מבקר און שאָפער אין פיל אַנדערע ענינים ווי פּסח קאַפּלאַן ע״ה. אויב רייַדן מיר דאָ וועגן דער ביאַליסטאָקער שטודיר ביבליאָטעק, איז כדאי צום דערמאָנען, אַז דער דירעקטאָר איז דאָרט געווען ירוחם באכראך, אַ איד אַ משכיל מיט אַ גרויסן פּאָרנעם אין אידיש און העברעאיש.

די סיבה פון מיין באַגעגעניש מיט פּסח קאַפּלאַנען, איז טאָקע געווען די שטודיר ביבליאָטעק. ביי מיין פרוי׳ס עלטערן, די משפּחה פעטלין ז״ל פון זאבלודאווע, האָט זיך געפונען די גאַנצע גרויסע ביבליאָטעק פון מיין שוועסטערס פאָטער, (יעקב פעטלין ז״ל איז געווען מיין שווער) הרב משה־זליג פעטלין. וועגן איך בין שוין געווארן אַן אריינגייער אין פעטלינ׳ס הויז, האָב איך, מיט גרויס פּאַרזיכטיקייט, געפרעגט מיין שווער, מיט אַ גוטן מיין פּאַר־שטענדליך, אפשר וואָלט געווען אַ פּלאַן צום פּאַרקויפן אָט די אַלע ביכער, ווייל סוף כל סוף, וועלן די מאל זיי פֿאַרניכטן? נאָך אַ קליינעם יישוב הדעת האָט מיין שווער זייער דעליקאַט מיר געענט־פערט: „משה׳לה, דו ווילסט, אַז אין אַ קלאסיקער זאָל אַ „לאַוואַטש־ניק״ (אַ קרעמערל) אייניווקלען אַ הערינג״?

אין אַ ווייַלע שפּעטער, האָט מיין שווער געזאָגט: „דו משה׳לה ביזט דאָך אַן אַריינגייער אין דער רעדאַקציע פון „דאָס נייַע לעבן״ און קענסט זיך דאָך פערזענלעך מיטן רעדאַקטאָר, הער פּסח קאַפּלאַן, (טאָקע אַזוי האָט ער אים אַנגערופן) אפשר וואָלסטו אים פֿאַרגעלייגט ער זאָל די ביכער צונעמען פֿאַר דער אידישער שטודיר־ביבליאָטעק און אַזוי אַרום וועלן מיר נאָך שטאַרקער קענען פֿאַראייביקן דעם אַנדיינק פון מיין טייערן פאָטער עליו השלום, דיר משה׳לה אויף לאַנגע יאָר. אדרבה, האָט ער געזאָגט, טו אַ טראַכט וועגן דעם״.

„אָ פאָפּא״ האָב איך געענטפערט, „איר זייט געראָטן, איך וועל באַשטימט אַזוי טאָן״.

דעמאָלסט בין איך נישט געגאַנגען, נאָר געלאָפן צום רעדאַק־טאָר פּסח קאַפּלאַן און מיט אַ פֿאַרכאַפּטן אָטעם אים דערציילט פון מיין שמועס מיט מיין שווער, וועלכן ער האָט גוט געקענט. פון מיין גאונישן פֿאַרשלאָג, וועגן פֿאַרקויפן די ביכער, האָב איך אים נישט דערציילט, ווייל, שוין דאָמאָלסט, האָב איך זיך געשעמט.

איך געדיינק נאָך, ווי עס וואָלט נאָר וואָס געשען, נאָכן אויס־הערן מיר, איז ער אויפגעשפרונגען פון זיין שטול פון הינטערן גרויסן שרייב־טיש, האָט אָנגעהויבן צו פּאַטשן מיט די הענד און אויסגערופן: „האַ! האַ! פעטלינ׳ס ביבליאָטעק פון זאבלודאווע, וועט געהערן צו דער שטודיר־ביבליאָטעק״. נאָכן אויסהערן פון מיר נאָך עטליכע פרטים, האָבן מיר באַלד באַשטימט אַ טאָג און אַ שעה וואו מיר וועלן זיך טרעפן, ווייל ער דער מבין וויל אָלץ דורכשטודירן.

דער טאָג איז, דורך אונז, באַשטימט געווארן אויף שבת, ווייל שבת איז דאָך פון אייביקע יאָרן אַ רו טאָג וועט טאָקע זיין באַ־קוועם מיט דעם זיך צו פֿאַרנעמען.

די טעג זיינען שוין געווען קירצער ווי געווייַנלעך אין די אלול טעג, שוין קורץ פֿאַר די ימים נוראים.

אַנגעקומען זיינען מיר צו דער באַשטימטער צייט און ווי דער שטייגער איז, באַדאַרף מען דאָך, אַזאַ חשובֿן גאַסט, פריער פֿאַר אַלץ, מכבד זיין מיט אַ הייסע גלעזל טיי מיט ווארענטשיקעס אָט נאָר וואָס געפרעגלט. האָט אָבער אונזער גאַסט, אין אַ איידעלן טאָן, געזאָגט אויף ענגליש „ביזנעס בעפֿאָר פלעזשור״, דערפֿאַר האָט ער צוגעזאָגט צו פֿאַרברייַנגען מיט אונז שפּעטער, נאָכן דער־ליידיקן זיינע ענינים און האָט געהאַלטן ווארט.

באַזעצט האָבן מיר אים אין קאָבינעט־צימער, וואו אַלץ איז שוין געווען צוגעגרייט נאָך פון פרייטיק. מיר אַלע, די איבעריקע משתתפים פון דער אונטערנעמונג, האָבן זיך באַנוגנט מיטן עס־צימער וואו מיר האָבן, מיט גרויס הנאה, זיך געבריט מיטן הייסן טיי און נאָך עפּעס צוגעביסן.

פונם קאָבינעט ביז צום עס־צימער האָבן אַפּגעטיילט צוויי אַנדערע צימערן און כאָטש דער מרחק איז געווען נישט קיין קליי־נער האָבן מיר, פונדעסטוועגן, זיך פֿאַרהאַלטן רואיק, כדי נישט שטערן אונזער חשובֿן גאַסט אין זיין אַנגעשטרייַנגטער ארבעט.

אָט אַזוי זיצנדיק און שמועסנדיק צווישן זיך, פליסטערנדיק ווי אַ „סופליאר״ פון דער בודקע אויף דער בינע, האָבן מיר פלוצלונג דערהערט משונה׳דיקע אויסרופן פון דער ריכטונג פונם קאָבינעט: אוי! אוי! אוי! און דערביי אַ כמעט ווילדער פאָטשן פון הענט. מיר אַלע האָבן זיך נישט וויניק צעטומלט און קוים פֿאַרשטאַנען וואָס דאָ קומט פֿאַר, אָבער אַן וואָרטן זיך געווארפן אין דער ריכטונג פון קאָבינעט, ווייל נאָר דאָרט האָט עפּעס געקענט געשען. דער ערשטער בין איך, פֿאַרשטענדלעך, דער „ספאטרטס־מען״, געווען אין קאָבינעט און האָב דערזען פֿאַר זיך אַ בילד וועלכן איך וועל קיינמאָל נישט פֿאַרגעסן.

אין דער ערשטער מינוט האָב איך קוים באַמערקט, אַז ער, פּסח קאַפּלאַן, האָלט עפּעס אין די הענט, ערשט אין אַ ווייַלע שפּעטער האָב איך געזען, אַז ער דריקט עפּעס שטאַרק צו זיך. געווען איז עס נישט קיין אַנדער זאָך ווי אַ קליינע בראָשורקע און וועז איך האָב זיך דערנענטערט צו אים, האָט ער מיר אַנגעכאַפּט פֿאַר די עלנבויגנס, אַנגעהויבן זיך צו דרייען מיט מיר אין אַ קאראהאד און דערביי שטאַרק געטראָסקעט מיט די פיס.

די ערשטע זאָך, וועלכע איך האָב אים געוואָלט בעטן, איז געווען, אַז ער זאָל אַזוי שטאַרק נישט קלאַפּן מיט די פיס, ווייל דער „ערל״ פון דער אונטערשטער דירה וועט נאָך פֿאַראיבל האָבן וואָס מען קלאַפּט אים אין קאָפּ אַריין, אָבער באַלד איז אונז אַלעמען זייער קלאָר געווארן די גאַנצע געשיכטע.

איצט איז שוין באַשטימט געקומען די צייט וועז מען קען זיך מיט עפּעס מחיה זיין, און זיצנדיק ביים גרויסן פעטערבורגער טיש אין עס־צימער האָט אונז פּסח קאַפּלאַן דערציילט. נאָך נישט זייענדיק אינגאַנצן באַרוהיקט פון זיין אויפֿרעקונג און האַלטנדיק אין די הענט, ווי עפּעס אַ הייליגקייט־להבדיל, די קליינע בראָ־שורקע האָט ער אַנגעהויבן.

„אָט די קליינע בראָשורקע, וועלכע איך האַלט איצט אין מיינע הענט, איז קיין אַנדער זאָך ווי מיין ערשטער לידער ביכלע, וועלכן איך האָב אַליין אַרויסגעגעבן. געווען איז עס נאָך אין מיינע, גאַנץ יונגע, קינדער־אינגל יאָרן, און אַזוי ווי „מעצענאַטן״ צום דרוקן לידער פון עפּעס אַן „אינגל״ האָבן זיך נישט געפונען, האָב איך אויפגעשטעלט, גראָשן צו גראָשן און נאָך געמאַכט חובות כדי צום אַרויסצוגעבן אָט דעם „קובץ״. געהאַלטן האָט ער דאָס ביכלע אויפגעהויבן אין איין האַנט פונקט וי דער זיידע, זאָל האָבן אַ

אַ גאַס אין ניו יאָרק

אין אָנדענק פון ביאַליסטאָק

פון יעקב מעללער

אין נאָוועמבער 1978 האָט מעיאר קאָטש אַרויסגעגעבן אַ פּראָקלאָמאַציע וואָס האָט אָנגערופן די ווילעט־סטריט, אויף דער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, „ביאַליסטאָקער פּלעיס". דאָס איז געווען אַפּצוציכענען דעם 100 יאָריקן יובילעאום פון דער אַלטער גרויסער שוהל, אויף דער דערמאָנטער גאַס. אונדזער חשובער לאָנדסמאַן, יעקב מעללער, האָט אין פּארבינדונג מיט דעם אָנגעשריבן דאָס ווייטערדיקע ליד.

רעדאַקציע

ביאַליסטאָק — דו ביזט איצט פון דאָס ניי געבאָרן געווארן.
לויט ווי מאָנכע גיבן אַ נאָמען, נאָך אַ קרוב, וואָס האָט זיין לעבן אויסגעהויכט,
אַזוי האָסטו, ביאַליסטאָק, נאָך פילע יאָרן, אַ „תּיקון" באָקומען,
אַ נאָמען אויף אַ גאַס פון אַ שוהל אין ניו יאָרק — וואָס האָט הונדערט יאָר דערגרייכט...

*

פון די פילע ביאַליסטאָקער גאַסן און שוהלן, וואָס דו האָסט פאַרמאָגט,
נאָך די 60 טויזנט אומשולדיקע, אומגעבראַכטע קדושים.
אַלס אַ „עיר ואם בישראל" — איז נאָר אַ גאַס פאַראייביקט געווארן, —
צי וועט אַזוינס אויף די ביאַליסטאָקער אַרויסרופן אַ רושם?...

*

ווייל, עס קען נישט פאַרגעסן ווערן דער חורבן ביאַליסטאָק,
פון אַזאַ שטאָט, ווי ביאַליסטאָק — מיט איר צעטל דעם פולן — לינת־הצדק, לינת־חולים, האַנדווערקער שולע, סוחרים־באַנק,
גימנאַזיעס, אַרגאַניזאַציעס אַלערליי און העכער זיבעציק שוהלן...

*

ספּאָרט־קלובן, אַרבעטער קרייזן, טעאַטער און קינאָס,
יתומים־היימען, מושב־זקנים, און אַלערליי פאַרטייען קהילה.
אידישע צייטונג, פרייוויליגע פייערלעשער, אַ מתן בסתר,
פאַרשידענע צדקה־אַנשטאַלטן און אַ פרייַ קיך פאַר אַרעמע — אַפילו...

*

צי קען מען די אַלע ביאַליסטאָקער טעטיקייטן, אויסרעכענען וואָס געווען,
וואָס אונזער נישט פאַרגעסענע שטאָט ביאַליסטאָק, האָט געטאָן פאַרמאָגן?

*

הונדערטער בויגענס פאַפּיר און טינט מיט פעדער, וועט די זכרונות,
נישט האָבן די מעגלעכקייט אַלעס, וועגן אונזער ביאַליסטאָק — אַרויסצוזאָגן...

פאַרניכטעט געווארן, די אַמאַליגע ביאַליסטאָק, פון די נאַציס. ימח שמם וזכרם,
נישטאָ מער קיין אידן, נייַע גאַסן, נייַע הייזער אויסגעבויט.
נישט צום דערקענען, די אַמאַליגע אידישע ביאַליסטאָק — שטאָט, עס ווייַנט די האַרץ, ווער דעם אומגליק עס פאַרשטייט...

*

ווילט זיך פארשילטן, די נאַצישע מערדערישע הענט,
מיט די „תּוכחה קללות" — וואָס געשריבן אין דער תּורה.
די וועלכע האָבן אומברחמנותדיג — פאַרגאַזט און פאַרברענט,
מענער, פרויען און קינדער — אַן מענטשליכער פּחד און מורא...

*

באַשעפער! אויב די ציוויליזירטע וועלט האָט דאָן געשווויגן, אין בלוטיגן מבול,
זע דו אַלמעכטיגער! — „נקמת דם השפוך" — פון די אַלע מיט די בלוטיגע הענט,
וועלכע געפינען זיך נאָך לעבעדיגע און טראָגן די שולד פון פאַרניכטונג,
זיי זאָלן פון דיר טויטן — סקילה, שריפה, הרג וחנק — ווערן פאַרלענדט!

געזעגענונגס אָוונט פאַר מר. און מרס. יוסף דאָבּרימאַן און מר. און מרס. מלך גור

שבת אָוונט, דעם 23טן פעברואַר, 1980, איז איינגעאָרדנט געווארן אין דעם וואוינונג פון סעם און לאה טשודין אַ געזעגענונגס אָוונט פאַר מר. און מרס. יוסף דאָבּרימאַן פון שיקאָגאָ און מר. און מרס. מלך גור פון פילאַדעלפיע וואו זיי האָבן פאַרבראַכט דעם ווינטער.

עס זיינען איינגעלאָדן געווארן די עקזעקוטיוועס פון קלוב ביאַליסטאָקער פריינט און אומגעגנט און לאַנדסלייט. מען האָט פאַרבראַכט ביי שיינע געדעקטע טישן און געמאַכט אַ „לחיים", זיך געוואונטשן אַ „זיי געזונט" און אַנגיין ווייטער מיט דער וויכטיגער און פאַראַנטוואַרטליכער אַרבעט.

„קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" פון מיאַמי שיקט די ערשטע $200 צום ביאַליסטאָקער צענטער פאַר פּורים

די עקזעקוטיווע פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט און אומגעגנט האָט אויף דער לעצטער זיצונג באַשלאָסן צו שיקן די ערשטע $200 צום ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק צו דער פּורים פּאַרטי וואָס איז פאַרגעקומען זונטאָג, דעם 2טן מאַרטש, 1980. די סומע איז געשאָפן געווארן ביים יזכור.

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק האָט געשיקט אַ האַרציגן דאַנק צו די אָפּיסערס פון קלוב.

מער איינצלהייטן אין דער נעקסטער „ביאַליסטאָקער שטימע".

ליכטיקן גן־עדן, פלעגט האָלטן די מצה אין דער נאָכט פון סדר און מיט הייליגקייט דערביי זאָגן „מצה זו שאנו אוכלים". „פאַר־שטענדלאָך, האָבן די קאָנקורענטן, פון דאָמאָלסט, ארונטער־געריסן און צוגישט געמאַכט (ווי געווויינלאָך) די נאָרישע, אַן קיין שום טעם, לידער פון עפעס אַ „אינגל" און מיר איז נאָר געבליבן איין אויסוועג: דהיינו, פאַרניכטן די גאַנצע אויפלאָגע און אַן עק זאָל עס נעמען מיט די בושות, וועלכע מען פאַרשאַפט מיר".

יאָרן זיינען פאַרפלויגן, פסח קאָפּלאָן איז געווארן גרויס, באַרימט און אַנגענומען, קען ער אָבער נישט פאַרגעסן זיין ערשטן קליינעם לידער ביכעלע. ער האָט שוין לאַנג מוחל געווען זיינע דאָמאָלסדיקע אונטערדריקערס, וועלכע האָבן, אויף אַזאַ, אונבארחמנתדיקן אופן, ארונטערגעריסן זיין אָטאָריטעט, אים גע־מאַכט צו בלאָטע גלייך, נישט געלאָזן קומען צום וואָרט און צום אויסדרוק. יאָרן לאַנגע, האָט אים פאַרפאָלגט די ביינקשאַפט נאָך זיין ערשטער „ליבע", (ווי ער האָט זיך שפּעטער אויסגעדריקט) זיין ערשטער ביכעלע לידער.

איצט, אין אַ העלן אלול׳דיקן שבת, זיצט דער באַרימטער פסח קאָפּלאָן, אין הויז פון דער פאַמיליע פעטלין אין ביאַליסטאָק, דריקט שטאַרק צו זיך זיין ערשטע „געליבטע", זיין ערשטן ביכעלע מיט זיינע לידער, וועלכע ער האָט שוין לאַנג, זייער לאַנג אָפּגע־ווייַנט, וועלכן ער האָט שוין געהאַלטן פאַר פאַרפאַלן.

„נאָר אַ דאַנק דעם גרויסן אָנהייַנגער, דעם איבערגעבענעם און געטרייַען דינער פונם אידישן וואָרט, הרב משה זליג פעטלין פון זאבלודאווע, ז״ל, (האָט ווייטער פּסח קאָפּלאָן געדרש׳נט) האָב איך ווידער אָפּגעפונען מיין אבדה".

דאָס זיינען געווען פּסח קאָפּלאָנ׳ס ווערטער ביים טיש אין עס־צימער און האָט דערביי צוגעגעבן: „ווי היינט איז שבת אויף דער וועלט, זאָג איך צו, אַז ווי טייער עס זאָל מיר דאָס ביכעלע נישט זיין, וועל איך אים, מיט שטאָלץ און עהרע, איבערגעבן צו דער אידישער שטודיר ביבליאָטעק.

אַ שאַד נאָר, אַ גרויסער שאַד, וואָס קיינער פון אונז קען עס שוין קיינמאָל נישט זען.

(וועג מיר גייען צום דרוק, האָבן מיר באַקומען די טרויעריגע נייַעס אַז משה סערלין איז געשטאָרבן. אַפּשאָנגען אין נעקסטן נומער).

37טע יערליכע אזכרה־פאַרזאַמלונג אין אָנדענק פון 60 טויזנט ביאַליסטאָקער קדושים

די 37טע יערליכע אזכרה־פאַרזאַמלונג געווידמעט די 60 טויזנט קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט, וועלכע זיינען אומגעקומען במשך דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז אָפּגע־האַלטן געוואָרן ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, זונטאָג, דעם 10טן פעברואַר, 1980.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, געזעראַל־סעקרעטאַר, האָט פאַרגע־שטעלט לואיס סילווער, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער אָר־בעטער־רינג היים, ווי אויך דער קולטור־טשערמאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט. פריינט סילווער, האָט אין קורצע אָבער רירנדע ווערטער, דערמאָנט פאַרשידענע געשעענישן אין דער היינטיקער וועלט וועלכע ווייזן אַרויס באַשיינפערליך דעם אַנטיסעמיטיזם פון געוויסע קרייזן קעגן אידן.

דער טשערמאַן האָט פאַרגעשטעלט חזן הערי פיינבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פונ׳ם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, וועלכער האָט געזונגען אָ צאָל געטאָ־לידער צוגעפאַסט צו דער טרויער פאַרזאַמלונג און האָט אויך געזאָגט תהילים און גע־העריקע תפילות. די פיאַניסטן, סאַניא איידוס, האָט אים באַגלייט ביי דער פיאַנאָ.

הרב שמואל קראַניק, גייסטיקער פירער, האָט געזאָגט אָ קאַפּיטל תהילים, און האָט אָנאָנסירט אז פאַרן ערשטן מאָל וועט אָנגעצונדן ווערן אָ ספּעציעלע ליכט אין אָנדענק פון די באַאַמטע און מיטגלידער פון דער אינסטיטוציע וועלכע זיינען געשטאַרבן — דורך דעם לעצטן יאָר. אין די לעצטע יאָרן איז איינגעפירט געוואָרן אז מען צינדט אָן אָ ליכט פאַר די געפאַלענע סאָלדאַטן פון מדינת ישראל. דער פרעזידענט, סעם סאַלאַזש, האָט אָנגעצונדן אָ ליכט פאַר די העלדן פון ישראל און רובין בינדלער, ערן־פרעזי־דענט, האָט אָנגעצונדן אָ ליכט נאָך די פאַרשטאַרבענע מיט־גלידער.

טשערמאַן סילווער האָט פאַרגעשטעלט דעם גאָסט־רעדנער, וועלכער איז געווען דר. שמעון דאַטנער פון וואַרשע, ספּעציעל איינגעלאָדן געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער צו קומען קיין ניו־יאָרק און אַרבעטן אויף דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך וועלכער אונזער צענטער וועט אַרויסגעבן. דר. דאַטנער, וועל־כער האָט אַליין דורכגעמאַכט די גרויזאַמע באַדינגונגען אין דער ביאַליסטאָקער געטאָ, און האָט געקעמפט מיט די פאַרטיזאַנער געגן די נאַציס, האָט אַרויסגעבראַכט אין זיין רעדע וועגן די באַשלוסן

דער עולם ביים 37טן יזכור־פאַרזאַמלונג וועלן מהאָט געזאָגט קדיש בציבור.

פון דעם אידישן יודנראַט אין דער ביאַליסטאָקער געטאָ און וועגן די אידישע פאַליצייַ אין געטאָ, צווישן זיי העלדן ווי אויך מוסרים.

איסאַק ריבאַלאָווסקי מאַכנדיק קלאָר די אורזאַכן פאַרוואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק האָט געפונען פאַר נויטיג אַרויסצוגעבן אָ יזכור־בוך אַן אָ מיטאַרבעט מיט די לאַנדס־לייט אין ישראל, האָט געמאַכט אַן אַפּיל פאַרן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך און האָט איינגעלאַדן די פאַלגענדע צו אָנצינדן אָ גרויסע ליכט נאָך די 60 טויזנט אידן אומגעקומענע דורך די נאַציס, אין ביאַליס־טאָק: פאניא פאַזניאַק, ריבה פיטלוק, לאָלא ווילענסקי, פּאָול כאַראָווסקי, חוה קאַסטרע און מאשאלין, וועלכע האָבן אַליין גע־ליטן אין דעם חורבן און זיינען געראַטעוועט געוואָרן.

מר. און מרס. חיים ליאַך, זיינען ספּעציעל געקומען צו פאַרן פון באָסטן צו זיין אָנוועזנד צו דעם יזכור, זיי זיינען די עלטערן פון בנימין ליאַך, וועלכער איז פאַרשפּאַרט אין טורמע אין טעקסאַס.

נאָכדעם ווי חזן פיינבערג האָט געמאַכט די אזכרה און אָנגע־פירט מיטן זאָגן קדיש בציבור, און נאָכ׳ן זינגען דאָס „פּאַרטיזאָנער ליד״ און „התקוה״, האָט דער עולם זיך פונאַנדערגעגאַנגען מיט די געפילן און זכרונות פון דעם אַמאָליקן ביאַליסטאָק.

ביים אָנצינדן די 6 ליכט נאָך די קדושים. עס שטייען פון ר. צו ל.: פאַניאַ פאַזניאַק, ריבה פיטלוק, לאָלא ווילענסקי, מאַשע לין, חוה קאַסטרע און פיניע כאַראָווסקי.

באַריכט פון דער 37טער יזכור פאַרזאַמלונג פון די פּרוזשענער לאַנדסלייט און אומגעגנט

פון משה רודניצקי

זונטיק דעם 3טן פעברואַר, 1980, 1 אַזייגער נאָך מיטאָג, האָבן די פּרוזשענער לאַנדסלייט פון ניו־יאָרק און אומגעגנט אָפּגעהאַלטן דעם 37טן יזכור נאָך די אומגעקומענע, טאָטעס און מאַמעס, ליבסטע און טייערסטע אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק.

דער טשערמאַן, איטשע יאַנאָוויטש, עפנט די יזכור פּאַרזאַמלונג מיט זינגען „התקווה", און דריקט אויס צופּרידנהייט וואָס די יזכור פאַרזאַמלונג איז אַ גוט באַזוכטער. ער רופט אַרויס זעקס פּרויען, וועלכע האָבן פאַרלאָרן זייערע נאַנטסטע און טייערסטע, אַנצוצינדן די טרויער־ליכט. חזן הערי פיינבערג זינגט צוגעפאַסטע קאַפּיטלעך־תהילים.

טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש שטעלט פאָר אונדזער לאַנדספּרוי, פון פילאַדעלפיע, דבורה פריילאַך, (גאלובאוויטש), וועלכע האָט אַליין דורכגעמאַכט דעם גיהנום. מיט טרערן אין די אויגן האָט זי איבערגעגעבן איר ביאָגראַפיע, וואָס זי האָט איבערגעלעבט אין די לאַגערן, און דאָס האָט אַלעמען אַריינגעפירט אין אַ טרויערדיקער שטימונג. זי האָט זיך אַליין ניט געגלויבט, אַז עס וועט קומען דער טאָג דאָס זי וועט בלייבן לעבן און אויפּברענגען אַ פאַמיליע. אויך האָט בערל בלוטשטיין פון פילאַדעלפיע איבערגעגעבן זיינע איבערלעבונגען פון די לאַגערן.

טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש שטעלט פאָר דעם אַלעמענס באַוואָסטן שרייבער פון „פּאָרווערטס", י. שמולעוויטש, און ער גיט איבער אַלע איינצעלהייטן, פון אַנהויב ביז דעם סוף, וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט דורכגעמאַכט און וואָס מאַכט נאָך דורך ביז הינטיקן טאָג, פאָר איר זעלבסטשטענדיקייט, אַרומגערינגלט מיט שונאים פון דער גאַנצער וועלט. זיין רעדן און אַרויסברענגען אַלעס איז ניט צו באַשרייבן. פריינד י. שמולעוויטש דריקט זיך אויס דאָס ער טרעט אויף ביי אַ סך אַזעלכע יזכור פאַרזאַמלונגען, נאָר אַזוי ווי עס ווערט דורכגעפירט ביי די פרוזשענער לאַנדסלייט און אומגעגנט האָט ער נאָך ניט בייגעווען. דאָס אידישע פאָלק נויטיגט זיך אין אַזעלכע כלל־טוערס.

דער טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש, ניט ווילנדיק אַבער מוז עס טאָן, טוט עס שוין פאָר די לעצטע 18 יאָר און דער עולם הערט זיך צו צו זיין אָפּיל. מאַכנדיק דעם אָפּיל, זאָגט ער, אַז מען מוז אַנהאַלטן דעם רעליף, און אָפּעלירט צו דעם עולם לאַנדסלייט און פריינד, מען זאָל זיך ביישטייערן מיט וויפל מען קען, און מיט דער געלט וועט מען קענען העלפן די קראַנקע, נויט־באַדערפטיקע, וואו זיי זאָלן זיך נאָר געפינען. ער גיט אויך איבער אַ באַריכט פון דער איינאַמע און אויסגאַבע פון יאָר 1979. ער לויבט זייער די פילאַדעלפיער און ספּעציעל די קארמאנס. ער דאַנקט אַלעמען און בעט אויף ווייטער צו העלפן דעם קאַמיטעט, אַז מען זאָל עס קענען דורכפירן.

טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש און אַלע פאַרזאַמלטע באַדויערן זייער, וואָס אונדזערע אַלעמענס פריינט און איבערגעגעבענע כלל טוערס פאָרן רעליף האָבן ניט געקענט באַזוכן די יזכור פאַרזאַמלונג, צוליב זיין פלוצלונגדיקער קראַנקייט. דאָס איז אונדזער הערשל און זיין פרוי, לייקה מוראָווסקי. מיר ווינטשן הערשלען און אַלע קראַנקע זאָלן אינגיכן געזונט ווערן און קענען אַנפירן מיט דער ארבעט פון רעליף קאַמיטעט.

משה שאריד גיט איבער אַ גרוס פון שערשעוו, ניט ווייט פון פרוזשענע. וואָס אַן אריבערגעקומענער האָט אים איבערגעגעבן. גלייכצייטיק אָפּעלירט ער, מען זאָל זיך אַנשליסן אין די ביאַליסטאָקער, ווייל זיי טוען זייער גוטע ארבעט פאָר דער מענשהייט.

חזן הערי פיינבערג און די פיאַניסטקע, וועלכע איז זיין טאָכטער, זינגען צוגעפאַסטע לידער און מאַכט „א־ל מלא רחמים" נאָך אַלע אומגעקומענע. דאָן זאָגט משה רודניצקי קדיש בציבור מיטן עולם, ווייל זאָגן קדיש דארף זיין אַזעלכער, וואָס האָט אַליין פאַרלאָרן זיינע ליבסטע און טייערסטע.

דער טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש שליסט די יזכור פאַרזאַמלונג, באַדאַנקט אַלעמען, דעם גאַנצן קאַמיטעט פאָר זייער הילף צום קאַמיטעט, אויך אונדזער פריינד, וועלכער איז מער פרוזשענער ווי אַ ביאַליסטאָקער, איסאַק ריבאַלאָווסקי, וואָס איז אַ גרויסע הילף צו די פרוזשענער לאַנדסלייט און אומגעגנט. דער טשערמאַן איטשע יאַנאָוויטש בעט נאָך אַמאָל ניט צו פאַרגעסן אין די קראַנקע און מיט דעם האָט זיך די דראַמאַטישע טרויער־אַקאַדעמיע געענדיקט.

אויפן בילד פון לינקס: פּ. אַלבערט (סעקרעטאַר), חזן ד. דויטש, מר. י. לעוויטאַן, מר. א. סאָקאָלאָוויטש, מרס. ה. יאַוואָראָוווסקי און מיכאל שוץ (שילער פון שלום־עליכם־שול).

די 36 יזכור פאַרזאַמלונג אין 1979 פון די ביאַליסטאָקער אין אויסטראַליע

ביי דער יזכור־פאַרזאַמלונג אין אַנדענק פון די קדושים פון ביאַליסטאָק, איז געווען פאַרזאַמלט אַ גרויסער עולם. פאַרזיצער פון דער אזכרה איז געווען א. סאָקאָלאָוויטש. דער חזן דב דויטש האָט געלייענט די קינות וועגן חורבן, וואָס זיינען פאַרפאַסט געוואָרן אין תל־אביב פון יהודה לייב ביאלער. דער חזן האָט אויך געמאַכט דעם אל מלא רחמים און פריינד ל. ווידערמאַן האָט געזאָגט קדיש בציבור. דער שילער מייקל שוץ, האָט פאַרגעלייענט חורבן לידער. דער גאַסט־רעדנער ביי דער איינדרוקספולער פאַרזאַמלונג איז געווען פריינד י. לעוויטאן. עס האָט אויך געערעדט פרוי העניע יאָוואַראָווסקי, וועלכער האָט דערציילט וועגן די איבערלעבענישן ביי די נאַציס. דער איינדרוקספולער טרויער־אָוונט איז פאַרענדיקט געוואָרן מיטן געזאַנג פון דעם פאַרטיזאַנער הימן און התקוה.

אַ דאַנק־אויסדרוק צום ציוניסטישען אַרבעטער־פאַרבאַנד

די באַאַמטע פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, באַדאַנקען האַרציג דעם „גרייטער ניו־יאָרק ראַיאָן־קאָמיטעט, ציוניסטישער אַרבעטער פאַרבאַנד" און די מיטגלידער פאַר דעם שיינעם אָפּרוף צו אונזער מעות־חיטים־קאַמפּעין.

דאָס גיט אונז די געלעגנהייט צו פאַרבעסערען און פאַרשענערען די אינסטיטוציע און ספּעציעל מאַכען בעסער פאַר די עלטערע איינוואוינער.

מיר זיינען זייער צופרידען צו זיין פאַרבונדען מיט אַזאַ וויכטיגער אידיש־נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע אַלס אונזערע מיטהעלפער.

דזשעק בערגער ע"ה

פון פּיניע כאַראָווסקי (לאַנג איילענד סיטי, נ. י.)

עס ווערט שוין באַלד אַ יאָר זינט דער טויט האָט פון אונדז אַוועקגערישן, דעם 14טן יוני, 1979, דעם ביי אַלעמען באַליבטן דזשעק בערגער ע"ה (יאַנקל עמיאל). אָבער עס לאָזט זיך אָלץ ניט פאַרגעסן, אַז ער איז שוין ניט מיט אונדז. די אַלע וואָס האָבן אים געקענט קענען ניט און וועלן אים ניט פאַרגעסן.

הי' איש, ואיננו עוד! געווען אַ מענטש, און שוין ניטאָ! און יאַנקל עמיאל איז געווען דער ריכטיקער, ליבהאַרציקער, אמתער און אינטעליגענטער מענטש. עס איז שטענדיק געווען אַ פאַרגעניגן מיט אים זיך צו טרעפן און רעדן. עס איז אַ גרויסער פאַרלוסט פאַר דער טייערער משפחה, און פאַר אונזערע ביאַליסטאָקער פריינד, וואָס האָבן אים געקענט. ער איז געווען איבערגעגעבן „בלב ונפש" פאַר אַלעמען. איך האָב אים פון ביאַליסטאָק ניט געקענט, אָבער זיין פאָטער און מוטער ע"ה האָב איך גוט געקענט, ווייל מיינע פריינד פון זאַבלודאָווע האָבן מיט זיי געהאַנדלט, זיי זיינען געווען די אַרטעליקייט אַליין. איך פלעג אָפט פאָרן איינמאָנען געלט ביי די קצבים מיט וועמען איך האָב געהאַנדלט, און אַזוי אַרום פלעג איך שוין אָפנעמען געלט פאַר מיינע פריינד, ביי ברוך און חשה עמיאל פון די עופות. און אַזוי האָט איך דזשעק איינגעזאָפט די גוטע מידות פון זיינע ליבע עלטערן, וואָס זיינען אַזוי יונג פאַרשניטן געווארן פון די נאַציס ימח שמם וזכרם.

איך בין נאָך דאָן געווען אין זאַבלודאָווע, וואו איך האָב געזען ווי אַזוי מען פירט אַרויס די ביאַליסטאָקער און פרוזשענע. איך האָב נאָך געזען די עלטערן פון יאַנקלען, און די יאַצמעניקס פון סוראָזער גאַס, און נאָך פיל באַקאַנטע ביאַליסטאָקער. גלייכצייטיק זיינען פיל זאַבלודאָווער אויך פאַרשיקט געווארן קיין פרוזשענע. אונזער רב ר' יוחנן מירסקי זצ"ל, דוכט מיר, דאָס הערשל מוראָווסקי האָט אים געקאַנט, איז אויך דאָרט געווען. וועו איך בין דורך די שבעה מדורי גיהנום און קומענדיק פון דאָכאָו אין „סאַנט אוטיליען" האָספיטאַל, זיינען געקומען צו מיר געוואָר ווערן גדליה און מאַשקע לין. זיי האָבן מיר געזאָגט, אַז וועו איך וועל אַרויס פון האָספיטאַל זאָל איך קומען צו זיי אין ווייהיים, ווייל דאָרט זיינען דאָ פיל ביאַליסטאָקער. און אַזוי איז געווען.

וועו איך האָב זיך געפילט בעסער, בין איך אַוועקגעפאָרן אין ווייהיים, און דאָרט טאָקע האָב איך געטראָפן יאַנקל עמיאל וואָס איז געווען אין קאַמיטעט. ער האָט געזאָגן, אַז מען זאָל מיר גלייך אויפנעמען מיט מיינעם אַ גוטן פריינד, מלך קאַפלאַן פון די „פיאַסקעס" וואָס איז געווען צוזאַמען מיט מיר אין האָספיטאַל. ער איז היינט אין ישראל. וועו מען האָט איינמאָל געשיקט רעליף פון אַמעריקע, פאַר די געראַטעוועטע פון די טויט־לאַגערן, אין פאַקינג פאַר די ביאַליסטאָקער, האָט יאַנקל נאָר געוואָלט דאָס איך זאָל פאָרן אַלס דעלעגאַט פון ווייהיים, ווייל ער האָט שוין געהערט פון די ביאַליסטאָקער ווער איך בין. איך זאָג אים, דאָס איך בין דאָך אַ זאַבלודאָווער, זאָגט ער עס מאַכט ניט אויס, ווייל ביאַליסטאָק און זאַבלודאָווע זיינען אייגענע.

קומענדיק אין ניו־יאָרק, פלעגן מיר זיך אָפט טרעפן. ער פלעגט גלייך צוגיין צו מיר און זיך אויספרעגן וואָס איך מאַך און ווי איך פיל אָפט מיט פריינטשאַפט און ליבשאַפט, און מיטן זיסן שמייכל. עס איז פון אונז אַוועקגעריסן געווארן אַזאַ טייערער איידעלער אינטעליגענט און אוצר, וואָס ביאַליסטאָק האָט געקענט אַרויסגעבן, יאַנקל עמיאל (דזשעק בערגער) ע"ה. זאָל זיין ליבע פרוי, סאַלי, די טייערע קינדער, די גוט־האַרציקע שוועסטער לאה'קע, און שוואָגער הערשל מוראָווסקי און ליבע קינדער, גע־פינען אַ טרייסט אין זיין גוטן און נאָבעלן נאָמען, און אין דער גוטער אַרבעט וואָס ער האָט געטאָן לטובת הכלל. זיין טרייסאָפט פאַר דער ביאַליסטאָקער היים פאַר די עלטערע מענטשן בכלל, און פאַר ישראל בפרט.

אויף אים איז טאָקע געווען דער גוטער וואָרט „טוב שם — משמן טוב".

„תהא זכרו ברוך ונשמתו צרורה בצרור החיים"!
„אהוד מוצל מאש".

37סטער יזכור נאָך דעם אומגעקומענעם גראָדנער ישוב

זונטאָג דעם 23 מערץ, 1 אַזייגער בייטאָג איז פאַרגעקומען די אזכרה וועלכע האָט באַצייכנט 37 יאָר זינט עס איז אויף אַ מערדערליכן אופן אומגעבראַכט געווארן דער גראָדנער ישוב, די באַרונג איז געפירט געווארן פון דער טשערליידי פון יזכור פון גראָדנער קלוב אין ניו־יאָרק דאָרא ראָסק. די ערעפענונג איז געווען טראָדיציאָנעל ווי עס האָט זיך געפירט פאַר די לעצטע 32 יאָר מיט אַנצינדן 6 ליכט וועלכע סימבאָליזירן אונזערע 6 מיליאָן בריידער וועלכע זיינען אַוועקגעריסן געווארן צוזאַמען מיטן גראָדנער ישוב, די ערעפענונגס־רעדע, וועלכע איז געווען דורכ־געפירט פון געווענדעם פאַרזיצער פון גראָדנער קלוב יעקב וואליקאָוו, האָט געגעבן אַ אָפּקלאַנג פון די אידישע קעמפער פון די אַרמייען און פאַרטיזאַנער צוצויאַגן דעם ענטגילטיגן נצחון איבער די נאַצישע מערדערישע פאַרניכטונגס מאַשינען.

די פאַרניכטונגס אַקציע אין גראָדנער געטאָ און דער טרוי־ערדיגער סך־הכל פון גראָדנער ישוב איז באַריכטעט געווארן דורך דעם לעבעדיגן עדות און אויך געווענער פאַרזיצער פון גראָד־נער קלוב מיישל קרעמער, עס האָט אויפגעוועקט די פיינליכע עראינערונגען אויפן פאַרזאַמלטן עולם, וועלכע זיי האָבן דאָס אַליין דורכגעמאַכט אין יענע גרויליכע טעג און חדשים, וועו די פינסטערע שוואַרצע וואָלקנס האָבן זיך אַראָפגעלאָזן אויפן אייראָפּעאישן אידנטום.

אַ גרויסן אייַנדרוק האָט געמאַכט אַ פּאָעמע, וועלכע איז גע־לייענט געווארן דורך דאָרא ראָסעק און געשריבן ביי יעקב וואָליקאָוו, געווידמעט צום 37סטן יזכור וועלכע די הויפּט לויניע האָט געהייסן אידן פון בייַדע זייטן טייך ניעמען.

אין נאָמען פון די יוגענטליכע האָט געערעדט מייקל ראָסעק, דער זון פון דאָרא ראָסעק.

אַ ספּעציעלע ליכט איז אַנגעצונדן געווארן פאַר די אומגע־קומענע סאָלדאָטן וואָס האָבן פאַרטיידיגט אונזער כבוד און אונזער לאַנד, מדינת ישראל. נאָך אַ ספּעציעלע ליכט איז אַנגעצונדן געווארן פאַר די פאַרשטאָרבענע גראָדנער לאַנדסלייט און פון אומגעגענט פון דעם יאָר.

דער באַליבטער ביאַליסטאָקער חזן הערי פיינבערג, האָט ביי דער אזכרה אויף אַ האַרציקן אופן געזונגען פאַרשידענע חורבן לידער, ווי אויך געזאָגט פאַסיקע קאַפּיטלעך תהילים און געמאַכט דעם „א־ל מלא רחמים". צום סוף האָט ער אויך מיט דעם עולם געזאָגט קדיש בציבור און פאַרענדיקט מיט דעם „פאַרטיזאַנער הימן" און „התקווה".

אין נאָמען פון אַלע גראָדנער דריק איך אויס אונזערע האַרציגע דאַנקבאַרקייט צו איסאַק ריבאַלאָווסקי וועלכער האָט מיט זיין מי און ענערגיע דערבראַכט צו אַזאַ גרויסן דערפאָלג, עס קומט אויך אַנערקענונג צו יעקב בערען און פריינק קערש וועלכע האָבן געגעבן צייט און גרויס אויפמערקזאַמקייט צו דערגרייכן דעם דערפאָלג וועלכע מיר האָבן געהאַט.

מען זוכט נאָענטע

טייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט:

עס וועגדט זיך דאָ צו איך אַ ביאַליסטאָקערין, פון דערהיים מינדל גאָלדענבערג, איך בין געבוירן געווארן און געוואוינט אין ביאַליסטאָק אויף וואָלקאָווסקי־גאַס נומער 10. איך האָב געהערט פון מענטשן, אַז עס איז געבליבן מיין ברודער'ס אַ זון. ער האָט גע־הייסן יאַנקל גאָלדענבערג, ער איז געבוירן געווארן אין יאָר 1932, אַדער 1933. זיין מוטער פון דערהיים האָט געהייסן גיטל באַלבאט. זיין פאָטער האָט געהייסן חיים. איך בעט זייער, אַז ווער עס ווייסט עפּעס וועגן אים זאָל זיך שטעלן מיט מיר אין פאַרבינדונג. זאָגט אים, אַז עס זוכן אים זיין מומע מינדל קרולין און זיין פעטער יאַנקל באַלבאט. מיין אַדרעס איז:

מינדל קרולין,
בני ברק, רחוב חברון 8, ישראל

מיין ליבער ערשטער חבר שלמה בורשטיין ע"ה

פון **אריה שמיר** /ירושלים/

וויטער דרוקן מיר דאָ אַ קורצע באַשרייבונג פון אונדזער חשובן לאַנדסמאַן, אריה שמיר, וואָס ברענגט אַרויס נאָך אינטערעסאַנטע איינצעלהייטן וועגן איינעם פון די קדושים פון „יונג ביאַליסטאָק" — רעדאַקציע.

די „ביאַליסטאָקער שטימע" פון סעפטעמבער 1978, ברענגט אַן אָפהאַנדלונג, פון וועלוול פּאָט, מיטן נאָמען „צוויי קדושים פון יונג ביאַליסטאָק". אין המשך פון דעם איז געדרוקט געוואָרן אין נומער פון אַפּריל 1979 אַ בריוו פון אברהם שעפּעס, אונטערן נאָמען „נאָך פּאָקטן וועגן דעם דיכטער שלמה בורשטיין".

איך האָב געלעזן דאָס אויבנדערמאַנטע מיט פיל אינטערעס און וויטאָג. פּאַר מיר איז שלמה בורשטיין נישט בלויז איינער פון אונזערע קדושים, די אומגעבראַכטע ביי די נאַצי בעסטיעס. ער איז געווען מיין סאָמע ערשטער חבר פון די פריסטע קינדער־יאָרן. זיין נאָמען דערמאָנט וועראַנדיק, רופט אַרויס ביי מיר אַ וועלט מיט ליכטיגע זכרונות פון יענע יאָרן, וועו מיר זיינען אויפגעוואַקסן אין נאָהענטע שכנות אויף פּיעקנקע גאַס. (איידער זיי האָבן זיך איבער־צויגן צום זיידנ'ס הויז אויף מינסקע געסל).

מיר זיינען געבוירן געוואָרן אין איין צייט, שלמה דעם צענטן

שלמה בורשטיין ע"ה

אַפּריל 1920, און איך דריי טעג שפּעטער. מיר האָבן צוזאַמען גע־שפּילט זיך, געוואָקסן און געחלומ'ט גליקליכע קינדער חלומות . . . שפּעטער האָבן מיר צוזאַמען געלערנט אין דער גרויסער שולע. כ'האָב שטענדיק אויך ליב געהאַט אַריינקומען צו זיי. געווען איז דאָס אַן אייגנאַרטיגע אָפּענע און „לעבעדיקע" הויז. ס'האָט זיך דאָרט געפּירט אַ גרויסער שטעפּעריי־וואָרשטאַט מיט געריש פון מאַשינען און מענטשן. שטענדיק איז געווען אַ באַוועגונג פון קליענטן, פּריינט און באַזוכער. מאַנכע פלעגן אַריינקומען לעזן אַ צייטונג, אַנדערע באַרגן אַ בוך, כאָפּן אַ שמועס און אָפּטמאָל אויך כאָפּן אַ ביס . . . געווען איז עס אַ קולטורעלער עולם, פיל פון זיי וועברס וועלכע האָבן געהאַט פיל צייט, זייענדיק זייער אַרבעט־לאָז אַדער אין סטרייק . . .

אין דער דאָזיקער טומלדיקער און קולטורעלער הויז, האָבן זיך געהאַדעוועט פינף געראַטענע קינדער. איך געדענק זיי אַלע ווי ס'וואָלט נעכטן געווען. דער פאָטער, מרדכי, איז געווען אַ הארע־פאַשניק באַגלייט מיט אַ שווערער פּרנסה לאָסט. די מאַמע, איטקע, אַ שיינע האַרציגע פרוי אויך אונטערן לאָסט פון שווערער הויז־ווירטשאַפט, האָבן זיי ביידע געהאַט צייט און געדולד צו געבן די קינדער אַ גוטע ערציאונג, איינפלאַנצנדיק אין זיי ליבשאַפט און אַכטונג צו אַלע אידישע קולטור־ווערטן.

שלמה, דער בכור איז געווען פון קינדווייז איידל און גע־ראָטן. ער האָט געהאַט אַ גלענצנדן טאַלאַנט צום צייכנען, איז געווען מוזיקאַליש און שפּעטער אַנגעפּאַנגען שרייבן לידער אויף סאָציאַלע טעמעס, אין אַ פּשוטן אָבער זייער שיינעם אידיש. וועו מיר זיינען אויפגעוואַקסן און אונזערע לעבנס־וועגן האָבן זיך גע־שיידט, פלעגן מיר זיך זען נישט אָפט. דאָך איז צווישן אונז געבליבן אַ טיפע פריינטשאַפט און פערשטענדעניש.

דעם 29טן אָקטאָבער 1938, צוויי טעג פאַר מיין אָפּפאָר קיין ארץ־ישראל, האָב איך אים בעזוכט און מיר האָבן זיך האַרציג גע־זאָגט. שלמה האָט מיר דערביי געגעבן אַלס אַנדענק זיין בילד און אויפגעשריבן „מיין ליבן און ערשטן חבר לייבל שמערליס". איך שיק טאָקע די פאָטאָגראַפיע דאָ, מיט מיין באַשרייבונג. זייט דאָן האָבן מיר זיך מער נישט געזען. זיין יונגער איידעלער, שעפּע־רישער לעבן איז אכזריותדיק אָפּגעשניטן געוואָרן, אָזוי ווי אונזער גאַנצער ביאַליסטאָקער אידנטום.

זיין ליכטיקן געשטאַלט וועל איך געדענקען ווי לאַנג כ'וועל לעבן. כבוד זיין אַנדענק!

אַ בריוו מיט וואַרעמע ביאַליסטאָקער געפילן פון דער הייליקער שטאָט ירושלים

מיין ליבער לאַנדסמאַן איסאַק ריבאַלאָווסקי,

פיל מאָל האָב איך דערציילט צו אונזערע ביאַליסטאָקער דאָ, וועגן אייער ליבער גאַסט־פריינדליכקייט, אין ווייזן מיר די צען שטאָק פון דעם הערליכן און וואונדער שיין־איינגעריכטעטן ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, אין דער צייט פון מיין באַזוך אין ניו־יאָרק מיט אייניגע יאָר צוריק. איך וויל אויך אייך דאַנקען פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס מיר אַלע דאָ לעזן מיט גרויס אינטערעס. דאָס איז אייגענט־ליך די איינציגע פאַרבינדונג מיט די זכרונות פון אונזער ליבער אַלטער צעשטערטער היים.

מיין יוגנט־חבר, יוסף פראָבאַלסקי, איז זיינער צייט געפאָרן קיין פראַנקרייך לערנען. כדי צו באַקומען די פראַנצויזישע בירגערשאַפט, האָט ער געדינט אין דעם פרעמדן־לעגיאָן. מיט צען יאָר צוריק איז ער אויסגעקליבן געוואָרן אַלס דעלעגאַט פון דרום־פראַנצויזישן אידנטום צו דער ענטהילונג פון דעם גענאַ־מאַנו־מענט אין וואַרשע. ער האָט דאָן אויך באַזוכט ביאַליסטאָק. ער האָט שוין דאָמאָלס מיר געשריבן, אַ שאָד וואָס ער האָט דאָס געזעהן.

האַרציקע גרוסן און בעסטע וואונטשן צו אייך אַלעמען, אַ דאַנק פאַר אייער הערליכער ארבעט.

אייער אייך גוטווינשענדער

מ. קאַכן

ירושלים

וועגדונג צו די באַנד־הלוואה האַלטערס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער

אין יאָר 1967 האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן געמאַכט אַ וועגדונג צו די לאַנדסלייט און פריינט, אַז מען זאָל אונדז אויסלייען סומעס געלט אַלס הלוואה אויף צו קענען דורכפירן רעמאָנטן און איבערבוי פון דער געביידע. אַ צאָל מיטגלידער און פריינט פון ביאַליסטאָקער צענטער האָבן אַזעלכע הלוואה־באַנדס, פאַר וועלכע עס ווערט ביים סוף פון יעדעס יאָר געצאָלט געהעריקן אינ־טערעס. עס איז וויכטיק פאַרן צענטער צו האָבן די פינקטלעכע אַדרעסן פון אַזעלכע באַנד־אייגנטימער. אויב איר האָט זיך אַריבערגעצויגן אין אַ נייעם פלאַץ און מיר האָבן נאָך ניט אייער געגנויעם אַדרעס, בעטן מיר אייך אַזוי גוט זיין און אַזעלכעס גלייך צושיקן אין אָפּיס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

דער ביאַליסטאָקער צענטער

פּסח אין אונזער היים

ווי אַלע יאָרן וועט אויך דעם יאָר גע־פייערט ווערן אין אַ טראַדיציאָנעלן אופן דער יום־טוב פּסח אין אונזער היים פֿאַר עלטערע מענטשן.

די איינוואוינער וועלן פֿראָווען די סדרים אין דעם גרויסן, ליכטיקן עס־זאַל און זאָגן צוזאַמען די הגדה. געשמאַקע פּסח׳דיקע מאכלים וועלן סערווירט ווערן אויף שיינע, דעקאָרירטע טישן.

מעות חיטים

איינע פון די שענסטע אידישע טראַדי־ציעס און מצוות איז צו העלפן נויטבאַ־דערפטיקע פייערן דעם יום־טוב פּסח. דאָס רופט זיך אָן מעות חיטים. די באַאַמטע פון דער ביאַליסטאָקער היים באַדאַנקען אַלע שטיצער פון אונזער מעות חיטים־קאַמפּיין.

מיר קענען נישט אויסרעכענען אַלע וועלכע האָבן אַליין געגעבן און אויך גע־שאַפן געלט פון פריינט, און די אַרגא־ניזאַציעס וועלכע זיינען שטענדיק גרייט צו טאָן וואָס איז מעגליך. מיר בעטן אָן די וואָס האָבן נאָך נישט דורכגעפירט זייער פליכט, זאָלן אַריינשיקן זייער ביישטייערונג איצט צו דעם מעות חיטים־פאַנד.

שלוס־מיטינג, דינער און אינסטאַלירשאָן

דער שלוס־מיטינג פון באָארד אָוו די־רעקטאָרן און די אינסטאַלירשאָן פון די אָפּיסערס פאַר 81־1980 וועט פֿאָרקומען זונטיק דעם 1טן יוני, 1980, 1 אזייגער בייַ־טאָג, אין אונזער אינסטיטוציע. אַלע דירעקטאָרן און אָפּיסערס זיינען געבעטן צו קומען פינקטליך אין צייט.

אַ געשמאַקער דינער וועט סערווירט ווערן און אַ קאָנצערט וועט פֿאָרקומען.

אונזער שול

מיר ווילן אויסדריקן אַ גרויסן יישר־כח צו אונזערע עלטערע מענער וועלכע מיט זייער דאָונען האַלטן אויף דעם מנין אין דער פרי און פֿאָרנאַכט. ביים דאָונען היט מען אָפּ יאָרצייט און מ׳זאָגט קדיש בציבור. זאָל השי״ת בענטשן אַלע מתפּללים אַז זיי זאָלן געזונט זיין און קענען אָנפירן מיטן מנין.

יערלעכע חנוכה־פּייערונג פֿאַר לאַנדסלייט און פריינט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

די יערליכע חנוכה־פּייערונג און קאָנ־צערט פֿאַר מיטגלידער און פריינט איז גע־האַלטן געוואָרן אין דעם נייעם אוידי־טאָריום ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, דעם 16טן דעצעמבער, 1979. די לאַנדסלייט האָבן, ווי אַלעמאָל, באַוויזן זייער שטאַרקע איבערגעגעבנקייט און אויסגעפילט דעם זאָל. עס איז געווען אַן אמת׳ע היימישע שמחה אויף דעם עכטן ביאַליסטאָקער שטייגער.

טשערמאַן פן דער גרויסער אונטערנע־מונג איז געווען הערשלד מאַראָו, טשער־מאַן פון אונזער באָארד אָוו דירעקטאָרן. ער האָט געבעטן הרב שמואל קראָניק, גייסטיקער פירער פון דער אינסטיטוציע, צו רעדן וועגן חנוכה בנוגע אונזער צייט.

סעם סאַלאַזש, פרעזידענט, האָט באַ־גריסט די געסט און ער האָט גערעדט וועגן פאַרשידענע ענינים פון דער אינסטיטוציע.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניראַל־סעקרק־טאַר, האָט באַגריסט די לאַנדסלייט, און דאָן האָט ער פאַרקויפט 6 חנוכה־מנורות און געשאַפן אַ גרויסע סומע געלט.

יהושע שעכטער, אַדמיניסטראַטאָר פון דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, האָט אַרומגערעדט די פאַרשידענע טעטיגקייטן און באַדינונ־גען פון דער היים.

חזן הערי פיינבערג, וועלכער איז אויך דער עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון דעם בייַ־ליסטאָקער צענטער און היים, האָט גע־בענטשט חנוכה ליכט און האָט אויך גע־זונגען פאַסיקע לידער, אַקאַמפּאַניירט פון מרס. סאַניא איידוס.

ראָוז פינקלשטיין, פרעזידענטין פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אַקזילערי, האָט באַ־גריסט דעם עולם אין נאָמען פון איר אָרגא־ניזאַציע און נאָכהער האָט זי פרעזענטירט אַ טשעק פון $2,000 צו דער אינסטיטוציע.

דער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופן צו דעם אָפּיל און געגעבן שיינע בייַ־שטייערונגען.

דער עולם האָט פאַרבראַכט אין אַ פריי־ליכער, יום־טוב׳דיקער אַטמאָספער, מיט שיינע, באַדעקטע טישן און געשמאַקע חנוכה־לאָטקעס זיינען סערווירט געוואָרן.

יערלעכער מיטגלידערשאָפט מיטינג

מיר ווילן מעלדן צו אַלע מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, אַז זונטאָג, דעם 2טן מערץ, 1980, וועט אָפּגעהאַלטן ווערן די יערליכע מיטגלידערשאָפט מיטינג, אין דער זאַלבער צייט ווי אונזער פורים סעודה און קאָנצערט.

בייַ דער געלעגנהייט וועלן אַלע מיט־גלידער קענען שטימען פאַר נייַע דירעק־טאָרן פון דער אינסטיטוציע פאַר 81־1980.

יערלעכער מיטגלידער־אָפּצאָל

מיר באַדאַנקען אַלע מיטגלידער וועלכע האָבן שנעל אַריינגעשיקט זייערע „דיוס״. אונזער אינסטיטוציע איז גליקליך דערפאַר וואָס זי האָט אַזויפיל טרייַע מיטגלידער וועלכע זיינען גרייט צו העלפן אונזערע עלטערע און שוואַכע אייגנווויגער.

מיר בעטן די, וועלכע האָבן נאָך נישט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס״ אַז זיי זאָלן טאָן זייער פליכט, ווי אויך פאַראינטע־רעסירן זייערע קינדער און פריינט זיך אָנשליסן אין אונזערע ריען און אָנטייל־נעמען אין דער הייליקער, נאָבעלער אַרבעט.

יערלעכער באַזאַר

אונזער יערליכער באַזאַר, אָנגעפירט פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אַקזילערי, איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן פון 1טן ביזן 9טן דעצעמבער, 1979. מיר באַדאַנקען דעם ענערגישן טשערמאַן, הערשלד טאַלין, ראָוז פינקלשטיין, פרעזידענטין פון דער ליידיס אַקזילערי, ווי אויך דער קאָמיטע וואָס האָבן געאַרבעט צוזאַמענברענגען, סאָרטירן און פאַרקויפן די סחורה. מיר זיינען זייער צופרידן אַז היינטיקס יאָר האָט דער באַזאַר גהאַט מער דערפאָלג ווי אין די פריער־דיקע יאָרן, דערפאַר וואָס מיר האָבן גע־קראָגן מער סחורה פון אַ סך שטיצער.

צו אונזערע אַלע גוטע פריינט דריקן מיר אויס אַ שיינעם דאַנק.

יערליכער מיטגלידערשאָפט מיטינג

מיר ווילן מעלדן צו אַלע מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, אַז זונטאָג, דעם 2טן מערץ, 1980, וועט אָפּגעהאַלטן ווערן די יערליכע מיטגלידערשאָפט מיטינג, אין דער זאַלבער צייט ווי אונזער פורים סעודה און קאָנצערט.

בייַ דער געלעגנהייט וועלן אַלע מיט־גלידער קענען שטימען פאַר נייַע דירעק־טאָרן פון דער אינסטיטוציע פאַר 81־1980.

אונזערע פאַרלוסטנ

חיים באַביטש ע״ה

פון טאמאראק, פלאָרידע, האָבן מיר באַ־קומען די טרויעריקע נייעס, אַז דאָרט איז געשטאָרבן אין עלטער פון 77 יאָר דער חשובער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, חיים באַביטש ע״ה. באַביטש, וועלכער האָט זיך באַזעצט אין פלאָרידע מיט אַ צייט צוריק, איז געווען אַ דירעקטאָר פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר

חיים באַביטש ע״ה

עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. ער איז געווען אַ טרייער איבערגעגעבענער טוער. ער איז אויך געווען טעטיק אין דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט״, וועו דער קלוב איז געגרינדעט געוואָרן.

דער פאַרשטאָרבענער האָט איבער־געלאָזט אין טרויער זיין טרייַע פרוי, חנה באַביטש, ווי אויך אַנדערע מיטגלידער פון דער משפּחה. כבוד דעם אַנדענק פון חיים באַביטש!

די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן דריקן אויס זייער צער און מיטגעפיל צו די פאַרטרויערטע פאַמיליע. עס איז באמת אַ גרויסער פאַר־לוסט פאַר אונזער אינסטיטוציע און מיר פאַרהאָפן אַז זיי וועלן מער פון קיין צער נישט וויסן.

שמואל סופר ע״ה

דעם ערשטן יאָרצייט פון דעם פאַר־שטאָרבענעם שמואל סופר ע״ה איז אָפּגע־היטן געוואָרן דעם 7טן טבת, דעצעמבער 27, 1979. געבוירן אין ביאַליסטאָק דעם 16טן אָקטאָבער, 1904, מר. סופר האָט שטודירט און געענדיגט די ביאַליסטאָקער האַנדוועַרקער שולע.

ער האָט זיך באַזעצט אין מאַנטרעאַל, קוועבעק אין יאָר 1926, וואו ער איז

איטקע גאָטפריד ע״ה

פון לאָס אַנדזשעלעס איז אָנגעקומען די טרויעריקע נייעס, אַז דאָרט איז גע־שטאָרבן נאָך אַ קורצער קראַנקהייט איטקע גאָטפריד ע״ה. זי איז שטענדיק געווען אַן איבערגעבענע טוערין פאַר די ענינים פון ביאַליסטאָקער צוועקן, ווי אויך פאַר אַלגע־מיינע אידישע נויטן. אויך איטקע גאָטפריד׳ס מאַן, אברהם גאָטפריד, איז זינט

איטקע גאָטפריד ע״ה

לאַנגע יאָרן אַן איבערגעגעבענער פריינט פון ביאַליסטאָקער. זיין פאָטער, חיים דוד גאָטפריד, איז געווען דער סעקרעטאַר פון דעם „ביאַליסטאָקער קלוב״ אין שיקאָגאָ אין פאַרלויף פון 25 יאָר. אברהם גאָטפריד׳ס מומע, ראָזע צוקערמאַן, איז אויך איצט פרעזידענטין פון דעם ביאַליסטאָקער קלוב אין שיקאָגאָ.

כבוד דעם אַנדענק פון דער פאַרשטאָר־בענער איטקע גאָטפריד!

די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן דריקן אויס זייער צער און מיטגעפיל צו די פאַרטרויערטע פאַמיליע. עס איז באמת אַ גרויסער פאַר־לוסט פאַר אונזער אינסטיטוציע און מיר פאַרהאָפן אַז זיי וועלן מער פון קיין צער נישט וויסן.

געוואָרן גוט באַקאַנט אַלץ אַ טעקסטיל פאַבריקאַנט. ער איז געווען איינע פון די גרינדערס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין מאַנטרעאַל.

נאָך אַ קורצער קראַנקהייט איז מר. סופר געשטאָרבן דעם 6טן יאַנואַר, 1979. ער לאָזט איבער זיין פרוי, איידא (פון דער פאַמיליע סילווער, אויך פון ביאַליסטאָק) זין, סימאָן און הירש, אייניקלעך און אור־אייניקלעך.

זעקס ליכט

פון אשר שטשוטשינסקי

צינד איך אָן זעקס ליכט
אויף מיין צעווייטיקט געזיכט,
קייקלען זיך גאַליקע טרערן —
איר וועט נישט פאַרגעסן ווערן.

זעקס ליכט, וואָס פינצטער ברענען,
די וועלט מיט חושך פאַרשעמען,
אייער חלב פון לייב איז געקנאָטן,
נקמה האָט איר אונדז געבאָטן.

אייער אַנדענק — זעקס מיליאָן
אויסגעקריצט איז אויף אונדזער פּאָן
און אין פליש פאַרקריצט טיף־גלייביק
אויף אייביק, אויף אייביק, אויף אייביק.

אַ נשמה ברענט

אַ נשמה ברענט
צווישן אייגענע וועגנט,
ס׳זעט נישט קיינער —
נאָר איר באַווייַנער...

ווען ס׳וויייטאָגט דער פלאָם
פון צער אָן אַ צאָם,
דעם זשאָר נישט צעשאָר,
ס׳וועט נאָך טיפער דער צער.

מאַלי פוקס קאַלבער ע״ה

דינסטאָג, דעם 18טן דעצעמבער, 1979, איז געשטאָרבן נאָך אַ לענגערער קראַנק־הייט מאַלי פוקס קאַלבער ע״ה. זי איז געווען אַ דירעקטאָרין פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן פאַר אַ סך יאָרן, ווי אויך אַ איבער־געגעבענע מיטגלידערין און באַאַמטע פון דער ליידיס אָקזילערי. אַלע וועלכע האָבן איר געקענט האָבן הויכגעשעצט איר טרייַ־שאַפט און בריייטהאַרציגקייט.

זי לאָזט איבער דער מאַן, עדוואַרד קאַלבער; אַ זון, בערנאַרד פאַקס; אַ טאָכטער, לאה צוקערמאַן; אַ שנור און אַ אייידעם; 7 אייניקלעך און 5 אור־אייניקלעך.

די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און ליידיס אָקזילערי דריקן אויס זיי מיטגעפיל צו די פאַר׳אבלטע פאַמיליע. מיר פאַרהאָפן אַז זיי וועלן געפינען אַ טרייסט.

שליסט זיך אָן אַלס מיטגליד
אין דער ביאַליסטאָקער היים
פאַר עלטערע מענטשן.

Compliments of

O. K. SANITARY PRODUCTS

•

933 STANLEY AVENUE

Brookyn, New York 11208

272-7600

S. BERTRAM INC.

Distributors of

Fresh Dairy and Institutional Products

•

329 Greenwich Street

New York, N.Y. 10013

925-6560

COMPLIMENTS

OF

LOEB & TROPER

Certified Public Accountants

Compliments of

Your RCA Telephone Representative

Private Telephone Systems for
Business-Lodging-Health Care

•

(212) 924-7770

Ask for Bernie Herman

Compliments from

KELNARD

38-27 — 30th Street

Long Island City, N.Y. 11101

LOUIS JACOBS SID PURSNER

G. & L. PURVEYORS, INC.

Wholesale Fruit and Vegetable Dealers

Hotels and Restaurants Supplied

Frozen Fruits and Vegetables

•

170 Thompson Street
New York, N.Y. 10012

Tel. 674-6080-1-2

HARDWARE MART

•

244-6 W. 14th Street

New York, N.Y. 10011

GREETINGS FROM

SEAVIEW

AIR CONDITIONING CO., INC.

☆ ☆ ☆

76-08 21st Avenue

Elmhurst, N.Y. 11370

TELEPHONE: (212) 388-6745

Bedford Office Supplies Co., Inc.
251 LEE AVENUE
BROOKLYN, NEW YORK 11206

WE CARRY A COMPLETE LINE OF

OFFICE SUPPLIES
COMMERCIAL STATIONERY
BLUMBERG LEGAL FORMS
OFFICE FURNITURE
BUSINESS MACHINES
SALES - SERVICE - REPAIRS
BOOKKEEPING SUPPLIES
PRINTING
PROMPT DELIVERY

MAX JACOBS, *Representative*

Travel — Package Tours — Hotel Reservations

Israel, Europe, South America and World Wide, also the United States, Mexico & Caribbean

Organizers of 3rd Bialystoker Tour to Israel in 1980

Moving to Israel — Contact Mrs. Rosenthal for:

Appliances, Crating, Shipping & Insurance at the most reasonable rates.

For all your needs contact one of the oldest & most reliable travel agencies:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 Broadway (near 14th Street)
New York, N.Y. 10003 (Room 410)
Tel. 674-3382-3

Closed Saturdays & Holidays; Open Sundays

Compliments

of

A FRIEND

Compliments of

CONSOLIDATED OXYGEN & EQUIPMENT CO., INC.

GREETINGS FROM

KOBRICKS COFFEE CO., INC.

71 North Moore Street

New York, N.Y. 10013

COMPLIMENTS FROM

MEAD JOHNSON AND CO.

COMPLIMENTS OF

A FRIEND

COMPLIMENTS FROM

A FRIEND

AMERICAN BEVERAGE CORP.

•

P. O. Box 160

College Point, N.Y. 11356

Greetings from

5th AVE. FISH MARKET, INC.

157 — 5th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11217

NE8-1917 NE8-1937

FALLS POULTRY CORP.

Kosher Poultry Ⓤ

4184 PARK AVENUE

Bronx, New York 10457

639-1624 Est. 1932

Hy Goldfine

G & R KOSHER FOODS

Penn South Kosher Meat & Poultry, Inc.

STRICTLY כשר בשר *KOSHER*

MEAT • POULTRY • PROVISIONS

Suppliers to Camps, Hotels and Restaurants

Compliments
of
A FRIEND

POZNANSKI BAKERY

•

155 DIVISION AVENUE

Brooklyn, New York

Telephone: ST 2-0180

CLOSED ON SATURDAYS

SHULSINGER BROTHERS, INC.

Printers — Publishers
From a card to a book

•

121 West 17th Street — 3rd Floor
New York, N.Y. 10011
(212) 989-6154

BENSON

FURNITURE CO., INC.

INTERIOR DESIGNERS

6-8 Avenue A
Corner 1st Street
New York N.Y. 10009
ORegon 3-8915-6

Michael Katz

GRAMERCY
CHAPELS, Inc.

Established 1907

ABRAHAM BLAU
Gramercy Chapels, Inc.

PARKWAY-SCHWARTZ
Gramercy Chapels, Inc.

ZION MEMORIAL
Gramercy Chapels, Inc.

SERVICES CONDUCTED THROUGHOUT THE METROPOLITAN AREA INCLUDING BERGEN, NASSAU, ROCKLAND, AND WESTCHESTER COUNTIES.

477 - 6334

226 - 1617

LOCAL NUMBERS IN FLORIDA

MIAMI — MIAMI BEACH 868-1029

FT. LAUDERDALE AREA 463-8844

EXECUTIVE OFFICES

152 SECOND AVENUE

NEW YORK, N.Y. 10003

Phone: (212) 435-3900

JOYCE FIREPROOF DRAPERIES, INC.

3802 14th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11218

Joyce B. Rosen

- *DRAPERIES*
- *CURTAINS*
- *WINDOW SHADES*
- *VENETIAN BLINDS*
- *BEDSPREADS*
- *LIGHTPROOF SHADES*

All of the above Fireproof

Suppliers for Bialystoker Home and Infirmary for the Aged

JOYCE AND BERT ROSEN

Extend Their Greetings and Best Wishes

To Their Cousins

MOLLIE AND DAVID ALPERT

of Merritt Island, Florida

Who Have Commemorated

Their Loved Ones

LOUIS MAX ALPERT

CELIA GOLDBERG ALPERT

ANNETTE ALPERT KLEID

By Donating a New Piano

To The Bialystoker Center and Home

GOREN & GOREN Ltd.

Imaginative Insurance Planning

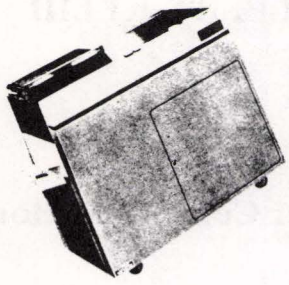
•

285 Madison Ave.

New York, N.Y. 10017

899-4207

THE BEST THINGS IN LIFE ARE FREE
and
SIMPLICITY HAS THE BEST FREE COPIERS

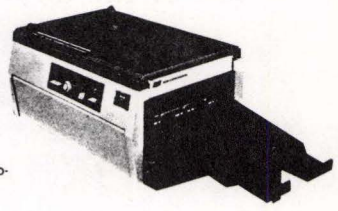
Simplicity Copier Products, Inc. has introduced a program that will provide your organization with a copier to fulfill your requirements **FREE OF CHARGE ! ! !**

All we ask is that you purchase the necessary supplies (paper and toner) from **Simplicity Copier Products, Inc.**

YOU can choose from various Desk Top and Console Copiers, Roll or Sheet Fed; or models with Oversize and Reduction capabilities.

Supplies are limited, so Don't Delay!!!

Call us at **212 – 695-6500**, and ask us about "The Best Things in Life" – Free Copier Promotion!!

Sincerely

SIMPLICITY COPIER PRODUCTS, INC.

Michael A. Ruccio

Michael A. Ruccio
Director of Marketing

MAR:rl

SIMPLICITY COPIER PRODUCTS INC.

(212) 695-6500

SAMUEL LONDON

In the last issue of the *Bialystoker Stimme,* we reported that Samuel London passed away in Los Angeles at the age of 85 on Wednesday, July 11, 1979. Mr. London, born in Bialystok, was for many years the President of the Bialystoker Relief Society in Los Angeles and a

Samuel London

devoted member of the Bialystoker Center and Home in New York.

His wife Eleanor recently sent us a photograph of Mr. London which we publish in this issue of the *Stimme.*

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home wish to reiterate their deep appreciation for Samuel London's many years of devoted service to Bialystoker *landsleit.*

PHILIP CHABOTSKY

On Saturday, October 6th, 1979, Philip Chabotsky passed away.

He was born in Bialystok, arriving in the United States in 1909. An active member of Workmen's Circle Branch 88, known as the "Bialystoker Branch", he spent the last two years of his life as a resident of the Workmen's Circle Home for the Aged, Bronx, New York.

We were informed about this sad news by his brother, Morris Chabot, who is a good member of our Home.

May the family be comforted on their loss.

FOR SALE

Two (2) graves located at Beth David Cemetery, Elmont, L.I. Very Reasonable. Write or Phone Louis Schwartz, 2801 Somerset Drive, Lauderdale Lakes Fla. 33311 305-484-9815.

RAY KRAMER

On Saturday, December 22nd, 1979, Ray Kramer, a very active member of the Bialystoker Home for many years, as well as a Vice President of the former Bronx League, passed away at the age of 85.

Born in Bialystok, she immersed herself in the affairs of our institution in the very early years of its existence. She was a selfless and ardent worker on behalf of the Bialystoker

Ray Kramer

cause, was well known and respected by all those who worked with her. She is survived by her daughter, Pauline Saperstein of Pompano Beach, Florida, and other family.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home and the Ladies Auxiliary express their profound condolences to the bereaved family.

DORA AND MAURICE SOBEL

Two of our members, a brother and sister, passed away within one day of each other. The brother, Maurice Sobel, died and the age of 84 on August 4th, 1979.

His sister, Dora Sobel, passed away the following day at the age of 79. She had not been ill and was apparently overcome by the death of her brother the previous day.

Their father was Chaim Ber Sobel, of blessed memory, a carpenter who was one of the early builders of the Bialystoker Home. Miss Dora Sobel saw fit to perpetuate the memories of many members of her family in the synagogue of our Home. She used to visit our office several times a year, making generous contributions each time.

Maurice and Dora Sobel are survived by their niece, Majorie Notkoff.

SAMUEL RUBIN

On Friday, November 23rd, 1979, Samuel Rubin passed away at the age of 90 after a brief illness. He was born in Bialystok, arriving in the United States in 1906. He owned a costume jewelry business until he retired in 1961.

Spending most of his life in New

Samuel Rubin

York City, he moved to Springfield, Massachusetts in 1973 where he lived near one of his daughters. There he was active in the Kodimah Synagogue and the Jewish Community Center as well as in the Workmen's Circle.

Mr. Rubin was involved in the Bialystoker Center and Home, and wrote many poems published in the *Bialystoker Stimme.* His late wife, Henrietta, was a past Vice President of the Bialystoker Ladies Auxiliary.

He is survived by three children, Aaron, Beatrice and Julia; three brothers and one sister, Gedalia, Ned, Hyman and Ethel Brody; 11 grandchildren, 15 great-grandchildren and one great-great-grandchild.

SAMUEL SOFER

The first Yahrzeit for the late Mr. Samuel Sofer was observed on the 7th day of Teveth, December 27th, 1979. Born in Bialystok on October 16, 1904, Mr. Sofer attended and graduated from the Bialystoker Handverker Shule. He emigrated to Montreal, Quebec, in 1926, where he became well known in the textile industry as a designer. He was instrumental in organizing the original Montreal chapter of the Bialystoker Center. Mr. Sofer died on January 6, 1979, after a short illness, and is survived by his wife Ida (Silver, also of Bialystok), sons Seymour and Hirsh, grandchildren and one great-grandchild.

In Memoriam

MINNIE BINDLER

It was with deep shock and sorrow that we learned of the sudden passing of Minnie Bindler, wife of our Honorary President, Rubin Bindler, on Thursday, November 29th, 1979, at the age of 76.

As many of our readers know, Mr. and Mrs. Bindler have been intimately involved in the Bialystoker Center and Home for more than half a century. During these many years, Mr. Bindler served in numerous official capacities within our organization. Currently as our Honorary President, he continues his fervent interest in the Home's affairs.

Minnie Bindler

Our readers may recall that in February, 1979, Mr. and Mrs. Bindler tragically lost their son William at the age of 50.

Born Minnie Bogus in Grajewo, Poland, Mrs. Bindler was totally devoted to her family during her marriage which lasted almost 52 years. She was very well known for her charitable spirit.

In addition to her husband, Rubin, Mrs. Bindler is survived by her son, Leonard, daughter-in-law, Bernice, daughter-in-law, Barbara, grandchildren, Richard and Sharon, Paul and Rick, brother and sister-in-law, Mr. and Mrs. Irving Bogus.

The officers, directors, members and residents of the Bialystoker Center and Home express their profound sympathy to Rubin Bindler on his painful loss. May he and the rest of the family be comforted.

DR. ALBERT GOLDFARB

Dr. Albert Goldfarb, age 58, beloved husband of Elayne and beloved father of Carolyn and Jo-Ann, died on January 16, 1980.

Dr. Goldfarb was a dentist in private practice with offices in Hartsdale and the Bronx. He received his D.D.S. degree from N.Y.U. College of Dentistry in 1952. Dr. Goldfarb's daughter Carolyn is a graduate of Cardozo School of Law, Yeshiva University. Jo-Ann is a graduate of Brown University and an Associate Editor of Harper and Row.

Dr. Albert Goldfarb

Dr. Goldfarb was the son-in-law of our devoted Directors, Nettie and Alfred Stern. Mrs. Stern's involvement with the Bialystoker Home goes back to her parents, the late Louis and Mary Davis. Her father was a Treasurer of our organization for many years. Her mother was an active member of the Bialystoker Ladies Auxiliary. The Sterns are generous benefactors of our institution.

In addition to his wife and children, Dr. Goldfarb's loss is mourned by his sisters, Ann Shotsky and Billye Garrett, sisters-in-law, brothers-in-law, nieces and nephews, and mother and father-in-law, Alfred and Nettie Stern.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home extend their heartfelt condolences to Mr. and Mrs. Stern as well as the grieving family. May they be comforted on their loss.

ROSE KASS

On Saturday, January 19th, 1980, Rose Kass passed away in Portland, Maine, at the age of 89.

Mrs. Kass, widow of our member, Barnet Kass, was an extremely generous benefactor of the Bialystoker Center and Home for many years. She frequently sent in magnanimous donations because of her deep concern for our elderly residents. She also was a Director of our Home and active in the Bialystoker Ladies Auxiliary.

Rose Kass

Several years ago, Mrs. Kass moved from New York to Portland, Maine, to live with her daughter and son-in-law. In recent months, her health declined, but she arranged for her daughter to continue sending contributions to our Home. Her loss saddens all of us who loved and admired her.

She is survived by her daughter and son-in-law, Miriam and Earl Brand; by her four grandsons, Thomas and Charles Brand, Enoch and Lewis Zuchman; eight greatgrandchildren, and by her sisters, Sylvia Finkelstein and Rae Meltzer.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home express their heartfelt condolences to the bereaved family. May they be comforted on their great loss.

dreidels, accompanied the children to the elevator, then went to their rooms, exhausted but happy.

CONCERTS AND ENTERTAINMENTS

The highlight of the season was an afternoon with Zvi Scooler, the "Grammeister" on September 5th. The residents laughed, clapped and clamored for more. After the program was over, many stayed to thank Mr. Scooler, to tell him they remembered him and to reminisce about Jewish theatre and radio programs.

The Klezmer Street band, (sponsored by AJC-CETA) on November 21st, evoked nostalgic memories and emotions. Residents sang along and got up spontaneously, to dance to the familiar tunes of the *shtetl.*

Classical music was provided by the Bloch chamber players (AJC-CETA) on September 30th and again, by popular demand, on October 16th, by the King David orchestra (AJC-CETA) on February 20th and by the Woodwind ensemble (HAI-CETA) on January 2nd.

We had some very good voice concerts: the Zunser folk singers (AJC-CETA) on August 29th, Scotti Rhodes on August 5th, Cheryl Taylor on September 9th, Mindi Fligelman on October 28th, Dennis Sparacino on November 18th, Peggy Eason on December 30th Hannah Uzielli on January 27th, 1980 and Sandra Johnson on February 14th. They were sent to us gratis by the Performing Arts Lodge of B'nai B'rith and the Louis Braille Foundation.

We are very grateful to all the above mentioned organizations for providing us with professional performers on an ongoing basis, who know the residents' interests and give them appropriate programs.

HAI RESEARCH PROJECT

Hospital Audiences, Inc. (HAI), with funding from the Administration on Aging in Washington, D.C. and with the cooperation of our Activities Department, conducted a three month program for skilled nursing patients. The purpose of this research project was to determine the extent of increased alertness in these patients after sustained and intensive exposure to the arts programs. A music and dance workshop led by Wendy Erdman and Tamar Rogoff-Heitler (both CETA TITLE VI) and a drama workshop led by Ari Darom, were each given twice a week. The artists used music and songs familiar to the patients and stressed repetition. The patients used rhythm instruments or clapped to the rhythms with hands or feet. In drama, the words of the songs and the poems were mimed and acted out. In dance, patients were encouraged to move to music.

Before long, patients got up and began to dance spontaneously, with the leader or, best of all, with each other. Sometimes, a song brought back a memory and a patient would begin to tell a story or sing a song from his past. Sometime the sessions were taped and played back. Patients were fascinated and delighted to hear and recognize their own voices. The patients seemed involved and absorbed with the workshops. They appeared animated and usually left in a better mood than when they first came in.

Patients were interviewed and videotaped at rest, before the workshop began. Then, they were videotaped at the beginning, middle and end of the workshops to ascertain whether this intensive program in the Arts, added to the regular, daily programs, increased alertness, awareness and socialization. We in the Activities Department feel it did and some of the orderlies and aides, who spend most of the day with the patients, agree with us. It will be very interesting to see the scientific analysis of the videotapes and also, how long lasting the effect will be.

PORTRAITS OF OUR RESIDENTS

Gertrude Posner at supper.

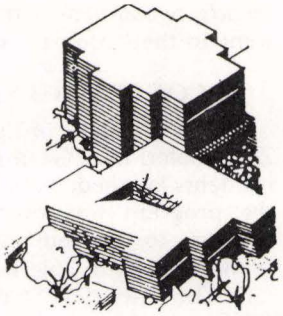
A group of residents keeping company in Activities Room.

Tamar Rogoff Heitler and guitarist interact with residents.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

THE NEWSPAPER WORKSHOP

One of the great accomplishments of 1979 was the first appearance of the *Bialystoker Heim Zeitung*, the residents' newspaper. Compiled under the direction of Stephen Fife, an American Jewish Congress CETA writer, the *Zeitung* is a collection of articles, poems, stories, and anecdotes by and about the residents of the Bialystoker Home. The Senior Editors of the first *Zeitung* were Isidor Feder and Anna Goren, while the list of

Editorial Committee of the Bialystoker Heim Zeitung

Contributing Editors included Gertrude Posner, Celia Badash, Frieda Youngstein, Celia Heitler, Rose Savador, and Evelyn Sloane. Such group participation was very heartening, since at first many residents seemed convinced that they didn't have anything interesting to say. But after the *Zeitung* was published, they were proud to know that their newspaper had been sent out to AJC, the Central Bureau of the Jewish Aged, and to many voluntary Jewish homes in New York City. In fact, the response to this first venture was so overwhelming that the residents are now hard at work on a follow-up issue.

OUTINGS

On August 23rd, 1979, a group of residents enjoyed the yearly Circle Line boat ride around Manhattan. On September 16th and October 30th we went to Lincoln Center for the Bialystoker Concert and the ILGWU Retiree Concert, respectively.

PARTIES

Everyone loves a party; we at Bialystoker Home have them very often. The yearly "cook-out" in our garden on August 30th was sumptuous. It gave residents and staff an opportunity to get together in a relaxed, pleasant atmosphere.

The semi-annual Birthday Party, on August 30th, with cake, ice cream, entertainment and presents, was very special.

The party on September 12th for City University students who had worked here for six months gave residents a chance to express their appreciation and present the students with gifts made during craft sessions.

Since the auditorium was unavailable, because of remodeling, the Chanukah party on December 19th was held on the eighth floor. Each room was decorated; appropriate refreshments were served and the entertainers, Michael from AJC-CETA with his fiddle, and our own Cantor Harry Feinberg and Rabbi Kronick went from room to room as very fine Jewish troubadours.

The grandest party of the season took place in the auditorium on December 23rd. It was sponsored by the "Adopt a Grandparent" group. Professional entertainment included musicians, dancers and singers, along with elaborate refreshments and a gift for each resident. Several performers provided programs and distributed gifts on all the floors in order to reach people who could not or would not come to the auditorium.

STAFF APPRECIATION PARTY

The Activities Department requires support from the Home's other departments. We constantly ask for favors. From the Medical Department we request that doctors' appointments be scheduled so they don't conflict with the Activities program. We ask Nursing to send patients to programs, Maintenance to set up the auditorium and Dietary to provide refreshments.

Our program could never be as good as it is without this support. In fact the better the program, the more work it entails for everyone. As a small token of our appreciation, we conducted a "staff recognition" party on December 20th, on the eighth floor (with the cooperation of all the departments, of course). The refreshments were delicious (the dietary department outdid itself again), the atmosphere was very pleasant and each staff member received a gift, handmade at craft sessions. We suspect that the residents enjoyed giving out the gifts even more than the staff enjoyed receiving them.

A HAPPY MIX OF YOUNG AND OLD

On December 17th, the residents gave a Chanukah party for a group of eight and nine year olds from P.S. 110, who have been coming to the Home, accompanied by their teacher, Estelle Shmones, for communal arts and crafts projects. The party ws a tremendous success. The residents supplied the children with potato *latkes,* told them the story of Chanukah and showed them how to play with a *dreidel.* After the feast was over, art supplies were brought in and young and old, together, drew, painted and cut out Chanukah symbols. Chanukah records were played and everyone joined in the singalong. At parting time there was much hugging, kissing and well-wishing. Beaming residents distributed

HAPPY EVENTS

MAZEL TOV

On Saturday night, October 27, 1979, Abraham Beren married Lisa Gross at the East Meadow Jewish Center. Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, and Cantor Harry Feinberg, Executive Director, officiated.

The groom is the son of our Directors, Jacob and Kay Beren. Jacob Beren is a leading officer of the Grodner Relief Committee.

Abraham and Lisa Beren

The bride, the daughter of Mr. and Mrs. Irving Gross, is a teacher. Her new husband is in business.

Our officers and directors extend a hearty Mazel Tov to the newlyweds.

May their parents have much *nachas* from them in the future.

CONGRATULATIONS

On Sunday, November 11th, 1979, Saul Wilensky married Miss Sandra Brunault, daughter of Mrs. Pauline Brunault and the late Roland Brunault of Haverhill, Massachusetts.

The groom is the son of our devoted Director and supporter for many years, Pearl Wilensky and the late Morris Wilensky, and the grandson of the late Benjamin and Nettie Wagman, who were lifelong officers and supporters of the Bialystoker Home. He is a partner of the legal firm of Lester, Schwab, Katz and Dwyer in New York.

The bride is a cancer researcher, formerly at Columbia Presbyterian Hospital and now in private practice.

May the newlyweds enjoy a happy and healthy life together and may their parents derive much joy from them.

MAZEL TOV

On Thursday, November 22nd, 1979, Bette Fawn Fried was wed to Mr. Arthur Goldglantz at the Seaview Jewish Center in Brooklyn, N.Y. Miss Fried is the daughter of our directors, Leon and Frieda Fried.

Mr. and Mrs. Fried are survivors of the Holocaust, having spent the war years in the concentration camps. Their *simcha* is especially great since they lived to see their daughter get married.

Arthur and Bette Goldglantz

The groom is the son of Mr. and Mrs. Hyman Goldglantz.

Our officers and directors wish a hearty Mazel Tov to the newlyweds. May they be a source of ongoing *nachas* for their parents in the future.

ENGAGEMENT

We are pleased to announce that Scott Solasz, son of our President and First Lady, Sam and Rose Solasz, has become engaged to Miss Nurit Peters, daughter of Rebecca and David Peters, formerly of Holon, Israel.

Sam Solasz, our President, and his wife Rose, are extremely devoted to the Bialystoker Center and Home for the Aged, very generous benefactors and an inspiring couple. Mr. Solasz, in addition to his active leadership in our institution, is a member of the Prime Minister's Club, as a leading purchaser of State of Israel Bonds. Rose is an energetic officer in the Hadassah Women's Organization, Hollis Hills Jewish Center, and its former President.

Miss Peters, a *sabra,* is currently working and attending Queens College, where she is interested in business and languages.

Scott Solasz is his father's principal assistant in Master Purveyors, Inc., a major meat company in New York City. He attended C.W. Post College with a major in Business Administration.

Our officers, directors and members extend a hearty Mazel Tov to our President and First Lady as well as to the engaged couple. We look forward to their wedding, the specific date of which has not yet been announced.

BAT MITZVAH

Sharon Shorofsky, the daughter of our Medical Director, Dr. Morris Shorofsky, and his wife, Roanna, celebrated her Bat Mitzvah on Saturday, November 3rd, 1979, at the Park East Synagogue in New York City.

A delegation of our executive officers and their wives attended a most beautiful service and dinner. Miss Shorofsky impressed the congregation with her expert scriptural readings and her moving Bat Mitzvah address. She is an excellent student at the Ramaz School.

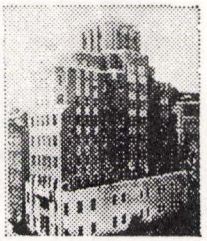
Our officers and directors extend their best wishes to Dr. and Mrs. Shorofsky on this *simcha* in their family. May they continue to have much Jewish *nachas* from Sharon and from their older daughter, Karren.

Sharon Shorofsky

OUR INSTITUTION

PASSOVER

We are very proud of the way Passover is celebrated in our Home. The *Seders* will be conducted this year, as in the past, with the participation of our elderly residents. Our dining room is specially decorated for the occasion, emphasizing the festive nature of the holiday. Among the ritual items featured on the *Seder* table are: cups of wine, *matzoth,* bitter herbs and *charoseth.*

Many thanks to the devoted supporters of our Home who help make our *Sedorim* possible by their generosity. They fulfill an important *Mitzvah* by enabling the needy to observe the Festival of Freedom.

MAOS CHITIM

We convey our sincere appreciation to all who answered our appeal for Maos Chitim. Our aging residents are able to celebrate the *Sedorim* with this assistance.

The poor in our community also benefit from the many kind donations given by our contributors. Most importantly we send money orders to *landsleit* in need residing in Israel and Bialystok.

CLOSING MEETING

The Closing Meeting and Installation of Officers for 1980-81 will be held Sunday, June 1, 1980 at 1:00 P.M. in our Home.

All officers and directors are invited to attend. A full dinner and concert will be featured.

ANNUAL MEMBERSHIP MEETING

We wish to inform all the members of the Bialystoker Center and Home for the Aged that our Annual Membership Meeting will take place Sunday, March 2nd, 1980, simultaneously with our Purim party.

At this time, all members will have a chance to vote on a slate of Directors of the institution for 1980-81.

ANNUAL CHANUKAH PARTY FOR MEMBERS AND FRIENDS HELD SUNDAY, DEC. 16, 1979

Our annual Chanukah party and Concert for members and friends was held in our new auditorium Sunday, December 16, 1979. Our members as usual exhibited their strong dedication and filled the hall. The celebration was truly enjoyable.

Harold Morrow, Chairman of our Board of Directors, presided at this occasion. He asked Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, to speak about the meaning of Chanukah in our time.

Mr. Morrow then called upon Sam Solasz, President, who greeted the guests and spoke about various activities of the institution.

The Chairman then called Izaak Rybal, General Secretary, to the podium. Mr. Rybal auctioned six Chanukah *menorahs* and raised a substantial sum of money for the Center and Home. The audience responded enthusiastically to the appeal by making generous contributions.

Mr. Yehoshua Schachter, Administrator of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, spoke about various activities and services within the Home.

Cantor Harry Feinberg, accompanied at the piano by Sonia Eidus, conducted the kindling of the Chanukah candles and sang several songs. Mr. Feinberg is our Executive Director.

The President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Rose Finkelstein, presented a check of $2,000 to our institution collected from donations made at the Auxiliary's Monday meetings.

Our special appreciation to Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, and her staff, for preparing such delicious, traditional dishes for this occasion.

The Chanukah party demonstrated once again that the Bialystoker Center and Home enjoys strong and active support from its people.

ANNUAL BAZAAR

Our Annual Bazaar, conducted by the Bialystoker Ladies Auxiliary, was held from December 1st to 9th, 1979.

We extend warm thanks to its energetic chairman, Harold Talin, Rose Finkelstein, President of the Ladies Auxiliary, and also to their committee which collected, stored and sold the merchandise. We are pleased to report that this year's Bazaar was more successful than in previous years, because we received more materials than ever before. To all our good friends, we express a hearty "thank you."

A WORTHY TRADITION

Our Trustee and Ladies Auxiliary President Rose Finkelstein is continuing the tradition of her late uncle, David Rosenbloom and her departed mother, Yetta Finkelstein, of donating two cases of Passover wine to our Home. We warmly thank her for her thoughtfulness.

INFORMATION

Anyone remembering a Julius Rosenberg, a house painter, who emigrated from Bialystok in 1885 or 1887, or his brother, Hyman who was also a house painter, should contact:

Mrs. Adele Lipton
1000 Paradise Road,
Apartment 1-G
South Building
Swampscott, Mass. 01907.

Her father, Jacob Rosenberg, was a jeweler who arrived in this country in 1888 from Bialystok, who had a business on Canal Street and later on Forsyth Street in New York City.

Any information concerning whether these people belonged to the *landsmandschaft* would be greatly appreciated.

BRING IN NEW MEMBERS TO THE BIALYSTOKER CENTER AND HOME!

THE LATEST DEVELOPMENTS IN THE CASE OF BENJAMIN LACH

Two noteworthy events have taken place since our last report on Benjamin Lach. In October, 1979, Benjamin and three other Jewish inmates participated in a Bar Mitzvah ceremony. Of course, Mr. Lach had celebrated his Bar Mitzvah when he reached the age of 13 but his three other friends had never been Bar Mitzvahed.

With the encouragement of Rabbi Moshe Cahana, a rabbi from Houston who ministers to the Jewish prisoners in Huntsville, the four men spent several months studying the *Haftorah* and the other relevant portions of the service. It is our understanding that all four performed extremely well. Benjamin Lach certainly had the easiest time of all since he knows Hebrew quite well and, as mentioned earlier, had gone through similar preparation years ago.

* * *

The second important development was that Mr. Lach was informed by the prison administration at the end of December that his prison sentence had been shortened considerably because of his good behavior. Before this decision was made, he would have been eligible for release from prison without parole in 1993 at the earliest. With the new schedule, his minimum discharge date will be in 1988.

The Bialystoker Center in New York, although welcoming any movement toward an earlier release for Benjamin, nevertheless cannot be satisfied when contemplating that he may have to spend another eight years in prison, if his parole effort continues to fail. That is why we will not rest until we can convince the Texas Board of Pardons and Paroles that it is unjust for this man to remain in prison, when he could be a free and productive citizen. Since his next parole will be conducted some time around May or June of this year, we will attempt to puruse a new course untried in this case in the past. We intend to report on these efforts if they should prove successful.

* * *

On another front, we have been in touch with the Anti-Defamation League of B'nai B'rith with the assistance of our good member and friend, Mr. Maxwell Dane. It is important that we follow every possible lead and secure every available support for Benjamin Lach's cause. Each day that goes by represents a waste — for Benjamin and for society which is deprived of his creativity and resourcefulness. We will continue to keep our readers informed of developments.

BIALYSTOKER GROUP TO ATTEND DEDICATION OF RYBAL DAY CARE CENTER IN KFAR TABOR

As soon as the lavish Testimonial Dinner honoring Izaak and Molly Rybal was over, plans were begun for dedicating the Izaak and Molly Rybal Day Care Center in Kfar Tabor, Israel.

During a vacation trip to Israel in late November, 1979, our Administrator, Yehoshua Schachter, had the opportunity to visit the Rybal Day Care Center and reported that it had just been opened and was already serving children ranging from one to five years of age. Mr. Schachter brought back with him several snapshots of the Day Care Center which are published in this issue.

The dedication and the official opening of the Rybal Day Care Center will take place during the course of a two-week tour by a group of Bialystoker *landsleit* and friends during late April and early May, 1980. It is anticipated that the local officials of the village of Kfar Tabor, including Mayor Micha Goldman, who appeared at the Rybal Testimonial Dinner, will send special invitations to *landsleit* in Israel and will conduct a memorable program.

A large plaque in Hebrew and English will be affixed above the entrance to the Day Care Center signifying that it is dedicated to Izaak and Molly Rybal with the assistance of the Bialystoker Center in New York.

BAR MITZVAH CELEBRATION — Smiling after having been proclaimed Bar Mitzvah "boys," are (l. to r.): Ray Mulcahey; Benjamin Lach; Rabbi Moshe Cahana; Texas Department of Corrections Director W.J. Estelle, Jr.; Lawrence Gross; and Gerald Addington.

JOSEPH AND NETTIE DOBRYMAN CONGRATULATE IZAAK AND MOLLY RYBAL

November 2, 1979

Dear Izaak and Molly:

It was with great pleasure that we heard the good news, namely, after 32 years of devoted service to the Bialystoker cause and to the needs of Jewish people everywhere, you were honored.

Therefore, my wife Nettie, and I are proud to make a contribution to a most worthy cause that will bear your and Molly's names.

I am sure that the day care center carrying your

Nettie & Joseph Dobryman

names will be the pride and joy, not just of the name bearers, and not just of the Bialystoker Center, but of every Jew that will come to Israel and see for himself what the Bialystoker Center, under your leadership, has accomplished.

We wish you and Molly many more years of active service to the Bialystokers throughout the world and to the Jewish people in general. Good Luck.

Sincerely,
Joe & Nettie Dobryman

To the Editors:

We wish to express our everlasting gratitude to Mr. Rybal, Miss Lookretis, Director of Nursing Services and Mrs. Essin, Social Worker, for the unusual compassionate and skillful care given our mother, Anna Kantrowitz.

We consider the Bialystoker Home a miracle, making tolerable the last years of the elderly who are ill and suffering, and very happy for those who are residents. Medical care is of the best. Doctors, nurses, aides and orderlies give of themselves and work very hard. The cleanliness and cheerful surroundings are to be admired.

We blessed the Home and everyone connected with it every time we visited and you know how often we came. The Bialystoker Home is very special to us. Long may it live. Wishing you and your staff a kosher and happy Passover,

Sincerely,
Belle Tarlow
and the Kantrowitz Family

FANNIE TALINSKY, A FOUNDING MEMBER OF BIALYSTOKER CENTER, CELEBRATES 90th BIRTHDAY

One of our senior charter members, Fannie Talinsky, mother of our Controller, Harold Talin, marked her 90th birthday on January 15th, 1980. Born in Bialystok to Chashe and Chaim Weiner, she met her husband-to-be, Philip Talinsky, in Bialystok. When Mr. Talinsky left for the United States, she followed him and they were married here in New York City, approximately 65 years ago. Residing on the Lower East Side, she became a member of the Bialystoker Ladies Auxiliary in 1923, eight years before the Bialystoker Home opened, and remained an active member from then on.

When the Bialystoker Center and Home was

Fannie Talinsky

formed, Mr. and Mrs. Talinsky both joined and became very active. Throughout the years, their main concern was with their family and the Bialystoker Home.

Together with her husband, Fannie Talinsky in the early years would solicit food for the Home because it could not pay its bills. She was the Chairlady of the Linen Committee, whose duty it was to collect the soiled linens and replace them with clean ones.

Throughout her life, together with her husband, she was always thinking of the Home. The bricks used to build the Bialystoker Home were provided by Philip Tarlinsky and Sol Weiner, Mrs. Talinsky's brother.

She taught her children to be charitable, benevolent and devoted. Mrs. Talinsky is a typical Jewish mother, having maintained a kosher home and who taught her children Jewish customs, which are observed by her children today. She has six grandchildren and eight great-grandchildren.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home extend to Fannie Talinsky their best wishes on the occasion of her 90th birthday. May she be granted many more years in good health and happiness together with her loving family.

BIALYSTOKER PAINTER, BENN OF PARIS, RECEIVES RECOGNITION FROM MENACHEM BEGIN

ראש הממשלה
THE PRIME MINISTER

Mr. Benn
7, Blv. Montparnasse
Paris 7e (75007)

Dear Mr. Benn,

Thank you very much indeed for the magnificent work of art you so kindly sent me. I have never seen such a wonderful interpretation of the Bible. It uplifts one's spirit and makes the well-known verses so much more articulate.

My wife and I will cherish your gift and derive inspiration from these wonderful illustrations and we hope we shall have the opportunity to meet you personally.

Until then, please receive my very best wishes.

Once again, I thank you from the heart,

Sincerely,
Menachem Begin

HEBREW ACTORS' UNION

December 21, 1979

Izaak Rybal, General Secretary
and Associates
Bialystoker Home and Infirmary
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002

Dear Friends,

The Executive Board and members of the Hebrew Actors' Union join us in extending our deepest appreciation and gratitude to you for the help and courtesy you have shown towards our members and dear friends Raya and Sheftel Zak.

Mutual understanding and cooperation between the Bialystoker Home and the Hebrew Actors' Union have been known factors for decades, and we hope this relationship will continue for many years to come.

With best wishes to all for a healthy, happy New Year,

Hebrew Actors' Union
Herman Yablokoff, President
Jack Rechtzeit, Vice-President

LADY FISHER ACKNOWLEDGES CONDOLENCES

January 2, 1980

To the Editors:

Thank you for your letter. I have only just begun to reply to the letters and messages from all over the world.

I feel desolate. It is hard to accept that Sammy (Lord Fisher of Camden) is no longer with me. He was such a vibrant person, and although he received many honors, he was always a man of the people throughout his life.

He was always proud of his parents who came from Bialystok and of his Jewishness.

We were happy to visit your Home and see the wonderful work you all do.

My warm good wishes to you all at the Center.

Yours sincerely,
(Lady) Millie Fisher

UNITED JEWISH APPEAL OF GREATER NEW YORK, INC.

220 West 58th St., New York, N.Y. 10019

November 30, 1979

Dear Mr. and Mrs. Rybal:

My warmest congratulations upon the honor tendered to you at the testimonial dinner by the Bialystoker Center and Home. It was a fitting tribute to your lifelong careers of devoted service to your fellow Jews.

Your record of achievement as General-Secretary of the Center is outstanding, displaying an unusual sensitivity to the plight of those in need and marking you as a man passionately dedicated to the survival and welfare of Jews at home and in Israel.

For both of you the accomplishment of raising $80,000 at the dinner for the building of a Day Care Center in Kfar Tabor must be a source of great satisfaction. Nothing could be of more concern to us than the care which such a Center can provide for the young.

May you enjoy many more years of health and fruitful work on behalf of the Jewish people.

With all good wishes.

Sincerely,
Stephen Shalom
President

Dear Mr. Rybal:

My wife Claire and I congratulate you and your dear wife Molly upon being selected as the guests of honor at the Testimonial Dinner to be given by the Bialystoker Center and Home for the Aged on November 10, 1979.

We were truly delighted to learn that this honor was to be given you, since we know of no one more deserving of it than you.

I have known you all of the years that you have been associated with the Bialystoker Home. This takes in a span of more than thirty years.

I bear witness to the fact that during all these years, you have exerted your energies toward the welfare of the Bialystoker Home and the Bialystoker *landsleit*.

The success and fine reputation of the Home are in a great measure due to your efforts.

As a native Bialystoker, as one who has been connected with the Home from its very inception and represented it as its attorney from the beginning of my career, I appreciate the work and am thankful to you for it.

With all our best wishes for your continued good health and vitality,

I am most affectionately,

Philip Novick

NOTICE TO THOSE HOLDING BUILDING LOAN BONDS

In 1967, the Bialystoker Home asked for loans from its members to finance renovating our building. A large number of our friends still hold building loan bonds to whom we pay interest at the end of each year. It is necessary for us to have a correct address for each bond holder. If you have moved and we do not have your present address, please notify our office as soon as possible.

LETTERS TO OUR EDITORS

FEDERAL RESERVE BANK OF NEW YORK
New York, N.Y. 10045

October 31, 1979

Dear Rabbi Kronick:

I'm writing to thank you for the pleasant and enlightening tour of the Home and Infirmary that you gave to our Federal Reserve Bank of New York group last Monday. We were all very favorably impressed by the cleanliness of the facilities, the open and warm relationship that the residents appeared to have with the staff and with the satisfaction that the residents seem to have with the Home and its facilities.

I wish you well in the important work that you and the rest of the staff at the Home are doing.

Yours sincerely,
Thomas C. Sloane
Senior Vice President
and Senior Advisor

IBM
2 Penn Plaza
New York, N.Y. 10001

September 11, 1979

Dear Rabbi Kronick:

I would like to thank you for the courtesy shown Jerry Muller, Tim Horan and myself during our recent tour of the Bialystoker Home. The tour was quite informative and left no doubt in my mind as to the excellent care being given your residents. The staff was friendly and appeared genuinely concerned for the wellbeing of their charges.

I am sure the IBM employees will give generously to the United Way Fund so that the Bialystoker Home and all of the other agencies can continue their good work.

Once again, thanks and good luck.

Sincerely,
A.J. Cusimano
Program Support Manager

LOEB & TROPER
Certified Public Accoutants
270 Madison Avenue, New York, N.Y. 10016

September 21, 1979

Dear Rabbi Kronick:

Many, many thanks for the fine article you prepared about Tina and myself in the September 1979 issue of the *Stimme*.

The article was prepared beautifully and in a most concise and clear manner. You truly have wonderful talents for writing.

Many thanks again.

Sincerely yours,
Philip Machnikoff

BONWIT TELLER
1120 Avenue of the Americas
New York, N.Y. 10036

February 1, 1980

Dear Mr. Feinberg:

Thank you for a very interesting and informative tour of your facility.

It is apparent that the Bialystoker Home provides its residents with many vital services. During our tour we were impressed with the physical attractiveness and cleanliness of the Home and the genuine sense of caring evidenced in everything your staff does.

It is rewarding to know that our contribution to the United Way may, in some small measure, aid you in offering this fine service to your residents and to the community.

We wish you and your staff continued success.

Sincerely,
Lori Chaikin

THE LIBRARY OF CONGRESS
Washington, D.C. 20540

Exchange and Gift Division October 11, 1979

To the Editors:

It is my pleasure to acknowledge, with many thanks, receipt of the *Bialystoker Stimme,* September, 1979. We deeply appreciate your kindness in sending this material to the Library of Congress.

Sincerely,
Nathan R. Einhorn
Chief
Exchange and Gift Division

To the Editors:

I am trying to compile some information on my mother's family (as well as my father's) for my children and grandchildren.

I recall that at least forty years ago, my mother belonged to the Bialystok Society (or some similar name) in New York City. She came from Bialystok. Her maiden name was Schatzky, though I am not sure if this is the correct spelling. Her first name was "Fradel" and she was called that, or Frieda, or Fannie. Her married name was Moore which had been changed legally from Muravnik. I'm not sure if this, or Mowrovnik is the correct spelling. Names did get all mixed up. My mother's father's name was Abraham. He owned a brush manufacturing company and a textile company in Bialystok, or Vilna or Grodno. My maternal grandmother's name was Goldman before she married; she was called "Alta" after recovering from an illness.

All information you may be able to supply from your files, or other sources I could contact, will be very much appreciated.

Sincerely,
(Mrs.) Esther M. Stone
19021 Signal Butte Circle
Sun City, Arizona 85373

LORD SAMUEL FISHER OF CAMDEN

Lord Samuel Fisher, past President of the Board of Deputies of British Jews, and the son of Bialystoker parents, died several months ago at the age of 74.

Born on January 20, 1905 in London's East End, he was the son of a poor Jewish tailor.

An accountant by profession, Lord Fisher made his career in the diamond industry. A long time Labour Party supporter, he entered politics after World War II through London's local government. In 1953 he became the first Jewish mayor of Stoke-Newington. Following the reorganization of Greater London in 1965, Lord Fisher became the first mayor of the Borough of Camden. Subsequently, he was elected Chairman of the influential London Labour Mayors Association.

He was knighted in 1967 and in 1973 became a life Peer.

Lord Fisher served on the boards of numerous cultural and civic organizations, including the Jewish Association for the Physically Handicapped.

He and his wife, Millie, whom he married in 1930, kept their house open to Israeli V.I.P.'s, and their home was one of the important cultural centers of London.

In 1973 Lord Fisher became the President of the Board of Deputies of British Jews. In 1979, he was elected Chairman of the World Jewish Congress.

As President of the Board of British Jews, Lord Fisher gained prominence as an outspoken fighter against the National Front (the British Right Wing Extremist Group) and anti-Semitism throughout the world.

He was a much sought after speaker who knew how to keep his audiences interested and amused. He traveled widely, gathering funds for Jewish causes.

Lord Fisher was praised by many prominent individuals for his lifetime of service to world Jewry. Mr. Greville Janner, President of the British Board of Deputies and a member of Parliament said "Lord Fisher, or Sammy as he was affectionately called, was a devoted servant of Britain and a member of the Jewish community. He imbued people with a spirit of good nature and good humor and achieved their willing cooperation. He was a man of great courage. Throughout his leadership, he was physically unwell and usually in pain. But he hid it all behind a smile while continuing to devote his life to the service of the community through the Board."

In Jerusalem, World Zionist Organization chairman Leon Dulzin issued the following message: "The executive of the World Zionist Organization and the Jewish Agency for Israel is saddened by the passing of Lord Fisher of Camden, a great and revered leader. We join British Jewry in mourning the loss of one of its most eloquent representatives and staunch supporters of Israel."

In New York, Secretary of Commerce Philip Klutznick, former president of the World Jewish Congress, said: "A fine man has been lost to us. As chairman of the governing board of the World Jewish Congress and president of the Board of Deputies of British Jews, Lord Fisher's generosity and graciousness of spirit earned him the respect and affection of all who were privileged to work with him."

Lord Samuel Fisher

A couple of years ago, the Bialystoker Center and Home had the privilege of a personal visit by Lord and Lady Fisher who were shown our facilities and were deeply impressed by the quality of patient care. Lord Fisher was particularly proud of his Bialystoker lineage. Several articles about his life appeared in previous issues of the *Bialystoker Stimme*.

To his widow and other surviving relatives, our officers and directors express their deepest condolences. They and we have lost a great champion of Jewish causes.

BIALYSTOKER CENTER AND HOME CONDUCTS SUCCESSFUL ANNUAL THEATRE BENEFIT AT AVERY FISHER HALL OF LINCOLN CENTER ON SUNDAY, SEPTEMBER 16, 1979

After months of careful preparation and a most enthusiastic response by many organizations and individuals, the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged achieved yet another smashing success with its Annual Theatre Benefit held Sunday, September 16th, 1979, at Avery Fisher Hall of Lincoln Center.

The show titled "A Song of Peace", in honor of the Israel-Egypt Peace Treaty, was produced by Ada Einhorn of Encore Artists.

Jackie Mason, well-known comedian with a unique brand of entertainment; Herman Malamood, leading opera star of the City Center and well-known cantor; Esther Tobi, a glamorous singer in many languages; and Mary Soreanu, international Jewish singing star, comprised the line-up of performers. A full orchestra gave a concert and accompanied the entertainers.

Because of the high quality of the performances and the harmonious blend of musical and comedic offerings, the show was well received by a sell-out audience.

We wish to announce that next year's theatre program will take place on Sunday, September 28th, 1980, at Avery Fisher Hall.

37TH ANNUAL MEMORIAL MEETING IN MEMORY OF 60,000 BIALYSTOKER MARTYRS, HELD SUNDAY, FEBRUARY 10TH, 1980

Rubin Bindler, Hon. Pres., lights candle for deceased members.

Sam Solasz, President, lights candle for Israel's fallen soldiers.

The 37th Annual Memorial meeting in tribute to 60,000 Jewish martyrs of Białystok and vicinity during World War II was held at the Bialystoker Center in New York on Sunday, February 10, 1980.

Izaak Rybal, General Secretary, introduced Louis Silver, Culture Chairman of the Bialystoker *landsmanschaft* and the Executive Director of the Workmen's Circle Home for the Aged in New York, who chaired this assembly. Mr. Silver made mention of various events taking place on the world scene suggesting that there still remain hostile forces against the Jewish people.

Cantor Harry Feinberg, Executive Director of the Bialystoker Center and Home, sang a number of ghetto songs and recited appropriate psalms and memorial prayers. He was accompanied at the piano by Sonia Eidus.

Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, recited a chapter of Psalms, announcing that for the first time a special candle would be lit in memory of those officers and members who passed away during the last year. Lighting another candle commemorating the fallen soldiers of Israel in four wars had been instituted as a regular part of the Yizkor assembly several years ago. President Sam Solasz lit this candle and Honorary President Rubin Bindler lit the candle for the deceased members.

Chairman Silver introduced the guest speaker, Dr. Szymon Datner from Warsaw, who was especially invited by the Bialystoker Center to come to New York and work on the Bialystok Memorial Volume which our Center is sponsoring. Having personally experienced the Bialystoker Ghetto and having fought with the Resistance Fighters against the Nazis, Dr. Datner provided an interesting glimpse of various fateful decisions by the Bialystoker Ghetto *Judenrat,* the Jewish Council with authority over the lives of the Ghetto inhabitants, and by the Jewish police force. He pointed out several illustrations of great courage and others of cowardice.

Mr. Rybal, explaining why the Bialystoker Center is independently issuing a memorial book, made an appeal for the Bialystok Yizkor Book calling upon the following to light six large candles in memory of the sixty thousand Jewish victims of the Nazi massacre in Bialystok: Fania Posniak, Riva Pytluk, Lola Wilenski, Paul Chorowski, Eva Kostre, Masha Lynn, who suffered during the war.

In attendance were Herman and Lucy Lach, parents of Benjamin Lach, who is currently in a Texas prison. Mr Rybal reiterated our commitment to do everything possible on behalf of Benjamin Lach, who we believe deserves early release from custody. The parents were greatly encouraged by the ongoing resolve of the Bialystoker Center in helping their son.

The audience left at the conclusion of the Memorial Meeting in the late afternoon, filled with recollections of the beautiful hometown they so loved and tragically lost.

The audience at the 37th Memorial Meeting reciting prayers for the 60,000 Bialystoker martyrs.

THE BIALYSTOKER SHUL IN NEW YORK

In 1978, the Bialystoker Synagogue on the Lower East Side of Manhattan celebrated its 100th anniversary. It was originally formed by Bialystoker *landsleit,* called at first the Chevra Anshei Chesed of Bialystok, in a first-floor loft on Hester Street. It later moved to a house on Orchard Street which was converted into a small synagogue.

Another group of Bialystoker *landsleit* organized the Adas Yeshurun Congregation in 1893, located on Grand Street. Both synagogues became too small to accommodate all the newcomers, so the Anshei Chesed Congregation bought the Methodist Church and surrounding land at 7-11 Willet Street. The two Chevras merged under the name of Beth Hakneses Anshei Bialystok Congregation.

In 1950, under the aegis of Rabbi Mitchel S. Eskolsky with Judge Saul Price as President, the mortgage of the synagogue was eliminated and the building renovated. According to historical experts, the edifice which houses the synagogue was built in 1826, and is probably the first house of worship in the United States to be erected of large stones. Both the State of New York and the Federal Government designated the synagogue a landmark in 1972.

There are four morning daily *minyanim,* and a very large attendance at the evening services, as well as highly active affiliated groups, a men's club and a sisterhood. Rabbi Yitzchak Singer continues to serve the *shul* as its spiritual leader.

During the past century, the Bialystoker Synagogue has developed an enviable record of service to the Jewish community, and has assumed a well deserved position of leadership in the city.

BAT MITZVAH

On Saturday, April 19th, 1980 Miss Nanci Olstein will celebrate her *Bat Mitzvah* in Fairfax, Virginia.

Miss Olstein is the daughter of Mr. and Mrs.

Nanci Olstein

Myron Olstein and granddaughter of our devoted Trustees, Abe and Dora Mintz.

Our officers and directors extend their heartiest congratulations and best wishes to Mr. and Mrs. Mintz as well as to the *Bat Mitzvah* girl and her parents. May they enjoy many more *simchas* in their family.

SOME THOUGHTS ON ALIYAH

by Jerry Mink

In your recent letter you requested information about what is happening to Yamit and the situation here. I therefore hope that you will make this answer available to our *landsleit* and friends.

It has been over three years since I made my decision to 'come up' and live in our homeland. As you and my friends and family know, the decision to make *Aliyah* was very difficult. It meant leaving behind my immediate contact with my children, friends and family, plus discarding a business I had developed over a 25 year period.

I can't say it was easy; the decision to make Aliyah took me three years to finalize. The assorted disappointments, problems, adjustments and frustrations since arriving in Israel are a daily trial and challenge.

But I am convinced more than ever that if we are going to have a homeland to call our own, after 2000 years of wandering, we must have Jews living here, and all the excuses not to come are pathetic. Our country will never be established by sending checks — that is the easy way.

What we need in Israel is Jews settling there.

There would be no discussion presently about giving up Judea-Samaria and half of Jerusalem if we had half a million people living there now. Jews, why haven't you come? Jerusalem has been liberated now over twelve years. Jews, why haven't you flocked here to retrace the steps of our forefathers Abraham, Isaac and Jacob?

As stated previously I live in Yamit, facing in the near future the necessity of abandoning my home to "The Camp David Compromise". Would this have been possible if we had 25,000 Jews living here in this 'Jewel in the Desert' instead of 3,000, half of which are army families whose life style is very mobile. Other compromises would have been worked out besides giving up defensible borders, plus surrendering an oil supply, part of which Israel discovered and developed, sufficient to accomodate half of our needs.

After one hundred generations of appealing to God, He has once again shown that we are His chosen people. Our generation has been blessed to witness another one of His miracles — returning to our land.

The only major supply of *Aliyah* Jews lies in the United States and Canada. The clock is ticking. In 31 years since the reestablishment of the State of Israel less than one percent of Jews have chosen to come up to Israel to live. Even more unbelievable is that less than ten percent have even visited our land.

I appeal to you to join me in the only real purpose in our generation, to settle in the Land of Israel.

ANNUAL THEATRE BENEFIT

For those members and friends who did not receive tickets last year to our Annual Theatre Benefit, and would like to attend this year's show on Sunday, September 28th, please contact Mr. Rybal or Hannah Reich at Bialystoker Center, 228 East Broadway, 212-475-7755.

DELEGATION FROM BIALYSTOKER CENTER AMONG MAX RATNER'S GUESTS AT 26th ANNUAL AMERICAN ISRAEL CHAMBER OF COMMERCE DINNER-DANCE

Our Bialystoker *landsman,* Max Ratner of Cleveland, President of the American Israel Chamber of Commerce and Industry, invited a delegation from the Bialystoker Center in New York as his guests at the 26th Annual National Dinner-Dance held at the Waldorf Astoria on Tuesday, November 13th, 1979.

The Bialystoker delegation consisted of Mr. Izaak Rybal, General Secretary, Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, Dr. Szymon Datner, invited to the Bialystoker Center from Warsaw to work on the Bialystok memorial volume, and Yedidiah L. Hamburg, Vice Chairman of our Board of Directors.

Following an unusually lavish smorgasbord, and during the sumptuous dinner, the audience, composed of hundreds of leading American businessmen, heard a special address by United States Ambassador Robert S. Strauss, on the importance of improving American trade relations with both Israel and Egypt. The Egyptian Ambassador to the United Nations, Dr. A. Esmat Abdel Meguid, was in attendance, demonstrating the improved relations between Egypt and Israel. The Economic Minister of Israel, Mr. David Rotberg, also addressed the assembly.

The purpose of the American Israel Chamber of Commerce is to strengthen economic ties between the United States and Israel. As its President, our good friend Max Ratner is at the forefront of efforts to improve Israel's trade and financial situation.

The Bialystoker Center is proud to enjoy Mr. Ratner's friendship and support as well as to be included in his activities.

ANNUAL FAMILY BREAKFAST FOR FAMILIES OF RESIDENTS HELD SUNDAY, OCTOBER 21, 1979

A group of our residents' relatives gathered in the auditorium of the Bialystoker Home on Sunday, October 21, 1979, for the purpose of exchanging information and views about how our Home provides care for our patients.

Mr. Yehoshua Schachter, Administrator of the Home, introduced the following department heads and staff consultants involved in patient care: Dr. Morris Shorofsky, Medical Director; Florence Lookretis, RN, Director of Nursing Services; Sonya K. Essin, Social Worker; Bronia Skorka, Director of Food Services; Mifa Rogoff, Director of Activities; Charlotte Brugmann, Physiotherapist; Deborah Goodman, Speech Pathologist; Izaak Rybal, General Secretary; Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain; Cosimo Mastropierro, Director of Housekeeping and Maintenance, and George Cau, Medical Labor Relations Consultant. Each of these speakers presented a description of his or her department's contribution to the well-being of our residents.

In addition to the residents' families, a delegation of the Bialystoker Ladies Auxiliary also attended.

Mr. Schachter reported on our various efforts to modernize the physical plant as well as to institute new or revitalized rehabilitative programs. He stressed the importance of viewing each resident as a total human being whose needs must be met by a wide range of helping disciplines.

An opportunity was then presented for the audience to ask questions and to express opinions about the care their relatives are receiving at the Bialystoker Home.

This breakfast is conducted once a year so that our administration and staff will keep in touch with the opinions and wishes of our patients' families.

ROSE SOLASZ TO BE HONORED BY HOLLIS HILLS CHAPTER OF HADASSAH ON APRIL 16th WITH "IMA" AWARD

The Hollis Hills Jewish Center Chapter of Hadassah will honor our First Lady Rose Solasz, as an *"Ima"* at its Youth Aliyah luncheon on Wednesday, April 16th, 1980.

The funds raised at this luncheon will help maintain a child in Israel for one year.

Mrs. Solasz served as President of the Hollis Hills Jewish Center Hadassah Chapter from 1976-78. Prior to that she was its Vice President of Fund Raising, helping her chapter win many special awards. Besides her devotion to Hadassah, Mrs. Solasz is involved with the Israel

Rose Solasz

Bond program. In November, 1978, she was honored by the Bialystoker Center and Home for the Aged for her efforts and purchases of Israel Bonds.

Her love for the Jewish people keeps her closely affiliated with the Bialystoker Center and Home, the Sephardic Brotherhood, and the Sisterhood of Hollis Hills Jewish Center. In 1978 she was selected as Honoree of the UJA-Federation Joint Campaign.

Our officers and directors are very proud of Rose Solasz and, needless to say, her husband Sam who is our President and inspiration. May both of them be able to continue their important activities on behalf of Israel and American Jewry for many years to come.

GERING FOUNDATION MAKES SECOND GRANT TO BIALYSTOKER CENTER IN MEMORY OF GEORGE GERING

We reported in a previous issue of the *Bialystoker Stimme* that the family of the late George Gering, who was our Director and supporter for many years, made a generous contribution in his memory to finance renovating our central dining room. At that time, Mr. Gering's sons, Norman and Sheldon, indicated that they intended to make additional contributions to our Home toward this remodeling project.

We are happy to report that in December, 1979, the Gering family graced our institution with a contribution of another $5,000 in memory of their husband and father. Mrs. Edith Gering, the widow, lives in Florida and continues to be an ardent friend of the Bialystoker Center.

As those of our readers who have had the opportunity to visit our Home in recent months know, our main dining room has been completely redecorated with new tables, chairs, lighting, wallpaper, and other features. This is part of a comprehensive program to modernize and improve the aesthetic appearance of our building.

All of us who knew and respected George Gering are deeply grateful to his sons for perpetuating their father's memory in this meaningful way which is bringing cheer to our elderly residents.

The Gering Family in the newly furnished dining room. Top row (l. to r.): Norman, Sandy, Sue and Sheldon Gering. Front row (l. to r.): Rachel, Jennifer, Mrs. Edith Gering, Bret and Craig Gering.

The Gering Family standing outside newly remodeled dining room dedicated to the memory of George Gering. Above the entrance is a dedication plaque.

EVA GRYNGAUZ, OF SOUTH AFRICA AND ISRAEL VISITS NEW YORK

In November, 1979, Mrs. Eva Gryngauz, our Bialystoker *landsfrau,* paid a visit to New York on her way from South Africa to Israel. She has homes in both countries.

She met with our General Secretary, Izaak Rybal, Mrs. Rybal and Raya Zak, our Trustee, and renewed

Izaak Rybal, Eva Gryngauz and Raya Zak

her friendship with the Bialystoker Center and Home in New York. We have enjoyed Mrs. Gryngauz's support for many years, a tradition she has continued which was started by her late husband, Eli Gryngauz. Her parents were Bialystokers, and in expressing her solidarity with our organization, Mrs. Gryngauz is also paying tribute to their memories.

Before leaving, she gave Mr. Rybal a generous donation for the Rybal Day Care Center in Kfar Tabor.

We are grateful to Eva Gryngauz for her ongoing concern for the humanitarian purposes of our institution.

BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

by Rose Finkelstein, President

As President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, it gives me great pleasure to report that since our opening meeting on September 9, 1979, for the 1979-1980 season, we have been very active and successful.

As usual, the meetings for this year started with a delicious luncheon prepared and served by Mrs. Skorka and her staff. For this, they all deserve and receive our heartfelt thanks. Many of our members brought their friends, who made generous donations. In addition, many of these "friends" became members and are now active in the organization.

As a result, the turnout at our regular Monday meetings has increased and is very gratifying to me and all our officers. In fact, on days when I did not expect to see many members because the weather was bad, I was very agreeably surprised to come in and find the room crowded. I only hope that this trend continues and the Ladies Auxiliary keeps on growing.

This year has also seen an increase in our Life Membership Program. Many of our old and new members have become life members. Our feeling is that once you become a life member, we know that you will continue to come to our meetings and be active in the program. This gives all of us great pleasure because we enjoy seeing you each week.

As you all know, our Annual Bazaar was held in December. After all the hard work put into this endeavor by many of our members and friends, I am able to report, with pride, that we had a net profit of over $4,000. This must be considered a financial success and I take this opportunity to thank everyone for their help. Special thanks must be given to Mr. Harold Talin who, as usual, was our chairman and I, for one, appreciate all he did to help us obtain this success. Thanks are also due to Hilda Sloyer, Celia Plocki, Bella Nosoff, Ruth Winston, Bertha Gitlin, Regina Feit, Martha Ambus, Ruth Blumberg, Betty Tobias, Isadore Zalewitz, Bertha Topolski, Martin Rosenberg, Betty Zablowitz, Diana Wagman, Rose Ecker, Helen Freiberg, and Diana Medvedev, who is not a member of the Auxiliary, but worked very hard. I also feel that a special vote of appreciation should be given to Jean Gellis who worked very hard to secure a cash register we so badly needed.

I want to take this opportunity to let our kitchen and dining room staff know how much we appreciate their work in feeding us so well and graciously during the Bazaar. Also to Cosimo and his maintenance staff for helping us set up the merchandise in the auditorium. Last, but not least, our heartfelt "thank you" to Dinah Farber, Mrs. Modetsky, Mrs. Feuer, the Wagman family, Esther Kaplan's daughter and all other individuals and companies who supplied us with the merchandise which we sold. At this point, I want to sincerely apologize to anyone whose name I might have inadvertently failed to mention. Believe me, I want to express my greatest appreciation to all of you.

We are now in the midst of planning activities for the remainder of the year. We have discussed having a possible luncheon sometime in March, for which tickets will be sold. You will all be advised when final arangements have been made. We hope this will be a very enjoyable and successful event.

The Auxiliary has also made plans to spend five days and four nights at the Hotel Gibber in Kiamesha Lake. This will start after breakfast on June 2nd and end after breakfast on June 6th; in other words, Monday through Friday. The nominal rate of $122.00 will include transportation to and from the hotel, deluxe rooms (two in a room), and all meals. All tips are included in the above amount. Anyone interested in joining us should contact the Ladies Auxiliary. The reservations will be on a first come, first serve basis, because we are limited to no more than 45 or 46 persons (1 busload). Hope to see you all there.

Although our membership has increased, I am sorry to have to report that we lost two valued and beloved members recently. I want to express our sympathy and condolences to the families of Anna Berman, whose mother, Bessie Morrell, was a founder of the Ladies Auxiliary and the Home; and Fanny Erenthal, who was our hostess, greeting and serving us so willingly with a great big smile. They will always be remembered with love and affection by everyone who knew them.

We also wish to extend our sympathy to Mollie Bargalofsky, a life member, who recently lost her beloved husband. May she never know of any more sorrow.

I now close this report by wishing everyone a healthy and kosher Passover.

BIALYSTOKER HOME AUDITORIUM RENOVATED AS PART OF OVERALL MODERNIZATION PROGRAM

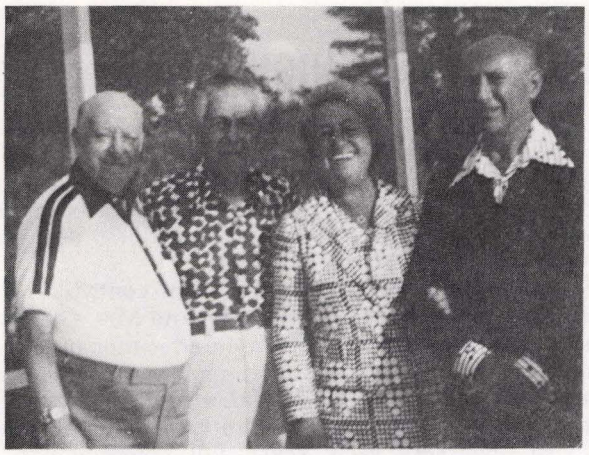
We are pleased to announce that our auditorium, the scene of our Board of Directors meetings and residents' entertainments and parties, has been renovated with new, elegant chandeliers and better lighting. In addition, a new ceiling has been installed as well as new wallpaper.

Redecorating the auditorium is yet another step in the overall modernization program launched by our Board of Governors in 1979. The readers of the *Stimme* will recall that our central dining room was remodeled, thanks to a grant from the Gering family, in memory of their husband and father, George Gering. Before that, new lighting was installed on all our residents' and patients' floors, including the corridors and some of the rooms.

There are still additional areas in our building requiring refurbishment. We call upon our good members and friends to contact Mr. Izaak Rybal, General Secretary, at 212-475-7755, if you are interested in sponsoring a particular renovation project. In this way, you will bring happiness and added dignity to the lives of our elderly residents, and you will also support our worthy institution.

APOLOGY

We apologize to Mrs. Edith Gering of Miami Beach, Florida, for omitting her New Year greeting in the September, 1979 issue of the *Stimme*.

Izaak Rybal, Rubin Bindler, Rose and David Goldberg

MR. AND MRS. RYBAL RENEW TIES WITH BIALYSTOKER LANDSLEIT IN MIAMI BEACH

Our General Secretary and his wife, Izaak and Molly Rybal, spent their most recent vacation in Miami Beach, Florida. As our readers know, the Rybals use their vacations not only for personal rest and enjoyment, but also to strengthen the ties of the Bialystoker Center in New York with *landsleit* in the area they are staying.

Many of our members have moved to Miami Beach and now make it their home. On January 3rd, a large group of *landsleit* who survived the Holocaust participated in organizing "The Club of Bialystoker Friends and Vicinity in Miami Beach." This group will conduct various functions throughout the year, maintaining a sense of solidarity among our members in Miami Beach.

An executive committee was formed consisting of Sam Chuden, Chairman; Sam Bass, Vice Chairman; Aron Fainman, Secretary; Alex Utiansky, Treasurer; and Joseph Dobryman, Trustee. Mr. Rybal congratulated the members of the new organization, pledging the supportive services of the Bialystoker Center in publicizing its activities and eliciting the participation of the local membership.

The Rybals visited Mr. and Mrs. David J. Goldberg of Miami Beach, and together they paid a condolence call on our Honorary President, Rubin Bindler, who spent several weeks with his children in Miami Beach following the sudden passing of his wife, Minnie.

Among the other *landsleit* the Rybals saw during their vacation were Mr. and Mrs. Abe Gordon, Mrs. Edith Gering, Mr. and Mrs. Max Mishkoff, and their children, Ruth and Dr. Sylvan Goldin, and Mr. and Mrs. David Hein.

A more detailed article on this subject appears in the Yiddish section on page 8.

(L to R:) Barney and Sally Sacks, Fanya Mishkoff, Molly Rybal, Max Mishkoff

CLUB OF BIALYSTOKER FRIENDS AND VICINITY OF MIAMI BEACH, UNDER AUSPICES OF BIALYSTOKER CENTER IN NEW YORK, APPOINTS EXECUTIVE OFFICERS

We wish to inform any of our members and friends planning to visit or to stay in the Miami area tht there is a newly formed Club of Bialystoker Friends and Vicinity of Miami Beach which will attempt to keep our Bialystoker contingent in that area together.

If anyone wishes to contact the newly elected officers of this organization, the following are their names and how to get in touch with them:

Sam Chuden, President
250 174th St., Apt 302
N. Miami Beach, Fla. 33160
305-931-5074

Sam Bass, Vice President
2025 N.E. 164th St.
N. Miami Beach, Fla. 33162
305-947-9640

Alex Utianski, Treasurer
230 174th St., Apt. 2114
N. Miami Beach, Fla.
305-931-3197

Aron Fainman, Secretary
250 180th Dr., Apt. 308
N. Miami Beach, Fla. 33160
305-932-6935

Joseph Dobryman, Trustee
(Temporary address and telephone)
Pembroke Lakes, Bldg. 3, Apt. PH9
305-431-6621

TO ALL BIALYSTOKER ORGANIZATIONS THROUGHOUT THE WORLD

The Bialystoker Center in New York requests that the officers of Bialystoker organizations throughout the world send to us short articles about their organizations' activities, including information such as when the organization was founded, the names of the officers, as well as photographs of their executive bodies. These materials, if appropriate, will be published in our Bialystok memorial volume, which our Center in New York is preparing. We ask our *landsleit* in all lands to respond to our request right away.

Please send the materials to:

Bialystoker Center Book Committee
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002

DEDICATION OF MARTIN AND NATALIE GINSBURG HIGH SCHOOL

On September 10, 1979, a memorable ceremony was held in Yavne, Israel — the dedication of the Martin and Natalie Ginsburg Comprehensive High School. Martin Ginsburg is an Honorary Vice-President of the Bialystoker Center and Home. Approximately 300 members of the student body participated in this event which opened the fourth facility donated by Mr. and Mrs. Ginsburg, of Tenafly, New Jersey and Miami Beach, Florida, to the children of Israel.

The joy of this occasion was enhanced by the performance of a children's choir, with readings from the Bible in Hebrew and English, and an exuberant song and dance performance by the students of the school. The Mayor of Yavne extended greetings and thanks to the Ginsburgs who also received gifts and other mementos of this day. The Martin and Natalie Ginsburg

Martin and Natalie Ginsburg join with Israeli youngsters in celebration of opening of pre-kindergarten in Rosh Haayin.

Comprehensive High School is a project of the Israel Education Fund of the United Jewish Appeal.

The Ginsburgs could not have selected a more appropriate site for their high school than Yavne, the ancient capital of learning for the Talmudic sages and scholars, that still retains this tradition and respect for learning. The expanding modern town, lying halfway between the industrial centers of Tel Aviv and Ashdod, was established in 1953 by new immigrants from Yemen, North Africa and Eastern Europe. It has a population of more than 12,000, employed in industry and agriculture, and of which approximately 60% are under the age of 30. Thus, one of Yavne's most important needs was for a Comprehensive High School. This need was met by Martin and Natalie Ginsburg.

This High School is a co-educational facility, accommodating over 750 students in 24 class rooms, workshops and science laboratories. As a Comprehensive High School, it offers a vocational training program including courses in metal work, machine shop, electronics, and home economics, that equips students to enter a trade, as well as offering full academic courses for college matriculation.

The Ginsburg Comprehensive High School joins the existing Cultural and Sports Center and Library, also projects of the Israel Education Fund, to complete the necessary facilities for a full educational and communal life for the people of Yavne.

Along with making an important contribution to the education of Israel's youth, Mr. and Mrs. Ginsburg have also played a major role in the education of Israel's children with their previous sponsorship of three prekindergartens — in Haifa, Yahud and Rosh Ha'ayin. By starting children on the path of a meaningful education in their very early years, full potential can be reached and advantage taken of future educational opportunities. Through the Ginsburgs' generosity, this opportunity was provided in three additional towns.

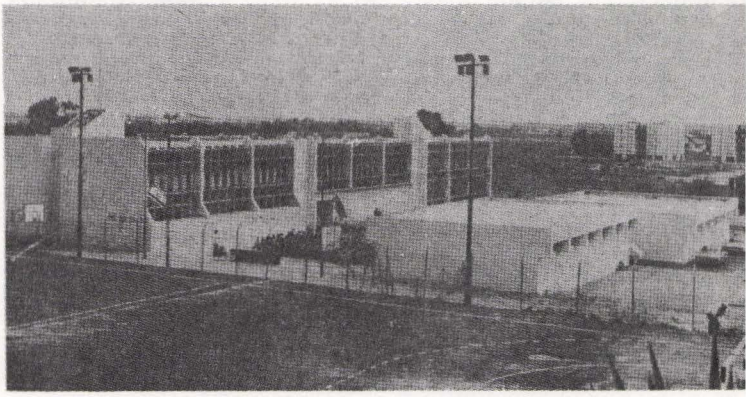
Both the Ginsburgs have been extremely active in philanthropic life in the Englewood, New Jersey area. They have participated in a leadership role in the local United Jewish Appeal, the local United Jewish Fund,

Ribbon cutting ceremony brings community members, youngsters and educators to a notable event.

and in Israel Bond Drives. They are also very generous benefactors of our Center and Home for many years.

Our officers and directors wish Martin and Natalie Ginsburg many more healthy and happy years together. May they continue their excellent work on behalf of Israel and our Home.

Overview of newly constructed Comprehensive High School, Yavne, Israel, which serves 750 youngsters.

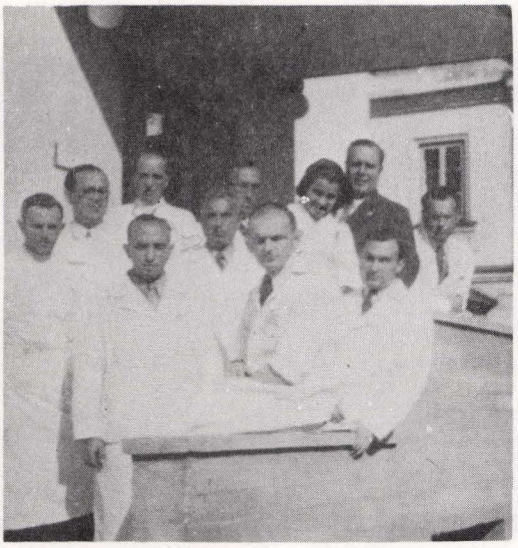
DR. NACHMAN KACEN OF CLEVELAND REMINISCES ABOUT HIS EARLY MEDICAL TRAINING IN BIALYSTOK

I believe that the enclosed original photo of the staff of the Jewish Hospital in Bialystok and my notes will prove interesting for many of your readers.

The significance of the photo is that the hospital's medical staff were photographed in Bialystok in 1938, one year before the start of the Holocaust.

The photo shows the long term Administrator, Mr. Kniazew. Among the physicians I recall the names of Dr. Tuvia Cytron, at present a physician in Israel; his cousin Dr. Cytron, and the *Feldsher* Judl Ozder's son, Dr. L. Ozder, and myself as a student intern. The Jewish Hospital in Bialystok served mostly Jewish patients from the city and its surroundings. It was financed by the Jewish community and city.

Its Medical Director, Dr. Kaplan, was a cardiologist from Warsaw. His assistants were Dr. Kramin

In front row: Dr. L. Ozder (far left); Dr. Tuvia Cytron, Dr. Kacen (3rd & 4th from left); Mr. Kniazew is standing in the rear in business clothes.

and Dr. Ozder. The Director of the Surgical Department was Dr. Trejwusz. The staff was augmented by voluntary physicians — interns and residents — always having numerous vacation time.

The hospital was a helpful and important institution for medical students and young physicians. Dr. Jacob Sokol from Los Angeles also served as a resident. The conferences and grand rounds directed by Dr. Kaplan or his assistants were of a high standard, serious and didactic. We medical students acquired a lot of knowledge and experience.

Your own Medical Director, Dr. Morris Shorofsky, graduated from the Basel Medical School in Switzerland. I graduated during the war and for five years practiced as a resident at the Civic Hospital at Basel Burgerspital.

May I thank Mr. Max Ratner of Cleveland who fully deserves your recognition. Former Bialystokers, the Ratners are leaders of the large Jewish community in Cleveland. Max's cousin, Albert Ratner, is the President of Cleveland's Jewish community. The entire family is very charitable.

When I decided to move from New York to Cleveland in 1957, a completely strange city for me and my family, the Bialystoker Center was instrumental in my acquaintance with the Ratner family.

The late founder of the Bialystoker Center, David Sohn, gave me a letter of recommendation to the late Leonard Ratner, who was the patriarch of the family at that time.

I was very warmly received and was given helpful advice. I feel obliged and grateful to the Ratner family.

With friendly greetings,

Dr. Nachman Kacen

RUBIN BINDLER, HONORARY PRESIDENT, CONTINUES HIS ANNUAL CUSTOM OF DONATING MONEY IN HONOR OF HIS BIRTHDAY

Many of our members and friends know that Honorary President Rubin Bindler has selflessly given of his time and resources to help us provide that quality of care for our elderly residents which has given the Bialystoker Home a wonderful reputation.

Mr. Bindler's family and friends have established a beautiful custom — annually donating a substantial sum to our Home in honor of his birthday on *Shabbos Hagodol* — the "Great Sabbath" immediately before Passover. For Rubin Bindler, for us and for all Jews alike, *Shabbos Hagodol* is indeed great because it heralds the holiday marking the liberation of our people from physical and spiritual bondage and within our institutional family, it commemorates the birth of a good man in our midst.

Although Mr. Bindler suffered a tragic loss this year with the sudden passing of his wife Minnie, he still felt it important to observe his annual custom.

In the name of our officers, directors and residents, we extend to Mr. Bindler best wishes for many happy returns of the day. May he together with his family and friends, celebrate this joyous occasion and continue their worthy tradition of helping our institution.

MR. YEHOSHUA SCHACHTER ADVANCES TO FULL MEMBER IN A.C.N.H.A.

The Adminstrator of the Bialystoker Home for the Aged, Yehoshua Schachter, formerly a nominee of the American College of Nursing Home Adminstrators, has satisfactorily fulfilled all the requirements for advancement to Member in the College.

In a letter dated January 16th, 1980 from Nicholas D. Demisay, President of the A.C.N.H.A., Mr Schachter was congratulated for his continued effort for self-improvement through education and involvement in this community.

A special Member Certificate was sent to him. Mr. Schachter is now entitled to use fully his membership prerogatives to vote, hold office and participate in all A.C.N.H.A. activities.

PHILIP KLUTZNICK, A BIALYSTOKER, IS NEW SECRETARY OF COMMERCE

On January 9th, 1980, Philip Klutznick was sworn in as the new Secretary of the United States Department of Commerce.

The *Bialystoker Stimme* reported in its September, 1975 issue that Mr. Klutznick's mother came from Bialystok, while his father was born in Grodno. We received a number of letters from him expressing appreciation for our interest in his Bialystoker background, stating that he was familiar with the Jewish community in pre-war Bialystok.

Philip Klutznick's name is well known in the American and Jewish communities for many years. Before being named by President Carter as Commerce Secretary, Mr. Klutznick was President of the World

Philip Klutznick

Jewish Congress and very supportive of the peace treaty between Israel and Egypt. His voice has been raised on behalf of achieving a comprehensive peace settlement in the Middle East.

Mr. Klutznick has been a prominent Chicago attorney and businessman. His years of experience and his understanding of the intricacies of the American business system make him expertly equipped to deal with the problems under the jurisdiction of the Commerce Department.

He has had an extensive background in humanitarian and civic affairs. Appointed by former President Ford as a member of the President's Advisory Committee on Indo-Chinese refugees, he assisted in the resettlement of thousands of people fleeing Southeast Asia. He has been the President of B'nai B'rith, a Trustee of the Eleanor Roosevelt Institute and Adlai Stevenson Institute for International Affairs, as well as a Commissioner of the Federal Public Housing Authority.

The Bialystoker Center in New York is very proud that one of our *landsleit* has achieved one of the highest positions in the United States Government. We congratulate Secretary Klutznick on his appointment and wish him much success as one of the principal economic advisors of the President.

MAXWELL DANE VISITS BIALYSTOKER HOME

Recently the Bialystoker Center and Home had the privilege of welcoming Mr. Maxwell Dane, retired founder of Doyle Dane Bernbach, Inc., an advertising agency, after a number of years since his last visit. Mr. Dane, son of the late Abraham and Sophie Dane, who were Bialystoker *landsleit,* and residents of our Home, came to meet with General Secretary Izaak Rybal and Rabbi Lowell S. Kronick primarily to discuss what options were available to the Bialystoker Center in facilitating the early parole of Benjamin Lach from his Texas prison.

In addition, Mr. Dane was interested in observing the Home since he had not seen it after it was renovated in 1968.

In connection with Benjamin Lach, Mr. Dane made various approaches to several leading officials of the Anti-Defamation League of B'nai B'rith to determine whether there were any anti-Semitic implications

Yehoshua Schachter, Maxwell Dane, Izaak Rybal

in Mr. Lach's prolonged incarceration. Mr. Dane shared with our officers the tentative conclusions of the ADL that it would be more fruitful to pursue other avenues in winning Benjamin's freedom.

Mr. Rybal later gave Mr. Dane a complete tour of our facilities which greatly impressed our visitor. One interesting feature particularly close to Mr. Dane's heart was a plaque above the entrance to our dental clinic on the 7th floor. This plaque read "Donated by Abraham and Sophie Dane". This underscored the close relationship of mutual support and assistance which the Bialystoker Home and the Dane family has enjoyed for many years.

Several weeks later, Mr. Dane sent a most generous donation to our Center and Home in appreciation of the high quality of services which he observed during his visit. We may justly be proud that we have earned Maxwell Dane's friendship, a man who is well known in many American Jewish organizations, profoundly committed to his people, faith and Bialystoker heritage.

JUDGE PHILIP NOVICK — A RETROSPECTIVE ON THE OCCASION OF HIS 90th BIRTHDAY

The Bialystoker Center and Home for the Aged takes great pleasure in congratulating Philip Novick on his 90th birthday, April 3rd, 1980. Judge Novick, as the attorney for this institution for many years, was instrumental in arranging for the incorporation of the Bialystoker Center and Bikur Cholim, Inc. in 1928. Long before then, as a toddler on his father's lap, he was already frequently attending the early meetings of the Bialystoker *landsleit* as they strove to organize for the benefit of the elderly and the needy. In the following paragraphs, the *Bialystoker Stimme* would like to present a retrospective of Philip Novick's life as it has touched the Bialystoker Center and Home.

Mr. Novick was born in Bialystok on April 3rd, 1890. Two years later he arrived with his mother Fannie in the United States, having been sent for by Samuel Novick, their father and husband, who had earlier emigrated to America.

The family ultimately moved to the Lower East Side, where the father became friendly with other Bialystokers in the neighborhood. Eventually he became active in several Bialystoker organizations. Whenever Samuel Novick attended a meeting or an affair of such an organization, he took his little son Philip with him.

The first Bialystoker society that Mr. Novick remembers was the Bialystoker Unterstitzung Verein Somach Noflim. They would hold their meetings in a building on East Broadway that was used as a dance hall, a meeting place for societies, a catering hall for parties, and even as a place of worship. He remembers attending services there on Sabbaths and holidays with his father. He celebrated his Bar Mitzvah there. That building was where the Forward building later stood.

After graduating from law school and being admitted to the Bar, he worked for several lawyers for a number of years, then opened his own office in 1915. He performed all legal services for the Bialystoker organizations, and since they were unable to pay his fee, he performed these services without charge.

Among the services Mr. Novick performed on behalf of the Bialystoker societies were: obtaining a certificate of incorporation for the Bialystoker Center and Bikur Cholim, Inc.; taking title to two one-family houses (228-230 East Broadway, New York), purchasing the Bialystoker Center; making contracts with the various contractors for the demolition of these buildings and the erection of the new building which was to be used in part as a home for the aged; obtaining a mortgage on the building; defending the Home against law suits initiated against it because it didn't have enough money to pay its contractors; arranging various settlements with the mortgage holders so that the Home could find it within its means to keep up with the mortgage payments.

There were many other ways in which Mr. Novick assisted the Home during the 55 years he was actively involved as its attorney. The important thing to remember, however, is that because of his own Bialystoker lineage, he never considered himself just as the lawyer for the Home. After all, he grew up with the institution and all of his efforts on its behalf were truly a labor of love.

Philip and Claire Novick

In later years, Philip Novick served in various elective offices within the Home, reaching the level of Chairman of its Board of Governors until his retirement several years ago. Mr. Novick is currently the Honorary Chairman of our Board of Governors.

The history of this organization will always be closely linked to the life of Philip Novick. He is a living connection between the original founders of this institution and the modern, complicated geriatric facility it has become over the years. We wish him many more healthy and happy years together with his dear wife Claire. Indeed, we look forward to celebrating his 100th birthday.

PHILIP AND CLAIRE NOVICK CELEBRATE 60th WEDDING ANNIVERSARY

The Honorary Chairman of our Board of Governors, Judge Philip Novick and his wife Claire, celebrated their 60th wedding anniversary on November 16th, 1979.

The day was marked by a gathering of the Novick family, which joined together to observe this joyous occasion.

The Bialystoker Center and Home for the Aged sent its congratulations with a lovely letter articulating this institution's deep appreciation of Judge Novick's services as its attorney since its inception, as well as his profound personal involvement in the advancement of its humanitarian cause. The Home also arranged for a special bouquet of flowers to be delivered on the day of the anniversary.

The officers, directors and members of the Bialystoker Center and Home express to Mr. and Mrs. Novick their heartiest wishes for many more healthy and happy years together.

OUR RECENT TRIP TO POLAND

by Eva Aronowsky Mandel

Mr. Izaak Rybal, General Secretary, made our trip to Poland meaningful and important. He gave us the names of two people to contact in Poland and both were extremely helpful to us.

Dr. Anatol Lesczcynski gave us a wonderful individual tour of the Jewish Institute. He is a very learned man and acts as the keeper of the archives. He is the author of a book to be published entitled "Jews of Bialystok". He promised to send me a copy. It will be written in Polish, but I am sure I can have it translated. It should be an important book for all of us.

Incidentally, an exhibition in the Institute consists of art works of former inmates of concentration camps. One name, Fein, (my mother's maiden name) was on two pictures.

Our visit to Suprasle, my mother's town, filled us with emotion. I saw the lake (part of the Bug River) where my mother, Asna Aronowsky *nee* Fein, learned to swim. My husband and I swam in it just as she did in 1899. I saw the *vald* (woods) that my father, Harris Aronowsky hid in, waiting for my mother to say "yes" and leave with him for America. I walked over the same bridge to the place where my grandfather, Isaac Fein, had an inn and bakery. The house of the rich family of Buchholc is still there. It is unused.

Bialystok is unbelievable. It now has a two-star hotel called Cristal Hotel. We had a King Sobieski tart and coffee there. The tart was a whipped cream delicacy and very good. We left a note at the second floor apartment of Szymon Bartnowski in Bialystok and said we would return in a few hours.

We did. On our arrival the second time we found him and his wife awaiting us. They had made veal cutlets, kasha, cauliflower, tea and cake for us, and for our English-speaking guide and our taxi man. It was a most delicious hot meal. He took us to the area where the synagogue had been. We knew the story of the burning of three thousand Jews within its walls. He showed us how he took care of the wall plaque and the flowers and grass. He also asked to see more people of your organization. We believe that there are only seven Jews in Bialystok now.

Bialystok lost 55% of its buildings and so now, I am sure, most of you would not recognize it. It has a giant department store called Spootem, several twelve-story apartment houses, some with balconies, and many smaller apartment houses resembling our housing projects.

The Russians put up a beautiful memorial to the war dead. However, it meant covering a Jewish cemetery to build some of the roads leading to it.

Bialystok is still an industrial city and has several factories in it. A knitting mill is still there. I remembered that my grandfather, Isaac Aronowsky, was a *schnurmeister,* a cloth designer, in Bialystok before he came in America in 1901.

We traveled on to Bielsk, my husband's family's town and saw the same type of brown wooden houses with their latticed trim on the front edges of the roofs, as we saw in Bialystok and Suprasle. The homes were in clusters and several houses used the same yard. Most were very small houses and no outside paint was in evidence.

From there we went to Treblinka with its original single railroad track and its 17,000 stones with the names of towns and countries whose people were lost in the crematorium. We saw the stone representing Bialystok. Besides, the original box cars that brought the 800,000 Jews and the 10,000 non-Jews to Treblinka were there, rotting away.

We shall never forget our experience in Poland. We felt particularly gratified to see a beautiful bouquet of flowers in front of the War Memorial to the Warsaw Ghetto from the President's Committe on the Holocaust. We too lighted a candle in front of it.

MARTIN GINSBURG PAYS ANOTHER VISIT TO BIALYSTOKER CENTER

Our esteemed Honorary Vice President, Martin Ginsburg of Miami Beach, Florida, graced us with a visit in late October, 1979. It has been Mr. Ginsburg's custom to stop in at our Home when he is in New York.

Mr. Ginsburg inspected all the floors of the Home and marveled at the progress of our modernization program. His favorite place in the Home is our 8th floor, where a plaque indicates the "Jacob Ginsburg Pavilion". Jacob Ginsburg, Martin's late father, was an officer and generous contributor to our Home for many years.

Harold Talin, Harry Feinberg, Martin Ginsburg, Izaak Rybal, Rabbi Lowell S. Kronick.

Before he left, Mr. Ginsburg stated that he would make a nice contribution to the Izaak and Molly Rybal Day Care Center in Kfar Tabor.

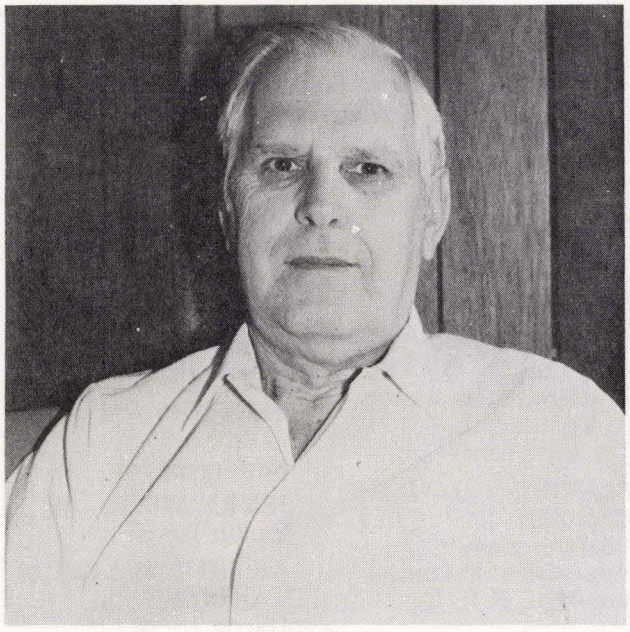
We thank Martin Ginsburg for his continuing the Ginsburg family tradition of friendship and support for the Bialystoker Center and Home.

Home, hoping it will bring much joy and happiness to our residents. They urge our members to encourage their children and grandchildren to become members of the Bialystoker Center and Home in their own right.

Our officers and directors deeply admire David and Mollie Alpert, not only for their recent generosity in donating the new piano but also for their lifetime of civic-minded service for the communities in which they have lived. It is clear to us that the Alperts consider it their obligation to help others. That is what motivated them, from among many other readers of the *Bialystoker Stimme,* to answer our ad for a piano.

A PROFILE OF DAVID AND MOLLIE ALPERT DONORS OF OUR NEW PIANO

What motivates people to respond to a brief ad requesting that someone donate a new piano to a charity organization? This question intrigued us and so we invited David and Mollie Alpert, the donors of our new piano, to give us some information that would explain the reasons for their unusual charitableness. David Alpert's mother, the late Celia Alpert, was closely involved with the Bialystoker Home even before it was opened in 1931. His aunt, the late Pauline Siegel, was the Home's first cook. Mr. Alpert recalls accompanying her as she went from store to store on the Lower East Side purchasing food for the residents. He also remembers attending the Home's dedication, before the building was completely finished. The early Chanukah and Purim parties provide happy memories for him.

David Alpert

Born on April 9th, 1908, David Alpert graduated from Brooklyn Evening High School and attended the City College of New York. On February 4th, 1939, he married Mollie Epstein of Pittsburgh, daughter of Fannie and Leo Epstein, in Temple Emanuel on Fifth Avenue. The officiating rabbi was Rabbi Samuel Goldenson, who was Mollie's rabbi and teacher in Pittsburgh.

Mr. Alpert served his country during World War II in the United States Navy. Working for the Post Office from the early 1940's until his retirement on July 31st, 1970, he worked his way up the ladder from mail carrier to such higher positions as Assistant to the Superintendent of Mails in Hackensack, New Jersey and Custom Relations Officer.

Living in Paramus, New Jersey from 1949 until 1972, the Alperts were extremely involved in many Jewish and civic organizations including the Paramus Jewish Community Center, the Jewish War Veterans of Paramus, and the American Legion Post in Paramus. Both of them served in various capacities in these organizations.

Mrs. Alpert was involved in helping veterans in the East Orange, New Jersey Veterans Hospital. She organized the first cook-out for the veterans living at the Menlo Park Home for Soldiers. This cook-out was so successful that the County American Legion continued it as an annual event in which all of the 72 American Legion posts in the county participated.

After suffering a heart attack in December 1970, Mr. Alpert's doctor advised him and his wife to go to Florida for the winter. Having rented an apartment on Merritt Island, Florida, they fell in love with the climate and the local residents, encouraged to buy a home there

Mollie Alpert

and sell their Paramus home.

The Alperts' involvement in the Merritt Island community is as impressive as was their communal work in Paramus. They are members and directors of Temple Israel on Merritt Island. In addition, Mr. Alpert served as its ritual chairman for two years. They are also members of the Merritt Island chapter of the American Association of Retired Persons, Mr. Alpert serving as a member of its Board of Directors and as its historian for the past six years. They are also active in other civic organizations whose purpose it is to help senior citizens, such as the Brevard Memorial Society which is working to obtain low-cost funerals from participating funeral directors, and a service which helps senior citizens receive income tax benefits due them.

Mollie and David Alpert joined the Bialystoker Home as members when Celia Alpert passed away. They have been good friends and supporters for many years and were delighted to donate the new piano to the

Max Ratner presents UJA plaque to Izaak Rybal containing the Ten Commandments. From left to right: Mayor Micha Goldman, General Uzi Narkiss, Mr. Ratner, Mr. and Mrs. Rybal, Sam Solasz, Rabbi Lowell S. Kronick, Chairman of the Testimonial Dinner.

Rabbi Kronick's reading of letters and congratulatory telegrams to the Rybals from friends and admirers unable to attend and by a message from I. Shmulewitz, correspondent for the Jewish Daily Forward.

All who participated either in planning the event or attending it will not soon forget how moving and truly remarkable an occasion the Izaak and Molly Rybal Testimonial Dinner was. For in paying tribute to the Rybals, the Bialystoker Center was giving recognition to a man consumed with a passion for his hometown of Bialystok and the living monument to it which is the Bialystoker Center and Home in New York. We look forward to Mr. Rybal's continued activities for the benefit of the institution and the *landsmanschaft*.

DAVID AND MOLLIE ALPERT DONATE NEW PIANO TO BIALYSTOKER CENTER AND HOME

In the last issue of the *Stimme,* we announced that there was a need for a new piano for the benefit of our elderly residents and at membership functions.

We are pleased to report that David and Mollie Alpert of Merritt Island, Florida very kindly responded to our appeal and have donated the funds to purchase a new piano.

A special plaque will be attached to the piano indicating that it was donated by Mr. and Mrs. Alpert in memory of Celia Goldberg Alpert, Louis Max Alpert and Annette Alpert Kleid.

Mr. Alpert's aunt, Pauline Siegel, was the cook for the Bialystoker Home many years ago. Mr. Alpert's late parents, Louis and Celia Alpert, were Bialystokers. Our officers, directors, members and residents express their deep appreciation to David and Mollie Alpert on their unusual generosity and thoughtfulness.

The following individuals and organizations, not attending the Rybal Testimonial Dinner on November 10, 1979, sent in greetings and donations:

JEWISH DAILY FORWARD
Simon Weber, Chief Editor
New York, N.Y.

BIALYSTOKER CENTER IN ISRAEL
Z. Klementynovski
Z. Yerushalmi
Tel Aviv, Israel

FLATBUSH JEWISH CENTER
Louis Sanders, Administrative Director
Brooklyn, N.Y.

A. ZBAR
Melbourne, Australia

T. PRUZANSKI
Brighton, Victoria, Australia

ALTER'S BAKERY
Leo & Irene Schwartz
North Tarrytown, N.Y.

LAZAR SHABRY
New York, N.Y.

MAX LESCH
Riverdale, N.Y.

EDNA & SAM NEIDORF
Los Angeles, Cal.

ESTHER & SAM GORNICK
Los Angeles, Cal.

RABBI ALEXANDER SCHINDLER
New York, N.Y.

LOEB AND TROPER
Philip Machnikoff, Partner
New York, N.Y.

BLOSSOM & LEO ZIVIN
New York, N.Y.

JERRY MINK
Yamit, Israel

ARTHUR & ETHEL TARLOWE
Harriman, N.Y.

MARTIN GINSBURG
West New York, N.J.

EFFIE & ABE ZINOX
Rego Park, N.Y.

MIRA & ALEX BECKER
Northridge, Calif.

LILLIAN SHABOTSKY
New York, N.Y.

RITA SEIDMAN
Brooklyn, N.Y.

LENORE & MURRAY NEIDORF
Los Angeles, Cal.

STELLA & HIRSH FEIGIN
Buenos Aires

IZAAK AND MOLLY RYBAL GUESTS OF HONOR AT TESTIMONIAL DINNER HELD IN ESSEX HOUSE – $85,000 RAISED BY BIALYSTOKER CENTER FOR KFAR TABOR DAY CARE CENTER

Saturday, November 10th, 1979, was truly a night to remember. In its long history, the Bialystoker Center and Home for the Aged in New York, known for its expansive celebrations, never witnessed such a successful affair as its Testimonial Dinner honoring our General Secretary and his wife, Izaak and Molly Rybal.

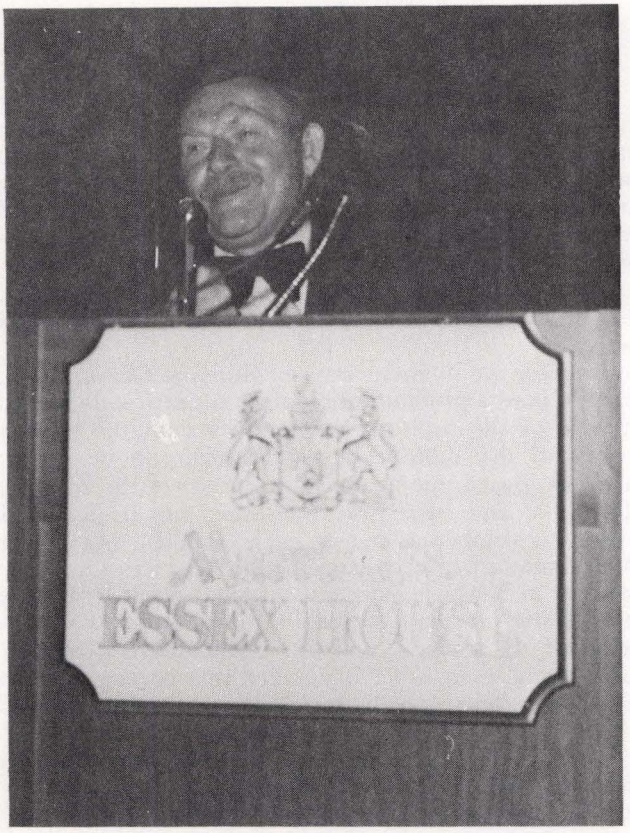
Hundreds of people, including friends of the Rybals, officers, members and supporters of the Bialystoker Center, as well as a group of public officials and dignitaries, joined together at Marriott's Essex House in New York City to pay tribute to a man who, despite great adversity, survived the Holocaust, devoting the rest of his life on behalf of his Bialystoker *landsleit*.

As we reported in the last issue of the *Stimme*, the Bialystoker Center's Board of Governors, upon the recommendation of its President, Sam Solasz, decided to honor Mr. Rybal after 32 years of service to the institution, together with his dear wife, Molly. The Board also agreed to join with the United Jewish Appeal in sponsoring a pre-school Day Care Center for young children in Kfar Tabor, Israel, an agricultural settlement in Northern Galilee.

The Chairman and Master of Ceremonies for the Testimonial Dinner was Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain of the Bialystoker Center and Home. After a stirring rendition of "Hatikvah" and the "Star-Spangled Banner" by Cantor Harry Feinberg, Executive Director, Rabbi Kronick welcomed the audience and introduced a number of honored guests. Sam Solasz, our President and Campaign Chairman for the Day Care Center in Kfar Tabor, addressed the audience, and was followed by Yedidiah L. Hamburg, Vice Chairman of our Board of Directors, who presented the guest speaker, General Uzi Narkiss, Commander of the Israel Armed Forces which liberated Jerusalem during the Six-Day War in 1967.

Molly Rybal responds with appreciation at Testimonial Dinner. At her side is husband Izaak Rybal.

Sam Solasz, Campaign Chairman, addressing the audience.

General Narkiss, who currently serves as the Director General of the Special Projects Fund in Israel, an organ of the Jewish Agency, underscored the need for this project which would strengthen not only Kfar Tabor but serve as a symbol of the American Jewish commitment to Israel's future.

The appeal for the Day Care Center was conducted by Jechiel M. Dobekirer, coordinator of the United Jewish Appeal and good friend of the Bialystoker Center for many years. More than $80,000 dollars was raised.

Rabbi Kronick delivered an inspiring retrospective of Mr. Rybal's life, his many achievements and devoted service despite the personal losses he suffered during World War II.

After special honorary presentations to Mr. and Mrs. Rybal by Max Ratner, President of the American Chamber of Commerce, and Mayor Micha Goldman of Kfar Tabor, Molly Rybal thanked the Bialystoker Center and the audience for the great honor. Izaak Rybal then expressed his deep appreciation and sense of accomplishment in reviewing his long period of service to the Bialystoker Center. Rabbi Joseph H. Simckes, spiritual leader of the Hollis Hills Jewish Center, recited the blessing over the *challah*, after which an elegant dinner was enjoyed by all. The evening was concluded with

THE WEEKLY TORAH CLASS

By RABBI LOWELL S. KRONICK

Chaplain, Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged.

Every Friday morning, whether in our synagogue or in the auditorium, a meaningful spiritual experience takes place. A number of our residents joins with me in studying the Torah. For me our hour-long sessions prove intellectually stimulating, spiritually uplifting and emotionally rewarding. As I look at the pensive expression on the residents' faces, and listen to their spontaneous responses at one point in the lecture or another, I believe these Torah classes are important to them as well.

There are different ways of studying *Chumash*. One can prepare a profound discourse, an intricately woven mosaic of the rabbinic commentaries on the various verses of the Bible. Many questions can be asked; answers, based upon an erudite survey of the Biblical, Talmudic and Midrashic literature, can be found. I vividly remember attending such complex, engrossing presentations by my own teachers when I was a rabbinic student at Yeshiva University. I shall never forget the enthralling journeys my rabbis took us on as we attempted to grasp a difficult explanation, insight or philosophy, even as we concluded that occasionally no satisfactory answer could be found to a perplexing question.

Emerging from such encounters in in-depth Torah study as I did, it will simply not do for me to come before our residents and to limit myself and them by merely telling Bible stories, as would be appropriate for very young children in an elementary Yeshiva or Talmud Torah. I believe that our residents' intelligence needs to be recognized, for their life experience has prepared them to go well beneath the surface in learning the Torah.

On the other hand, one must be careful as well, not to involve our residents in *pilpul,* in hair-splitting and in too abstract ideas having no connection with their daily lives. This would be an exercise in futility. That is why I choose to combine the analytical approach together with showing the relevance of the weekly portion to some contemporary or significant issue with which my listeners are familiar.

Often it is in order for me to connect a Bible story with the quality of human relationships. How do our residents get along with one another as roommates and neighbors? How do they cope with living in a home for the aged? What is the nature of their communication with their families, their fellow residents and with our staff? All of these topics are of direct importance to the people of the Bialystoker Home. As role models for ideal behavior in the residents' circumstances, I draw from the examples of Abraham, Jacob, Joseph, Moses and other Biblical personalities, using their travails, their joys and their sorrows as a basis for finding parallels with our residents' own lives.

What does it mean to be a Jew in contemporary society? What bearing do domestic and international events have on our lives? How important is faith in the Jewish tradition in the 1980's? How good is leadership in America and in other countries at this time? These are but some of the themes that I discuss and to which my audience responds with fascination.

Many of the regular participants at the weekly Torah class, who began attending when my predecessor, Rabbi Azriel G. Weissman, first instituted the sessions, are no longer with us. I miss their inquisitive visages, their infectious smiles, their beaming glances. But new residents and patients are being admitted and they must be encouraged to take the place of those who came before them. For the Torah class has become a tradition within the Bialystoker Home, with a ten year history. I would hope that we could maintain this major program of Torah study and spiritual reinforcement as we move into the decade of the eighties.

The Torah class encounters have, over the years, become one of the highlights of the residents' activities. They have come to expect sophisticated ideas from the classes, not theoretical but eminently practical. They know they will be stimulated into thinking and into experiencing as we go back several thousand years and recall the situations of our Biblical forefathers. As the class ends each Friday, I cannot help but be gratified by the closeness and the warmth that the residents and I exchange as we congratulate each other for a job well done. In short, an essential aspect of patient care is to maintain the residents' connection with their own traditions, to provide a strong bond between the comforting past and the frequently disquieting present. Surely my Torah class helps to provide this dimension of patient care.

* * *

Our readers may be interested in knowing that I was recently appointed by the President of the Rabbinical Council of America as a member of the Rabbinic Welfare Committee, a newly formed body of the RCA. The purpose of this committee, as I understand it, will be to focus attention on the profession of the rabbinate — what it means to serve as a rabbi at a time when many Jews have drifted from the mainstream of Judaism, and whether the rabbinate as a professional career is providing the rabbi with the necessary growth, development and sense of achievement which all professionals require. I intend to contribute to the work of this very important committee, drawing upon insights I have gained as a civilian chaplain in a nursing home.

* * *

I wish all of our officers, directors, members, residents and friends a *Chag Kosher V'Sameach,* a happy and kosher Passover.

---

topic at a subsequent meeting of our Board of Governors.

It was fascinating and enjoyable for me, the Adminstrator of the Bialystoker Home for the Aged, to get acquainted with our Bialystokers in Israel. I really appreciate their graciousness and hospitality.

* * *

My wife Malki and our three daughters join with me in wishing everyone a *Chag Kosher V'Sameach.*

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

YEHOSHUA SCHACHTER

I would like to provide our readers with an updated report on some of the improved services already instituted or in process at our Home during the past several months. Based on our stated philosophy of providing rehabilitative and not just custodial care, we have obtained a part-time occupational therapist who, under medical direction, will treat the physically and mentally disabled by means of constructive activities, movement exercises and facilitation. The goal of occupational therapy is to promote the restoration of useful function, increasing joint motion, muscle strength and coordination, teaching self-help activities, helping the patient to accept and utilize a prolonged period of residence in our Home. We are also arranging for our patients to have audiology services to treat hearing loss.

Our new nursing station on the 4th floor will physically bring our nursing services closer to the residents on the 3rd and 4th floors. A television monitor has been installed on the 3rd floor, giving visual access of 3rd floor residents to the nursing station on the floor above. This will provide greater security to these patients. In general the new nursing station will distribute the nurses more widely throughout our building, will give the residents the feeling that medical attention is closer to their own rooms and, in fact, more nursing staff will be on duty.

The physical improvements in our building also have a definite impact upon our residents' well-being. The pleasantness of their surroundings is vital to their successful adjustment to institutional life. Some of our achievements or plans in this connection are repainting the corridor walls on all floors, installing new shades in the residents' rooms, as well as new replacement cubicle curtain which afford each resident privacy, new shades in our synagogue and new fluorescent lighting in the patients' rooms on the 5th, 6th and 7th floors. I might add that our physiotherapist and occupational therapist have requested that we purchase new specialized equipment for their departments. I appeal to our membership to help us finance these needed acquisitions.

We have installed a new computer system which will greatly streamline our billing, payroll and statistical retrieval system. This has been necessitated by the ever increasing amount of paperwork required by various governmental agencies. It has just become too difficult for our accounting staff to keep their operations current without the assistance of the computer. Later on, other departments within the Home will be granted access to the computer to facilitate their own quality control over the different services they perform.

In a similar vein, our accountants from Loeb and Troper, together with our Controller, Harold Talin, have greatly improved and made more efficient our bookkeeping practices. For the first time, they were able to complete their annual audit of our books ahead of schedule. We may be secure in the knowledge that the Bialystoker Home is consistently making significant strides in entering the decade of the 80's as a forward looking, *au courant* geriatric facility.

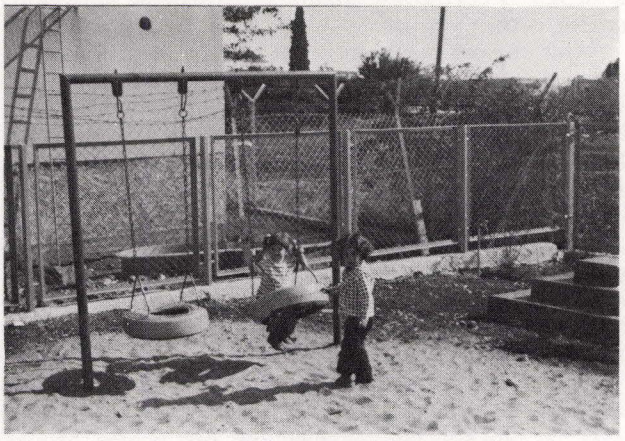
Finally, I would like to congratulate our residents themselves in establishing their own newspaper, the *Bialystoker Heim Zeitung*. They have already published two issues, demonstrating the ability to articulate their thoughts, and to work together effectively on a project close to their hearts. I have every confidence the *Zeitung* will develop into one of the finest resident newspapers of any nursing home in the country.

* * *

In November, 1979, during my vacation, I visited Israel for the first time. I went to the agricultural town of Kfar Tabor, in the northern Galilee, and saw the brand new Izaak and Molly Rybal Day Care Center which had become fully operational only two weeks before my arrival. Mayor Micha Goldman warmly received me, showing me the excellent facilities at the Day Care Center for pre-school children, as well as the many achievements Kfar Tabor has made on behalf of its inhabitants.

Mayor Micha Goldman in front of Day Care Center in Kfar Tabor.

Children playing in Day Care Center park.

I also met Zvi Klementynovski, Zalman Yerushalmy and other leading Bialystoker *landsleit* attached to the Bialystoker Center in Tel Aviv and in Kiryat Bialystok. Among the many subjects we talked about was *Sefer Bialystok*. I presented their views on this

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK APRIL, 1980 No. 326

MESSAGE FROM OUR PRESIDENT

SAM SOLASZ

The Passover season reminds us that we must extend the freedom we cherish during the holiday to those who are, unhappily, not yet free — not free from poverty, not free from illness, and not free from the pain of loneliness. For these humanitarian reasons, deeply rooted in Jewish tradition, the Bialystoker Center and Home for the Aged each year launches a massive Maos Chitim appeal to its own membership and to the large number of Farband supporters in the Greater New York area. I am pleased to report that, as always, this year's Maos Chitim revenues underscore the profound generosity of the many thousands who have responded.

It is important that we understand where these funds go and how they actually help people in need. First of all, the elderly and infirm residents of the Bialystoker Home for the Aged require many supportive services from different disciplines in order to cope with the challenges of old age. A portion of the Maos Chitim funds reinforces our overall ability to provide top quality patient care.

But our organization is not merely another nursing home. It is far more than that. The Bialystoker Center in New York is the international headquarters of Bialystoker *landsmanschaften* in many countries throughout the world. While the great pre-war Jewish city of Bialystok exists no longer, our Center stands as a living monument to its legacy of altruism and humaneness. In this regard, we care deeply about the sorrowful plight of the remaining Jews in Bialystok, literally a handful of elderly, broken and forlorn individuals, a hapless remnant of what was once the pride and joy of East European Jewry.

To translate our interest in their well-being into practical assistance, the Bialystoker Center for many years has sent special "for selection" certificates through the Pekao Trading Corporation to these *landsleit*. These certificates enable them to obtain necessary items at a rate of exchange favorable to the American dollar. Sent to Bialystok several times a year, these certificates are financed by the Jerry Mink Fund and by the Maos Chitim revenues.

A significant number of destitute *landsleit*, residing in Israel, also commands our attention. Until several years ago, we purchased gift certificates through Super-Sol, the Israeli supermarket chain, permitting these impoverished individuals to select various items for their benefit. More recently, we found that buying money orders through Bank Leumi in New York allows them to receive a full exchange value after cashing them at Bank Leumi branches in Israel, extending more freedom of purchasing. Once again, our Maos Chitim campaign makes all this possible.

I want to thank all who responded to our appeal.

* * *

Our modernization program is proceeding at a rapid clip, adding beauty and cheer to our physical premises. Our latest effort has been to beautify our auditorium, the scene of our Center's major functions throughout the year and where many of the residents' entertainment events take place. We have installed new chandeliers and other decorative lighting, a new ceiling and magnificently patterned wallpaper, all adding lustre to our auditorium. A new piano was graciously donated by Mr. and Mrs. David Alpert of Florida, in response to our request for one in the last issue of the *Stimme*.

I am pleased to report that my wife Rose was actively involved, together with an interior decorator, in selecting the new adornments. Our deepest gratitude also must go to Cosimo Mastropierro, our Director of Housekeeping and Maintenance, and his staff, for their excellent, tireless efforts in remodeling the auditorium by themselves.

As President, I invite people to sponsor financially our auditorium modernization. Just as our main dining room has over its entrance a plaque stating that it was dedicated by the Gering family, we will affix similar plaques in our auditorium marking its sponsorship by one or more patrons. Surely this satisfaction in seeing your name on a contributed item will be very great.

Moreover, we have additional projects in mind needing your support. We require new diagnostic and treatment equipment such as an electro-cardiograph machine and a defibrillator. Anyone wishing to finance these items will be doing a great service to our Home and its residents.

* * *

My wife Rose and our children Diane, Scott and Mark join me in wishing everyone a healthy, happy Passover.

An Announcement to Bialystoker Landsleit In America and All Over the World

The Bialystoker Center in New York is pleased to announced to all *landsleit* in America and all over the world, that we are preparing the long awaited

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME.

Because it was not possible for us to reach agreement, after many years of negotiation, with our colleagues in Israel regarding joint publication of this book, which had been planned, we have decided to complete this project on our own.

We, who are the last generation of Jews born in Bialystok, many of us having personally witnessed the destruction of our home town during the horrible Hitler years, must ensure that the book is published. Further delay cannot be allowed. The sacred volume commemorating Jewish Bialystok must be published as soon as possible.

The work of preparing the materials to be included in this important book has already begun. A special book committee, appointed by the Bialystoker Center's Board of Directors, will oversee preparation of the

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME.

It is expected that the book, written in Yiddish and English, will contain approximately 700 pages, in a popular style in both languages and replete with many interesting photographs.

In order to launch the massive effort that will be required to bring the project to completion, our Center invited the well-known historian, Dr. Szymon Datner of Warsaw, to New York, who personally endured the horrors of the Bialystoker Ghetto and actively resisted the Nazi invaders. In the last few months, Dr. Datner has prepared material for the

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME

which focuses upon the Bialystoker Ghetto and Jewish suffering, deportations, resistance and other related subjects.

While the book will primarily concentrate upon Bialystok during the Second World War, including the total annihilation of its once celebrated Jewish community, other sections will treat such subjects as the attempt by a small number of survivors, immediately after the war, to rebuild Jewish life in Bialystok. Information about Bialystoker organizations and their activities in many countries throughout the world will also be featured. Finally, a substantial historical survey of Jewish Bialystok's origins and its development until the Holocaust period will grant the reader a familiarity with the city's background.

The Bialystoker Center in New York urges all *landsleit* who survived World War II to send us, if possible, materials relating to the outbreak of the war, personal experiences at the hands of the Nazis and any other information concerning the destruction of Bialystok and its Jewish community. Photographs of the period especially will be appreciated.

All materials deemed appropriate will be used for the Bialystok Memorial Volume. They should be sent to:

BIALYSTOKER CENTER BOOK COMMITTEE
228 EAST BROADWAY
NEW YORK, N.Y. 10002

PASSOVER ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK APRIL, 1980 No. 326

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Announces to all members, friends and affiliated organizations that our

ANNUAL THEATRE BENEFIT

will take place

Sunday, September 28, 1980, 2 P.M.

at Avery Fisher Hall of Lincoln Center
Broadway at W. 65th Street, N.Y.C.

A very fine program featuring talented performers is being prepared

In the program, the following entertainers will appear:

HENNY YOUNGMAN
King of the One-Liner and Fiddler

HERMAN MALAMOOD
Famous Metropolitan Opera Star and Cantor. Encore Performance by Public Demand

CLAIRE BARRY
Of the Barry Sisters

SASCHA TORMAS
A Brilliant and Dynamic Violinist

THE SAL SICARI ORCHESTRA
Will Accompany the Artists

Friendly organizations may order tickets at once.

ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

לאָזט וויסן אַלע לאָנדסלייט, פרייַנט און אַנגעשלאָסענע ארגאַניזאַציעס, אַז די

יערליכע טעאַטער־פאָרשטעלונג

וועט פאָרקומען

זונטאָג, דעם 28טן סעפּטעמבער, 1980

2 אזייגער בייטאָג

אין אייוועריי פישער האַל פון לינקאָלן צענטער
בראָדוויי און 65סטע גאַס, ניוייאָרק.

אין דער פּראָגראַם וועלן זיך באַטיליקן:

העני יאַנגמאַן
דער קעניג פון קורצע וויצן און פידל־שפּילער

הערמאַן מאַלאַמוד
מעטראָפּאָליטאַן אָפּערע סטאַר און חזן. 2טער אויפטריט אויפן פּאַרלאַנג פון עולם

קלעיר בערי
פון די בערי סיסטערס

סאַשאַ טאָרמאַס
בריליאַנטענער, דינאַמישער וואַיאָלין־שפּילער

סאַל סיקאַרי אָרקעסטער
וועט אָקאַמפּאַנירן די אַרטיסטן

פרייַנדליכע אָרגאַניזאַציעס קענען שוין באַשטעלן
די בילעטן פאַר דער אונטערנעמונג.

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק

דוד סאָהן ע"ה, גרינדער

רעדאַקציע־קאָלעגיום: לואים סילווער, איסאַק ריבאַלאָווסקי און הרב שמואל א. קראָניק

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City

Editorial Committee: Louis Silver, Izaak Rybal and Rabbi Lowell S. Kronick